

АНІТА ЛООС

ЖЕНТАМЕНИ
ВОЛІЮТЬ
БІЛЯВИХ

УКРАЇНСЬКИЙ РОБІТНИК

МБІ

ANITA LOOS

GENTLEMEN
PREFER BLONDES

Ukrainian translation

of

7.

„UKRAINSKY ROBITNYK“

АНІТА ЛООС

ДЖЕНТЛМЕНИ ВОЛІЮТЬ БІЛЯВИХ

З передмовою

Переклав з англійської
Анатоль Волковіч

Бібліографічне спис цього видання ввійшло в «Літературу України» в Державному архівному відділенні Харківського державного університету ім. Шевченка

Друкарня „Укр. Робітник“

Укрголовліт № 148

Замовл. № 264

Тираж 5000

4¹/₂ аркуші

Харків

1930

Розділ I

ДЖЕНТЛМЕНИ ВОЛЮТЬ БІЛЯВИХ

Березня 16-го

Учора я разом з одним моїм знайомим джентлменом обідала в ресторані Рітца, і він сказав мені, мовляв, якщо б я була взяла олівця та папір і почала б записувати всі мої думки, то вийшла б ціла книжка. Я мало не розсміялася йому просто в обличчя, бо ж із моїх думок насправді вийшла б не одна книжка, а ціла полиця енциклопедій. Я хочу цим сказати, що я, власне кажучи, тільки те й роблю, що думаю. Це моя найулюбленіша розвага, і я іноді сиджу цілі години

і ніби нічого не роблю, крім як думаю. І ось цей джентлмен сказав, що дівчина з мозком, має не лише думати, але ще й робити щось. І він ще сказав, що він відразу ж бачить, чи є в кого мозок, бо ж він є сенатор і майже весь свій час живе в Вашингтоні Д.К.¹, і коли йому трапляється мати „контракт“² з кимсь, хто має мозок у голові, він одразу ж це помічає. Але ж з усього цього так таки нічого й не вийшло б, якщоб він не надіслав мені сьогодні зранку книжку. Коли моя покоївка принесла мені її, я сказала їй: „Ну, ось, Люлю, ще одна книжка, а ми не прочитали ще й половини тих, що вже в нас є“. Але ж, розгорнувши книжку, я побачила, що всі чисто сторінки так—просто білий папер, і я пригадала, що казав мені знайомий джентлмен, і тоді я второпала, що то щоденник. Таким робом, замість читати книжок, я сама пишу книжку.

Але ж зараз уже 16-е березня і, звичайно, вже запізно починати з січня, але це байдуже, бо ж мій друг, м-р Ейсман, перебув у місті майже весь січень і весь лютий, а коли він у місті, тоді один день точнісінько скидається на подальший.

Справа в тім, що м-р Ейсман має гуртову торгівлю гудзиками у Чикаго, він той самий джентлмен, що відомий майже всьому Чикагові, як Гус Ейсман—гудзиковий король. Це йджентлмен дуже цікавиться моєю освітою, тому він щоразу приїздить до Нью-Йорку, щоб побачити, наскільки я розвинулася з останнього часу. Але ж, коли м-р Ейсман є в Нью-Йорці, ми, здається, робимо весь час одне й те саме, і коли б я за-

¹ Столиця Сполучених Штатів. Вашингтон міститься у Колумбійському Дистрикті (дільниці), скорочено—Д. К.

² Наша міс плутає „контакт“ і „контракт“ (перекл. прї мітка).

писала, як ми провели один день, мені треба було б поставити лапки для всіх інших днів. Тобто, ми завжди обідаємо у Кольоні, потім їдемо до театру, потім до „Трокадеро“, відтіля м-р Ейсман провозжає мене додому. Ну, й, звичайно, коли джентлмен цікавиться освітою молодії дівчини, йому до вподоби залишитися порозмовляти з нею про все, що трапалося вдень та й засидітися досить пізно. Тому другого дня я, звичайно, почуваю себе втомленою і не підвожуся аж доти, коли час уже одягатися на обід та їхати до Кольоні.

Чудернацька таки буде штука, коли з мене вийде письменниця. Бож, розумієте, вдома, у Літль-Році, в Арканзасі, в родині в мене всі прагнули, щоб я серйозно вдалася до музики. Всі мої друзі казали, що в мене талан, і всі вони набридали і надокучали мені, щоб я якнайбільше вправлялася. Але ж, якось я завжди нудилася вправами. Тобто я просто не могла сидіти цілі години й години і вправлятися лише заради кар'єри. Так що якось я дала волю своєму темпераментові, жбурнула стару мандоліну в куток через цілу кімнату—і від того часу навіть близько до неї не підходила. Але ж писати—це зовсім інша справа, тут вам не треба ані вчитися, ані вправлятися, і це значно більше пасує до мого темпераменту, а вправи дуже погано впливають на нього. А зараз мені навіть майже смішно; я щойно помітила, що списала геть чисто аж дві сторінки до 18-го березня,—отже, цього стане на сьогодні й на завтра. Вже з цього можна зрозуміти, з яким темпераментом я беруся до справи, скоро я щось почала.

Березня 19-го

Отже, вчора ввечері приходила Дороті і розповіла мені, що якийсь джентлмен репрезентувався їй у

вестибюлі у Рітца¹. І ось вони разом поснідали, потім пили чай й обідали, потім поїхали до театру, а потім до Трокадеро. Отже, Дороті каже, що його ім'я лорд Кукслей, але вона зве його просто Куку². І ще Дороті сказала—чому б нам усім, і мені, і їй, і Куку не поїхати ввечорі до „Фоллі“³, взявши заразом також і Гуса якщо він у місті? Тут ми навіть трохи посварилися з Дороті, бож, щоразу, як Дороті починає говорити на тему про м-ра Ейсмана, вона зве м-ра Ейсмана Гус, немов вона не розуміє, що, коли такий солідний джентлмен, як м-р Ейсман, витрачає таку силу грошей на виховання молоді дівчини, то зовсім не личить називати його по імені. Ба, навіть і мені на думку не спадає ніколи називати м-ра Ейсмана по імені, але ж, коли я хочу якось його назвати, я зву його „татусику“, та й те ніколи не вживаю цієї назви „татусику“ привселюдно. Потім я сказала Дороті, що м-р Ейсман приїде до міста лише за два дні, а потім ми з Дороті та Куку вирушили до „Фоллі“.

Отже, сьогодні зранку цей Куку вже з'явився до мене з тим, щоб запропонувати мені поснідати у Рітца. Ну, й зарозумілі ж ці чужоземці! Лише через те, що Куку англієць та лорд, йому примріялося, що молодій дівчині цікаво марнувати цілі години на сніданок з ним у Рітца, коли він ані про що інше не розмовляє, як про якусь виставку в якомусь місці, що зветься Тібет, де він щойно побував. І ось, розумієте, порозмовлявши з ним цілі години, я лише про те й довідалася, що там живе сила самих китайців. Справді, я буду дуже рада бачити м-ра Ейсмана, коли він при-

¹ Фешенебельний готель.

² Дотеп, що його не можна перекласти, бо „куку“ вуличною говіркою значить дурень або божевільний.

³ Театр, щось на зразок мюзикгола.

їде. Бож він завжди розмовляє про щось цікаве, наприклад, останнього разу, як він був тут, він подарував мені чудову смарагдову обручку. А на тому тижні день мого народження, а для врочистих днів у нього завжди в запасі є чарівні сюрпризи.

Я хотіла була сьогодні снідати в Рітца разом з Дороті, та звичайно, Куку зіпсував мені всю справу: вчора я йому сказала, що не можу сьогодні з ним снідати, бож до міста приїхав у справах мій брат, а в нього свинка, так що я аж ніяк не можу залишити його на самоті. А тепер, звичайно, якщо я поїду до Рітца, я обов'язково напорюся там на Куку. До речі, мене саму іноді дивує, яка багата в мене уява, бож, розумієте, жодного брата в мене немає, а про свинку я ніколи й не думала. Отже, нема нічого дивного, що мені так легко писати.

Отже, у Рітца я хотіла снідати, бож там зараз перебуває м-р Чаплін, а я люблю підтримувати старі знайомства; я зустрілася раз з м-ром Чапліном, коли ми обидва працювали в одному й тому самому фільмі у Голлівуді, і я певна, що він упізнав би мене. Джентлмени ніби завжди добре пам'ятають білявих. Справа в тім, що єдина кар'єра, що її я люблю крім літератури, була б кар'єра кіно-зірки, і перші мої кроки тут були дуже щасливі, коли м-р Ейсман змусив мене покинути кіно. Ну, звичайно, коли джентлмен виявляє стільки дружнього інтересу до виховання молодой дівчини, як то робить м-р Ейсман, ви розумієте, їй доводиться показувати, як вона подіює таке дружнє ставлення, а він, треба вам сказати, проти того, щоб з дівчини була кіно-актриса, бож мати його дуже овтродоксальна¹.

¹Перекручене „ортодоксальна“.

М-р Ейсман приїздить завтра, щоб вчасно наспіти на день мого народження. І ось мені спало на думку, що було б чудово хоч разочок повеселитися перше, ніж він приїде, і ось учора ввечорі я запросила до себе кількох літераторів, щоб погуляти з ними вечір, бо ж м-р Ейсман дуже полюблює, щоб мене по-простому відвідували люди літературного світу. Це видно, він турбується тим, щоб така молода дівчина, як я, перш за все дбала за те, щоб удосконалити свій розумовий розвиток, тому він так і цікавиться мною, що я завжди намагаюся удосконалити свій розвиток і марнувати час не люблю. І м-р Ейсман хоче, щоб у мене було те, що французи звать „сельо“¹—це значить, коли ввечорі публіка збирається до купи і всі вдосконалюють свій розвиток. Тому я запросила всіх розумних людей, яких лише могла пригадати. Отже, я згадала за одного джентлмена, що є професором усіх чисто економік у Колумбійському коледжі, потім одного редактора, що з нього знаменитий редактор Нью-Йоркської газети, і ще одного джентлмена, славнозвісного драматурга, що пише дуже-дуже славнозвісні п'єси і геть усі про життя. Я гадаю, що всі знають його прізвище, лише я аж ніяк не можу запам'ятати його, бо ж ми всі, його щирі друзі, звемо його просто Сем. А Сем спитав, чи можна йому привести ще одного джентлмена, що пише новелі про Англію; я сказала можна, і він його привів. Всі вони зібралися ввечорі, я покликкала ще Глорію та Дороті, а джентлмени принесли з собою своєї власної випивки². Звичайно,

¹ Наша міс вимовляє так слово „сальон“ (перекл. прим.).

² В Сполучених Штатах діють „сухі“ закони, отже „випивку“ добувати не легко.

сьогодні зранку вигляд дому нагадував землетрус, і ми з Люлю працювали, якто кажуть, мов собаки, щоб усе почистити та дати ладу, та от скільки часу потрібно буде, щоб повісити знов люстру на її місце,—це один бог знає.

Березня 22-го

Ось і день мого народження,—прийшов він і минув, але ж, правду кажучи, дуже сумно. На мій погляд, коли джентлмен так по-дружньому цікавиться освітою молодої дівчини, як Гус Ейсман, то він сам мусив би прагнути, щоб у неї був найкращий гранчастий діамант у цілому Нью-Йорці. Нема чого ховатися, я була цілком розчарована, коли він з'явився до мене з якимся дріб'язком, просто нема було на що дивитися. Я йому, звичайно, сказала, що це дуже мило, але що в мене жахлива мігрень, і що краще мені буде пролежати цілий день, не підносячи фіранок з вікон, а завтра, мабуть, я його прийму. Бо навіть Люлю була тієї думки, що діамант надто вже малий, і що на моєму місці вона вжила б рішучих заходів; вона вважає, що старе прислів'я має рацію: „Треба вміти залишати чоловіків, доки ти ще гарна“. Але ж під обід він знову приїхав і привіз справді таки дуже-дуже гарну обручку з діамантами, так що я була цілком задоволена—і видужала. Отже, ми поїхали пообідати до Кольоні, а потім до театру, а відтіля вечеряти до „Трокодеро“, як завжди, коли він у місті. Але ж, я мушу сказати до його чести, що він зрозумів і відчув, як він мене скривдив. І він увесь час говорив про те, що справи йдуть погано, і що на гудзикових фабриках сила більшовиків, що нічого більше не роблять, як тільки турботи. Взагалі м-р Ейсман почуває, що країна

на краю більшовизму, і це мене дуже турбує. Я гадаю, що якщо більшовики справді такі прийдуть до нас, то в нас є тільки один джентлмен, що може з ними впоратися—і це м-р Д. В. Гріффітс¹. Я не можу забути, як він ставив „Нетерпимість“. Це був останній фільм, що в ньому я грала, саме перше того, як м-р Ейсман змусив мене відмовитися від моєї кар'єри, грала я там одну з дівчат, що зомлівають підчас бою, коли всі джентлмени падають з вежі. Так ось, коли я бачила, як м-р Гріффітс командував усією цією силою народу в „Нетерпимості“, я зрозуміла, що він людина здатна на все, і я, справді, тієї думки, що американський уряд мусив би сказати м-ру Гріффітсу, щоб він був наготові на той випадок, якщо більшовикам спаде на думку зчинити оте.

Я забула зазначити, що англійський джентлмен, який пише новелі, дуже зацікавився мною, скоро довідався, що й я беру участь у літературі. Він почав щодня відвідувати мене, і я двічі їздила з ним пити чай. І ось він на мій день народження надіслав мені повне зібрання творів одного джентлмена на прізвище м-р Конрад. У нього, здається, всі твори про морські мандрівки, хоч я мала час лише абияк їх проглянути одним оком.

Я завжди полюблювала читати про морські мандрівки саме від того часу, як позувала м-рові Кристі для обіртки до новелі Мак-Грата, де пишеться про мандрівку океаном, бо я завжди кажу, що ніде гарненька дівчина не має такого цікавого вигляду, як на пароплаві чи, скажімо, хоч на яхті.

Отже, англійського джентлмена звать Джералд Лемсон, як, певно, відомо всім, хто лише читав його

¹ Д. Гріффітс—відомий американський кінорежисер.

новелі. Він ще надіслав мені кілька своїх романів, у всіх їх розповідається про англійських джентлменів середнього віку, що мешкають в околицях Лондону і, здається, тільки те й роблять, що їздять велосипедами, а це ж зовсім не подібно до нашої Америки, хіба що так у нас на Пальмовому узбережжі¹. Я розповіла м-рові Лемсонові, що я записую всі свої думки, а він сказав, що він зразу ж, першої хвилини, як побачив мене, почув, що в мені „щось є“, отже, коли ми ближче зазнайомимося, я йому дам прочитати мого щоденника. Я розповіла про нього навіть м-рові Ейсманові, і він був дуже задоволений. Бож м-р Лемсон досить славнозвісна людина, і, виявляється, м-р Ейсман прочитав усі його твори, коли їздив залізницею, а м-р Ейсман дуже полюбує знайомитися з славнозвісними людьми і запрошувати їх обідати щосуботи в Рітца. Але ж, звичайно, я не сказала м-рові Ейсманові, що трохи втелепалася в м-ра Лемсона—а правду кажучи, так саме воно й є,—хоч м-р Ейсман тієї думки, що я цікавлюся ним лише, як читачка письменником.

Березня 30-го

Нарешті, м-р Ейсман поїхав на „ХХ Столітті“². Я мушу сказати, що я таки втомилася і дуже рада, що можу трохи відпочити. Я не від того, звичайно, щоб іти до ліжка пізно, коли можна потанцювати: але ж м-р Ейсман не дуже гарний танцюриста, так що ми просто собі посижуємо, п'ємо шампану та закусуємо і, звичайно, я не танцюю ані з ким іншим, коли буваю десь укупі з м-ром Ейсманом. Але ж м-р Ейсман і Джеррі, як м-р Лемсон прохав мене його звати,

¹ Курорт.

² Поїзд—експрес.

дуже заприятелювали, і ми провели кілька приємних вечорів разом утрюх. А коли м-р Ейсман, нарешті, поїхав, ми з Джеррі вирішили провести вечір укупі, і Джеррі сказав, щоб я не дуже чепурилася, бо Джеррі любить в мені більш за все мою душу. Тоді мені довелося сказати Джеррі, що коли б усі чоловіки скидалися на нього, то м-м Франсез довелося б лише зачинити свою модну майстерню та збанкрутувати. Але ж Джеррі не любить, коли молоді дівчата являють собою лише ляльок, він любить, щоб вони приносили щовечора чоловікові пантофлі і допомагали йому забувати все, що він пережив.

Та перше, ніж м-р Ейсман поїхав до Чикаго, він сказав мені, що влітку поїде до Парижу у своїх комерційних справах, і, скидається на те, що в нього є намір запропонувати мені в подарунок мандрівку до Парижу, він бо каже, що ніщо так не сприяє освіті й вихованню, як мандрівка. Здається, це правда, Дороті, принаймні, торішня її мандрівка була дуже корисна—я ніколи не втомлювалася слухати, як вона розповідала, передаючи мені свої враження,—наприклад, про те, що в паризьких релях замість коней свині. Але ж, на правду кажучи, я ще не знаю, чи радіти мені, чи ні, бо ж, якщо я поїду до Парижу, мені, звичайно, доведеться розлучитися з Джеррі, а ми з Джеррі твердо постановили не розлучатися від цього часу довіку.

Березня 31-го

Учора ввечорі ми з Джеррі обідали в якомусь чудернацькому місці, де ми їли ростбіф та смажену картоплю. Тобто він хоче, щоб я завжди їла те, що він зве „поживними речами“, про що більшість джентлменів, здається, ніколи не думає. Отже, потім ми сіли

до гарного кебу і довго їздили парком. Джеррі бо сказав, що мені корисно бути на свіжому повітрі. Це дуже приємно, коли хтось за тебе думає про такі речі, про які джентлмени звичайно не думають. Ми досить довго розмовляли, а, треба сказати, Джеррі вмів витягти з тебе все, що йому треба, і я йому розповіла багато такого, про що навіть не хочу писати у своєму щоденникові. Коли він почув, яке було моє життя, він навіть зажурився, і в нас обох були на очах сльози. Він сказав, що він ніколи не міг би уявити собі, що дівчина могла так багато пережити, як я, і вийти з усього цього така люба, як я, а не розлютована. Джеррі тієї думки, що більшість чоловіків—брутальні тварини і зовсім не думають про те, що в дівчини є душа.

Виявляється, у Джеррі в самого сила неприємностей, і він навіть одружитися не може через свою жінку. Вони ніколи не були закохані одне в одного, але ж вона була суфражістка і поставила йому вимогу, щоб він з нею женився,—що ж він міг вдіяти? І ось ми їздили парком аж до пізньої ночі, розмовляли та філософували; зрештою, я йому сказала, що, на мою думку, найвища форма цивілізації—це пташине життя. А Джеррі тоді назвав мене своєю маленькою мислительницею, і я, далєбі, не буду здивована, якщо мої думки додадуть йому кілька ідей для його творів. Бо Джеррі каже, що він ніколи не надібував дівчат з такою подобою, як у мене, що мали б так багато в голові. Він уже майже зневірився розшукати свій ідеал, коли раптом наші шляхи схристилися. На це я йому сказала, що я завжди була тієї думки, що такі речі майже завжди спосилає людям доля.

Тоді Джеррі сказав, що я нагадую йому Гелену Троянську, що була грецького походження. Але ж я знаю

лише одного грека—це грецький джентлмен, що його звать м-р Георгіполіс. Він дуже багатий, і ми з Дороті прозвали його „крамничник“, бо ж його можна викликати першої-ліпшої години дня і запропонувати йому піти до крамниць чогось купувати, і він від цього завжди в захопленні—не так, як більшість джентлменів. До того ж, йому цілком байдуже, що скільки коштує. Я вважаю, що м-р Георгіполіс дуже культурна людина. Я знаю багатьох джентлменів, що знають розмовляти з льокаями французькою мовою, а м-р Георгіполіс знає розмовляти з ними також і грецькою, а це вже не абияка річ: мало хто на це спроможний.

Квітня 1-го

Я ставлюся надто пильно до того, як я пишу мій щоденник, від того часу, як я пишу його для Джеррі. Ми маємо на меті якось прочитати його вкупі увечорі коло каміну. Але ж Джеррі сьогодні увечорі їде до Бостону, бо ж він має читати у Бостоні лекцію про свої твори,—а втім, він хоче повернутися якнайскорше. Я постановила весь час дбати за те, щоб удосконалиювати свій розвиток, доки він повернеться. А сьогодні ми з ним поїдемо до музею на П'ятій авеню¹,—Джеррі хоче показати мені один надзвичайний кубок роботи старовинного ювеліра на прізвище м-р Челліні; він ще хоче, щоб я прочитала життєпис м-ра Челліні—страшенно-страшенно гарну книжку і зовсім не нудну,—доки він буде в Бостоні.

Сьогодні зранку подзвонив телефоном мій приятель—славнозвісний письменник, що його звать Сем, і запросив мене на літературну вечірку, що її він та ще кілька літераторів влаштовують для Фльоренс Міллс

¹ Вулиця в „аристократичному“ районі Нью-Йорку.

у Гарлемі¹, але ж Джеррі аж ніяк не хоче, щоб я їхала туди з Семом, Сем бо завжди розповідає не дуже пристойні анекдоти. Щодо мене особисто, я додержуюся дуже широких поглядів, і я завжди кажу, що нічого не маю проти таких анекдот, аби вони справді були дотепні. В мене, тобто, дуже розвинене почуття гумору. Але ж Джеррі каже, що Сем не завжди до речі добирає свої анекдоти, і що краще мені з ним не їздити. І ось я залишуся вдома і читатиму замість усього книжку про м-ра Челліні, бож, зрештою, єдине, чим я справді цікавлюся,—це вдосконалити свій розвиток. Так що я більш нічого й не робитиму ввесь той час, що Джеррі пробуде в Бостоні. І хоч я ось зараз дістала каблограму від Виллі Гвінна, що він завтра приїздить з Європи, але ж я й не подумаю марнувати час на те, щоб побачитися з ним. Що казати, він дуже милий хлопець, але ж чи варт марнувати на нього час, після того, як я зустріла такого джентлмена, як Джеррі?

Квітня 2-го

Мені щось дуже сумно сьогодні зранку, як завжди буває, коли мені нема чим сповнити свої думки. А книжку м-ра Челліні читати я покинула. Що правда, вона досить цікава, бож у ній можна надібати речі, що про них і казати не личить, але ж це лише по деяких місцях, а ці місця дуже далеко одне від одного, а мене дратує, коли по всій книзі доводиться вишукувати цікаві місця, надто, коли їх зовсім не так багато—таких, що їх варт читати. Тому я вирішила не марнувати на це час. Натомість я наказала Люлю цього ранку покинути будь-яку роботу і прочитати

¹ Горішня дільниця Нью-Йорку.

книжку, що зветься „Лорд Джім“¹ і потім розповісти мені її зміст, щоб я могла почати вдосконалювати свій розвиток, доки Джеррі немає. Але ж я, даючи їй книжку, мало не наплутала і не дала їй замість цієї книжки зовсім іншу—під назвою „Негр з Нарцисса“—це, напевно, образило б її вщент². Далєбі, я не знаю, чому письменники не можуть писати замість „Негрів“—„Чорношкірі“,—аджеж у негрів такі ж почуття, як і в нас.

Щойно я дістала телеграму від Джеррі, що він повернеться лише завтра, і ще мені принесли орхідеї від Віллі Гвінна, так що я мабуть поїду сьогодні з Віллі до театру, щоб, хоч трохи розважитися, аджеж, зрештою, він дуже любий хлопець. Він ніколи не робить нічого справді поганого. А сидіти вдома і нічого не робити, лише читати, це дуже сумно й неприємно—хіба що є книжка, що на неї, справді, варт витратити час.

Квітня 3-го

Я, справді, була в такому пригніченому настрої зранку, що навіть зраділа, діставши листа від м-ра Ейсмана. Бож учора ввечорі Віллі Гвінн з'явився, щоб взяти мене до „Фоллі“, але ж він так нарізався, що мені довелося протелефонувати до його клубу, щоб приїхав таксі і відвіз його додому. І ось я залишилася від дев'ятої години вечора насамоті з Люлю, і робити мені нема було чого—тоді я спробувала зв'язатися телефоном з Бостоном, щоб побалакати з Джеррі,

¹ Відомий твір Джозефа Конрада.

² Теж твір Конрада; тут натяк на те, що служниця Люлю—негрятка; американські негри вважають за образу, коли їх називають „nigger“, вимагаючи, щоб їх звали науковим терміном „Негро“; у перекладі сенс дотепу пропадає.

але ж мене аж ніяк не сполучали на станції. Люлю почала вчити мене грати в ма-джонг¹, але ж я ніяк не могла зосередитися на грі, такий у мене був пригнічений настрій. Так що, я гадаю, найкраще буде мені сьогодні поїхати до м-м Франсез і замовити собі кілька вечірніх туалетів, щоб хоч трохи розважитися.

Ну, ось, Люлю саме принесла мені телеграму: Джеррі приїздить сьогодні вдень та просить, щоб я не їздила стрічати його на вокзал—це зважаючи на репортерів, що завжди оточують його юрбою на вокзалах, хоч звідки б він приїхав. Але ж він пише, що зараз же дістанеться просто до мене, бо йому треба зі мною про щось перебалакати.

Квітня 4-го

Ах, який вечір провели ми вчора! Виявляється, Джеррі шалено в мене закоханий. Увесь час, що він був у Бостоні, читаючи лекції по жіночих клубках, він, дивлячися на обличчя цих клубних жінок у Бостоні, все думав про мене, про те, аж до чого я гарна. І він сказав, що для нього у цілому світі існує лише одна єдина жінка—це я. Але ж, виявляється, Джеррі тієї думки, що м-р Ейсман жахлива людина, і що з нашої дружби з ним не вийде нічого гарного. Я була дуже здивована, мені бо здавалося, що вони обидва так заприятелювали, а тепер раптом виявляється, що Джеррі хоче, щоб я ніколи навіть і не зустрічалася з м-ром Ейсманом. Він вимагає, щоб я все покинула та навчилася французької мови, а він візьме розлуку з жінкою, і ми поженимося. Джеррі бо не до вподоби, як ми живемо тут у Нью-Йорку, і він хоче, щоб я поїхала додому до тата в Арканзас, а він надсилатиме

¹ Модна в Америці хінська гра.

мені книжки читати, щоб я не нудьгувала насамсті. Потім він подарував мені масонський перстень свого дядька, ще з часів Соломона; він його навіть своїй дружині не давав носити. Це буде моя обручка, а сьогодні до мене прийде одна його знайома дама й принесе мені свого нового самонавчателю французької мови її власної системи. Але ж, дивна річ, я все в тому самому пригніченому настрої. Я не могла заснути цілу ніч, все думала про ті жахливі речі, що їх Джеррі наговорив про Нью-Йорк та м-ра Ейсмана. Звичайно, я розумію, що Джеррі ревнує мене до всіх моїх добрих знайомих, і, звичайно, я ніколи не була тієї думки, що м-р Ейсман скидається на Рудольфа Валентіно¹, але Джеррі каже, що з ним просто корчі робляться, коли він думає, що така люба дівчина, як я, водиться з м-ром Ейсманом. Ось через це саме в мене такий пригнічений настрій. Правду кажучи, Джеррі любить дуже багато просторікувати, а я вважаю, що коли надто багато говорять—це жахливо впливає на нерви, втомлює мозок і засмічує його всілякою нісенітницею, що про її навіть і не думаєш, коли маєш якусь справу. Але ж як Джеррі немає нічого проти того, щоб я перебувала у товаристві інших джентлменів, якщо це товариство може сприяти мені більш розвинути свій мозок, я поїду снідати з Едді Гольдмарком—з кінокомпанії Гольдмарк, що все намовляє мене підписати до нього контракт на кіно-зйомки.

Справа в тім, що м-р Гольдмарк шалено закоханий в Дороті, а Дороті дуже хочеться, щоб я знов повернулася до своєї кінокар'єри, бо Дороті каже, що, коли я гратиму в кіно, то й вона погодиться бути кіноактрисою.

¹ Славнозвісний свого часу кіноактор, красунь.

Квітня 6-го

Ну, от, учора я остаточно написала м-рові Ейсманові, що я виходжу заміж, і, здається, треба на нього швидко чекати—напевно, він має на меті дати мені деякі поради. Вийти заміж—це справа серйозна, і Джеррі розмовляє про це зі мною цілі години. Він аж ніяк не може припинити розмовляти, і, здається, йому навіть і не хочеться ходити до театру чи танцювати, чи взагалі щось інше робити, як розмовляти; і якщо я не постановлю остаточно, що мені робити,—я просто завию.

Квітня 7-го

Ну, от, м-р Ейсман приїхав сьогодні зранку. Ми з ним довго розмовляли і, зрештою, я вважаю, що він цілком має рацію. Бож це перша нагода така мені трапляється—тобто, нагода поїхати до Парижу, поширити моє спостереження та вдосконалити свій літературний хист,—і на лихо мені виходити заміж за письменника, що скрізь і завжди буде на першому пляні, тоді як я тільки й буду, що „жінка Джералда Лемсона“ і більш нічого? А крім того, моє ім'я буде заплутане до скандальної судової справи про шлюбну розлуку і забруднене. До того ж, м-р Ейсман сказав, що такі нагоди у дівчачому житті лише зрідка й дуже зрідка трапляються, щоб нехтувати ними і відмовлятися від першої ж, яка зустрілася. Отже, справа вирішена: я їду до Франції та до Лондону і беру з собою Дороті, а м-р Ейсман обіцяє приїхати до нас туди згодом. А Дороті знає все, що й як, і буде в Парижі у курсі всього, немов вона розмовляє французькою мовою—крім того, в неї є один знайомий француз, що там народився і виховувався, розмовляє, як щирий пари-

жанин, і знає Париж, як свої п'ять пальців. А коли ми потрапимо до Лондону, каже Дороті, то там хоч абияк, але майже всі розмовляють англійською мовою. Як це добре вийшло, що м-р Лемсон читає свої лекції в Цінциннаті і не може повернутися аж до середи! Я спокійно можу послати йому листа, що я мушу похапцем поїхати до Європи і що ми з ним побачимося якось згодом. Таким робом, мені не треба буде слухати його розмов, що навіюють на мене такий пригнічений настрій. М-р Ейсман подарував мені гарненьку низку перлів, а Дороті він подарував діамантову запинку, і ми втрьох поїхали до Кольоні обідати, а відтіля до театру, а потім вечеряти до Трокадеро, і дуже приємно провели вечір.

Розділ II

ВСЕ—ВІД ДОЛІ

Квітня 11-го

Ну, от ми з Дороті, справді, вже на пароплаві, що їде до Європи, як зрозуміло для кожного, хто подивився б на океан. Я дуже люблю океан. Я хочу сказати, що я дуже люблю пароплав, а надто—„Меджестік“, бо він зовсім не скидається на пароплав, а мерщій на ресторан Рітца, і стюард¹ каже, що океан не такий поганий цього місяця, як звичайно. Отже, м-р

¹ Стюард—доглядач кают, п. ибиральник.

Ейсман приїде до нас за місяць до Парижу, бо він має там деякі справи. Тобто він завжди каже, що немає іншого такого місця, щоб бачити всі наймодніші сорти гудзиків, як Париж.

Дивись, Дороті вже гуляє чардаком взад та вперед з джентлменом, що з ним вона познайомилася на сходах, але, щодо мене, то мені зовсім не до вподоби марнувати час, гуляючи чардаком з джентлменами, бо, якщо б я тільки те й робила, що гуляла б чардаком, то я не могла б ані писати мій щоденник, ані читати книжок, що їх я завжди читаю, аби вдосконалити свій розвиток. А от Дороті, так та зовсім не дбає про свій розвиток, і мені завжди доводиться докоряти їй за те, що вона марнує свій час, гуляючи з різними джентлменами, що ані шеляга за душею не мають, тоді як Едді Гольдмарк, з кінокомпанії Гольдмарк, справді дуже багатий і має змогу обдаровувати приємними подарунками. Але ж вона так само все марнує свій час і навіть учора, тобто напередодні нашого від'їзду, їй, замість поснідати наостаннє з м-ром Гольдмарком, забагнулося поснідати з певним м-ром Менкеном з Баль'їмори, що видає якийсь зеленечкий журнал, навіть без малюнків¹. Але м-р Ейсман завжди каже, що зовсім не кожна молода дівчина так прагне культури та виховання, як я.

М-р Ейсман та Люлю поїхали прозодити мене на пароплав, і Люлю дуже плакала. На мій погляд, вона не кохала б мене більше, якщо була б біла, а не чорношкіра. Люлю прожила дуже прикре життя, бо коли вона була ще зовсім молоденька, в неї шалено закохався провідник Пульманівських вагонів. Отже, вона

¹ Мова мовиться, очевидно, про Г. Л. Менкена одного з найвидатніших критиків Америки.

дівірилася йому, і він її спокусив та повіз із дому до Аштобули і там її обдурив. Отже, вона остаточно переконалася, що вона обдурена, вона лишилася з розбитим серцем й постановила повернутися додому, та було вже запізно, бо її найкраща подруга, що на неї вона цілком покладалася, вкрала її чоловіка, і він уже не схотів узяти її назад до себе. Я їй сказала, що завжди вона матиме в мене роботу, і вона доглядатиме моє помешкання, аж доки я повернуся назал, бо я не хочу здавати своє помешкання—от Дороті здавала своє, коли торік їздила до Європи, і джентлмен, що найняв у неї помешкання, приводив до себе різних негарних дівчат.

М-р Ейсман просто завалив усю нашу каюту квітами, так що стьюардові голова запаморочилася, він бо мусив шукати звідкіля взяти стільки ваз, щоб поставити в них усі квіти. Тобто стьюард сказав, що скоро він нас з Дороті побачив, він зараз же подумав, що буде великий попит на вази і, звичайно, м-р Ейсман надіслав мені силу гарних книжок, як і завжди, бо він знає, що мені завжди дуже приємно мати гарні книжки. Отже, він надіслав мені грубезну книгу про етикет, він бо каже, що в Англії та в Лондоні дуже-дуже багато етикету, і що мені добре було б його вивчити. Після сніданку я візьму „Етикет“ на чардак і там його читатиму, бо мені частенько хочеться знати, наприклад, що має робити молода дівчина, якщо їй щось скаже в таксомоторі джентлмен, що з ним вона щойно познайомилася. Звичайно, за таких випадків я завжди сердюся, але ж гадаю, що все ж треба лишати джентлменові деякі шанси.

Ось стьюард прийшов сказати, що вже дають сніданок, і мені час іти нагору; це джентлмен, що з ним Дороті познайомилася на сходах, запросив нас

Снідати до Рітца—це тага́ спеціальна їдальня на па-роплаві, де можна витратити силу грошів, бо звичай-не меню дають в іншій їдальні.

Квітня 12-го

Сьогодні я вирішила залишитися в ліжку: я дуже схвильована, бо ж я побачила одного джентлмена, що дуже схвилював мене. Я не зовсім певна, що цей той самий джентлмен, бо я бачила його зовсім здалека у ба-рі, але якщо це той самий, на якого він скидається, так це доводить, що коли доля проти людини, то від неї однаково не сховаєшся. Коли я побачила його, я саме була вкупі з Дороті та майором Фокном—це той са-мий джентлмен, що з ним Дороті познайомилася на сходах,—і майор Фокн зауважив, що я схвильована, і попрохав, щоб я йому розповіла в чім справа,—але все це таке жахливе, що я нікому не могла б розповісти. Отже, я сказала майорові Фокнові надо-браніч і залишила його насамоті з Дороті, а сама пішла до себе до каюти і там добре таки поплакала, а потім наказала стюардові принести мені пляшку шам-пани, щоб розважитися. Тобто шампана завжди при-мушує мене дивитися на речі з філософського по-гляду, і я тоді починаю розуміти, що коли чиясь життя сповнене різних фатальних випадковостей, то з цим вже нічого не вдієш. Отже, сьогодні зранку стюард приніс мені мою каву і величезну карафу льодової води, і я залишуся у ліжку і не питиму біль-ше шампани аж до сніданку.

У житті Дороті зовсім не буває фатальних випад-ковостей, вона митнує свій час чорт зна як, і я все думаю, чи гарно я зробила, що взяла з собою її, а не Люлю. На мій погляд, вона має справляти неприємне враження на джентлменів, бо їй дуже до вподоби

розмовляти якимсь жаргоном¹. Ось коли я вчора прийшла снідати, я почула, як вона казала майорові Фокнові, що вона іноді любить „перекинути пляшечку“. Вона не сказала „попиячити“, а саме вжила жаргонного слова, що значить „випити“—я ж сказала їй, як завжди кажу, що „перекинути пляшечку“ не дуже пристойне слово, і не можна його вживати.

Майор Фокн, як на англійця, то дуже приємна людина. Я хочу сказати, що він витрачає гроші широкою рукою, і ми дуже гарно снідали та обідали у Рітца, аж доки я побачила того джентлмена, що так схвилював мене. Я така схвильована, що мабуть найкраще мені буде зодягнутися, піти на чардак та придивитися, чи справді це той, що на його я гадаю. Тобто робити мені Сільше нема чого, мій щоденник на сьогодні я скінчила, а книжку про етикет я постановила не читати, бо я похапцем передивилася її і не знайшла там нічого такого, що я хотіла б знати: там без кінця-краю говориться про те, як треба звати лордів, а тимчасом усенькі лорди, що з ними я зустрічалася, звичайно самі казали мені, як їх звати, і здебільшого в них буває якесь чудернацьке прізвисько, на взірець Куку, що його по-справжньому звать лорд Кукслей. Отже, не варт марнувати час на таку книжку. Та мені хотілося б, щоб мене не так хвилював той джентлмен, що його я, здається, признала.

Квітня 13

Це, справді, виявився той самий джентлмен, що на його я думала. Коли я переконалася, що це він,—мене престо серце залякло. Бо мені так і пригадалося все

¹ Дотеп, що губиться в перекладі, бо авторка щоденника сама пише його найжахнішим жаргоном.

те, про що пригадувати нікому не може бути приємно. І ось учора, коли я вийшла на чардак, щоб подивитися на того джентлмена і переконатися, чи це він чи не він, я зустріла дуже милого джентлмена, що з ним я якось познайомилася на одній вечірці,—м-ра Гінцберга. Тільки його прізвище вже не м-р Гінцберг, бо один джентлмен у Лондоні на прізвище м-р Баттенберг, що родич якомусь королеві, змінив своє прізвище на Монтбаттен, що, на думку м-ра Гінцберга, одне й те саме—і тоді м-р Гінцберг змінив своє прізвище на м-р Монтгінц, що, йому здається, більш аристократичне. Ми з ним гуляли чардаком, і я зустрілася лицем до лица з тим джентлменом—і я побачила, що це, справді, він і є,—а він побачив, що то справді я. Він зчервонів, мов варений рак, коли побачив мене. Отже, я так схвилювалася, що попрощалася з м-ром Монтгінцем, і якнайскорше побігла до моєї каюти, щоб там виплакати. Але, збігаючи сходами, я раптом напоролася на майора Фокна, який зауважив, що я дуже схвилювана. І от майор Фокн примусив мене піти до Рітца випити шампани, щоб заспокоїтися і тоді все йому розповісти.

І тут я все розповіла майорові Фокнові—про наше життя в Арканзасі, і про те, як татусь відіслав мене до Літль-Року на курси стенографії, щоб я навчилася бути стенографісткою. Ми тоді трохи посварилися з татусем,—бо йому був не до вподоби один джентлмен, що завсіди проважав мене до парку, і татусь думав, що добре буде мені на деякий час поїхати з дому. І ось, коли я так з тиждень перебула на курсах у Літль-Році, туди приїхав один джентлмен, на прізвище м-р Дженінгс—йому треба було взяти собі нову стенографістку. Нас усіх викликали до нього, і він вибрав мене. Отже, він сказав завідателеві, що я пройду

все, що треба, у нього в конторі, він бо є всього лише адвокат, і йому не потрібна надто досвідчена стенографістка. Отже, м-р Дженінгс, справді, допомагав мені у моїх заняттях, і я перебувала в нього в конторі з якийсь рік, коли раптом мені довелося переконатися, що він не такий джентлмен, з яким безпечно бути молодій дівчині. А саме—якось увечері, коли я прийшла відвідати його на помешканні, я знайшла у нього дівчину, що була відома на увесь Літль-Рок через свою незугарну поведінку. Отже, коли я переконалася, що такі дівчата, як ця, відвідують м-ра Дженінгса, зі мною зробилася жахлива істерика, а потім я вже не тямала себе, а коли отямала, виявилось, що в мене в руках опинився револьвер, і цей револьвер стрельнув у м-ра Дженінгса.

Так ось, людина, що я спіткала на пароплаві, був той самий округовий прокурор, що обвинувачував мене на суді і гудив мене такими іменами, що їх я навіть не можу записати до мого щоденника. А треба сказати, підчас процесу всі, крім цього прокурора, надзвичайно симпатично ставилися до мене, а судді всі плакали, як один, коли мій адвокат показав на мене й сказав їм, що в них усіх, напевно ж, є матері або ж сестри. Так що судді радилися усього хвилини три, і повернулися й виправдали мене, і всі були такі любі, що мені довелося їх усіх розцілувати, й коли я розцілювала голову суду, він сам заплакав і потім зразу ж одвіз мене до своєї сестри. Після того, як я стрельнула в м-ра Дженінгса, мені спало на думку зробитися кіноактрисою; цей же самий суддя Гіббард взяв мені квиток до Голлівуда. І він, суддя Гіббард, придумав мені нове ім'я для екрану, бо йому було не до вподоби моє ім'я, як він був тієї думки, що в дівчини має бути таке ім'я, що в ньому відбивається її

індивідуальність. Тому він порадив мені зватися Лорелеєю—це було ім'я однієї дівчини, що прославилася тим, що сиділа весь час на якійсь скелі в Німеччині. І ось я почала зніматися в Голлівуді і саме там зустрілася з м-ром Ейсманом; той і переконав мене, що дівчині з такими розумовими здатностями, як у мене, просто гріх лишатися в кіні, бо вона повинна натомість доповнити свою освіту. І от він узяв мене з кіна, щоб доповнити мою освіту.

Отже, майор Фокн дуже зацікавився всім, що я йому розповіла, і сказав, що тут надзвичайний збіг обставин, бо цей самий округовий прокурор на прізвище м-р Бартлетт тепер на службі в американського уряду, і він тепер їде до міста, що звуть Віден, маючи якийсь дуже секретне доручення від Дядька Сема¹, а він, майор Фокн, дуже хотів би знати, що то є за доручення, і в чім тут секрет, бо ж лондонський уряд спеціально відрядив його до Америки пронюхати, в чім справа. Але ж, звичайно, м-р Бартлетт не знає, хто такий майор Фокн, бо це надзвичайна таємниця, але майор Фокн відразу ж її мені відкрив; він каже, що знає, на кого можна покладатися. Отже, майор Фокн сказав, що, на його думку, така жінка, як я, мусить уміти пробачити й забути всі образи, що їх вона зазнала від м-ра Бартлетта. Він має намір звести нас з ним та помирити, він каже, що, на його думку, м-р Бартлетт заприятелює зі мною, скоро визнає мене, як треба, а я, мовляв, конче маю пробачити йому його поведінку у Літль-Році. І це буде дуже романтично, коли я заприятелюю з м-ром Бартлеттом,— а в джентлменів, що перебувають на службі в Дядька Сема, звичайно є великий нахил до романтизму в їхніх відносинах з дівчатами. Тому він

¹ Так жартома називають П. ви. Америку чи її уряд.

Познайомить нас сьогодні на чардаку після обіду сьогодні ввечорі і я мушу пробачити цьому Бартлеттові і розбалакатися з ним, як треба, бо не треба бути злопам'ятною у таких випадках—тобто проти людини, що лише робила те, що мала робити. Потім майор Фокн подарував мені великий флякон парфумів, а також дуже гарнього грашкового собаку, майже такого завбільшки, як живий, з крамнички на пароплаві. От майор Фокн, цей знає розвеселити та збадьорити, як треба,—і я постановила сьогодні ввечорі помиритися з м-ром Бартлеттом.

Квітня 14-го

Ну, ось ми й помирилися вчора увечорі з м-ром Бартлеттом і навіть заприятелювали з ним, і я балакаю з ним. Коли я пізньо ввечорі пішла до себе до каюти, майор Фокн зайшов до мене довідатися, як ідуть у мене справи з м-ром Бартлеттом. Він сказав, що молодій жінці з такими розумовими здібностями, як у мене, завжди трапиться нагода, про що побалакати з такою розумною людиною, як м-р Бартлетт, що в курсі всіх секретів Дядька Сема. Я розповіла майорові Фокнові, що м-р Бартлетт вважає, наче наша зустріч з ним зовсім скидається на театральну п'єсу, бож, коли він у Літль-Році так лаяв мене, він, справді, був тієї думки, що я дійсно така, погана. А тепер він побачив, що я зовсім не така, він сказав, що перше він думав, ніби я вживала свій розум проти чоловіків, а серце в мене холодне. А тепер він конче хоче, щоб я написала п'єсу про те, як він мене гудив у Літль-Році і як за сім років ми зустрілися та заприятелювали.

Отже, я сказала майорові Фокнові, що я сказала м-рові Бартлеттові, що я дуже була б рада написати п'єсу, але мені ніяк немає часу, бо дуже багато часу

сходить на щоденника та читання різних гарних книжок. А м-рові Бартлеттові й на думку не спадало, що я багато читаю, і він сказав, що це надзвичайний збіг обставин, бо ж він теж багато читає. Він обіцяв дати мені сьогодні філософську книжку, що зветься „Посміхайтесь, посміхайтесь, посміхайтесь!“—її читають всі найрозумніші сенатори у Вашингтоні, і вона надзвичайно сприяє гарному настроєві.

Але ж, я по щирості сказала майорові Фокнові, що товаришування з м-ром Бартлеттом може дуже шкідливо вплинути на мою нервну систему, бо ж він нічого не п'є, а вже як він танцює, так про це що менше казати, то краще. А він до того ж запросив мене пообідати за його столиком у загальній їдальні, а не в Рітца; я відповіла, що ніяк не можу; тут майор Фокн сказав, що я повинна б згодитися, але ж я відмовила майорові Фокнові, що є межі для всього. Так що я залишуся до сніданку в моїй каюті, а снідатиму в Рітца з м-ром Монтгінцем, бо це людина, що знається на тім, як треба поводитися з дівчиною.

А Дороті все на чардакові і, як звичайно, марнує час з джентлменом, що лише те й є, що чемпіон тенісу. Отже, я подзвоню, щоб стюард приніс шампанни,—це завжди добра річ на пароплаві. Стюард дуже добрий хлопець; він зазнав у житті багато прикростей і йому дуже приємно мені про себе все розповідати. Тобто виявляється, його заарештували у Флятбуші через те, що він обіцяв одному джентлменові здобути йому дуже-дуже гарного шотландського віскі, а його помилково схопили як пачкаря горілки та посадили до в'язниці, де він потрапив до однієї камери з двома джентлменами, що, виявилось, дуже-дуже славетні злодії. Їхні портрети були видруковані по всіх чисто газетах, і скрізь про них лише й було чути. Отже, мій

стюард, що його насправді звать Фред, дуже-дуже пишався з того, що його посадили до однієї камери з такими славетними злодіями. Отже, коли вони його спитали, за що він сидить, йому сором було признатися, що лише за пачкарство, і він сказав їм, що підпалив будинок і спалив цілу родину в Оклагомі. Все було б якнайкраще, якщо б поліція не поставила у камері диктофона—таким робом вийшло, що це його свідчення, і його не випускали, аж доки розслідували всі випадки пожеж, що трапилися в Оклагомі. Я тієї думки, що для розумового розвитку куди корисніше побалакати з таким хлопцем, як Фред, що стільки знав у житті, і справжніх страждань, і всього іншого, ніж розмовляти з таким типом, як м-р Бартлетт. А втім, доведеться перебути з м-ром Бартлеттом увесь час після сніданку, бо майор Фокн обіцяв це йому від мого імени.

Квітня 15-го

Учора ввечорі на пароплаві влаштували справжні-сінький костюмований баль з благодійною метою—справа в тім, що в моряків завжди бувають сирітки, яких вони набувають підчас плавби океаном, коли лютують бурі. Зібрали чимало грошей, а м-р Бартлетт сказав довгу промову про сиріток, надто про тих, що мають батьків-моряків. М-р Бартлеттові дуже до вподоби казати промови. Він любить казати промови навіть тоді, коли він гуляє взад та вперед чардаком удвох з дівчиною. Але ж маскарад був чудовий, а один джентлмен точнісінько скидався на м-ра Чапліна¹. Ми з Дороті спочатку не хотіли йти на баль, але м-р Бартлетт купив нам дві строкаті шалі у крамниці на пароплаві, й ми пов'язали їх так шикарно, що кожний

¹ Мова про славетного кіноартиста Чарлі Чапліна.

казав, що ми справжнісінькі Кармен. Отже, м-р Бартлетт, майор Фокн та чемпіон тенісу були жюрі. Отже, я й Дороті дістали нагороди. Добре було б, коли б я не діставала більше грашкових собак, майже таких завбільшки, як справжні, їх бо в мене вже аж три. Не розумію, чому б капітанові не запропонувати м-рові Картье відкрити філію своєї ювелірної крамниці на пароплаві—не дуже бо приємно ходити з знайомими джентлменами щось купувати—і діставати від них самих грашкових собак.

Після того, як дістали нагороди, мені довелося піти з м-ром Бартлеттом на горішній чардак,—справа в тім, що він до нестями любить дивитися на місяць. От я йому й сказала, щоб він пішов на гору і там на мене чекав, а я, мовляв, прийду згодом, бо ж я обіцяла м-рові Монтгінцові потанцювати з ним. Він спитав мене, чи довго я танцюватиму, а я сказала йому, щоб він чекав аж доки я прийду, і тоді він про це довідається. І от ми з м-ром Монтгінцом дуже симпатично танцювали та пили шампану, аж доки нас розшукав майор Фокн. Він увесь час, виявляється, виглядав на мене, і він сказав, що я не повинна була примушувати так довго чекати м-ра Бартлетта. Я зійшла на горішній чардак, де м-р Бартлетт чекав на мене,—і виявилось, що він шалено в мене закоханий, бо відколи ми з ним товаришуємо, він ані хвилинки не міг заснути. Він ніколи не уявляв собі, що в мене такі блискучі розумові здібності, але ж тепер він у цім переконався. І виявляється, він усе життя мріяв про таку дівчину, як я, і сказав, що справжнє для мене місце—коли він повернеться додому, до Вашингтону—є саме Вашингтон Я. К., де він завжди мешкає. Я зауважила йому, що такі речі завжди бувають фатальні, і що все взагалі—доля. І він почав благодати мене зійти з

пароплаву завтра у Франції й поїхати з ним разом до Відня—Відень бо, очевидно, у Франції, і якщо їхати до Англії, то вийде надто далеко. Але ж я сказала, що це неможливо, а якщо він, справді, шалено в мене закоханий, то він мусить замість цього поїхати разом зі мною до Лондону. Але він пояснив мені, що в нього у Відні серйозна справа, і що це дуже-дуже великий секрет. Але ж я відмовила, що я не вірю, щоб у нього там була серйозна справа, а напевно там якась жінка, яка ж бо справа може бути серйозніша від цієї? Але він сказав, що ця справа—дуже важливе доручення від уряду Сполучених Штатів у Вашингтоні, і що він нікому не може сказати, у чім воно полягає. Потім ми дуже довго дивилися на місяць, а потім я йому сказала, що поїхала б до Відня, якщо була б певна, що в нього там справжня справа, а не жінка, бо ж я не уявляю собі, щоб якась справа була така важлива. І тоді він мені все розповів. Виявляється, Дядькові Семові потрібні якісь нові аеропляни, що і всім іншим потрібні, надто Англії, і Дядько Сем вигадав дуже дотепний спосіб, як їх здобути—та це надто довго записувати все до мого щоденника. Так розмовляючи, ми все сиділи й сиділи,—і бачили, як сонце сходило, аж доки я зовсім залякла і сказала йому, що піду до каюти, бо ж завтра пароплав приходить до Франції, а якщо він хоче, щоб я вийшла у Франції, щоб їхати з ним до Відня, то мені треба впакувати мої речі.

Отже, я пішла до каюти та лягла спати. І ось приходить Дороті—вона теж була на чардакові в товаристві чемпіону теніса, але ж вона не помітила, як сходило сонце, бо ж їй зовсім не до вподоби природа, а до вподоби лише завжди марнувати час та псувати свої туалети, хоч я завжди раджу їй не пити шампану просто з пляшки, сидячи на чардакові пароплава, коли

Його хитає. А сьогодні я постановила снідати у каюті, в м-рові Бартлеттові я надішлю записочку, що я не можу зійти у Франції, щоб їхати до Відня разом з ним, бож мені жахливо болить голова, але що згодом ми з ним конче десь побачимося. Майор Фокн мав намір зайти о дванадцятій годині, а тимчасом я знову поринула у спогади, як м-р Бартлетт ображав мене в Літль-Році, і я знов схвилювалася. Так, чоловіки ніколи за такі речі не розплачуються, а нам жінкам завжди за все доводиться розплачуватися. Так що я вирішила розповісти майорові Фокнові про ці аероплянні справи все, бо воно його справді цікавить.

Зрештою, я вважаю, що м-р Бартлетт не був джентлмен, гудивши мене такими словами у Літль-Році — навіть хай це й було сім років тому. А от майор Фокн завжди поводить ся з нами, як джентлмен, і обіцяв бути корисним нам у Лондоні. Бо він знає принця Вельського¹ і думає, що коли ми з Дороті з ним познайомимося, він дуже нам сподобається. Отже, сьогодні я залишуся у своїй каюті, аж доки м-р Бартлетт зійде з пароплава у Франції. Справді, мені зовсім не буде прикро, якщо я ніколи в житті більше з цим м-ром Бартлеттом не побачуся.

Виходить, завтра рано-вранці ми будемо в Англії. Я справді зворушена, бо м-р Ейсман надіслав мені сьогодні зранку каблограму, як це він робить кожного ранку,—він пише там, щоб я користувалася з усіх зустрічей і знайомств, що мені трапляться, бож мандрівка це найвища форма освіти. М-р Ейсман, як завжди, має рацію, а майор Фокн знає всі диковини у Лондоні, не виключаючи принця Вельського, і мені здається, що ми з Дороті чудово проведемо час у Лондоні.

¹ Так титулюють наслідника англійського престолу.

Розділ III

ЛОНДОН НІЧОГО НЕ ВАРТИЙ

Квітня 17-20

І ось ми з Дороті насправді у Лондоні. Тобто ми приїхали вчора до Лондону потягом, бо пароплав до самого Лондону не доходить, а спиняється у берега, і там треба сідати до потягу. В Нью-Йорці все куди краще, пароплав бо підходить просто до Нью-Йорку, і я починаю думати, що Лондон не такий вже корисний щодо освіти. Проте, я не написала цього м-рові Ейсманові у вчорашній каблогамі, м-р бо Ейсман відрядив мене до Лондону, щоб я розвинулася, і мені не

хочеться, щоб він удався у смуток, довідавшись, що вся ця справа цілком схибила, і що в нас у Нью-Йорці це значно краще, і що ми знаємо куди більше від англійців.

Отже, ми з Дороті спинилися у Рітца—і що ж, в готелі було повнісінько американців! Ну, просто можна подумати, що ти в Нью-Йорці, а на мій погляд найприємніше у мандрівці—це щоразу здибатися з американцями і почувати себе скрізь, як удома.

Учора ми з Дороті зійшли у Рітца снідати до ресторану, і ось ми побачили за сусіднім столиком гарненьку маленьку біляву дівчину. Я непомітно штовхнула Дороті під столом—я бо вважаю, що штовхати ліктем у всіх на очах не личить, я дбаю за те, щоб навчити Дороті гарних манір. І я сказала—„Ось гарненька дівчинка, напевно, це американка“. І справді вона покликала метр-д'отеля і з чистим американським акцентом, дуже сердито, сказала йому: „Я тридцять п'ять років спиняюся у цім готелі, і вперше мене примушують так довго чекати“. Тут я з голосу признала, що це Фанні Ворд. Ми запросили її перейти до нашого столу, і всі три були дуже раді, що зустрілися. Ми бо з Фанні знайомі ось уже п'ять років, але ж мені здається, що я її знаю куди десь, бо вони з матусею, сорок п'ять років тому, разом ходили до школи, і потім матуся завжди читала відомості про всі її шлюби по всіх газетах. А тепер Фанні мешкає в Лондоні і вславилася, як одна з найшикарніших лондонських дівчат. Я тієї думки, що Фанні майже історична особа, бож коли молоду дівчину мають за шикарну протягом цілих п'ятидесяти років, то це вже є річ, що належить історії.

Виходить, якби моя матуся не померла від артеріо-склерозу, вона разом з Фанні та зі мною могла б чу-

дово прогаяти час у Лондоні, бож Фанні дуже любить одвідувати крамниці. Ми з нею пішли купувати капелюхи і замість поїхати до справжньої крамниці капелюхів, поїхали до дитячої крамниці, і я з Фанні купили собі кілька шикарних капелюхів, дитячі бо капелюхи коштують удвічі менше від капелюхів для дорослих—і Фанні завжди так робить. Фанні дуже кохається в капелюхах і щотижня купує кілька капелюхів у дитячій крамниці і таким робом заощаджує на цім силу-силенну грошей.

Потім ми повернулися до Рітца, щоб зустрітися з майором Фокном, бож майор Фокн запросив нас пити чай з ним в однієї дівчини, на прізвище леді Шелтон. Майор Фокн звав і Фанні з нами, та вона мусила відмовитися і дуже шкодувала, але ж у неї під цю годину лекція музики.

У леді Шелтон було чимало народу, і всі, здається, англійці. Справз в тім, що в Лондоні деякі дівчата звуться леді, це, здається, протилежність лордам. А деякі—не леді, а їхні ясновельможності. Є також чимало таких, що й не леді й не ясновельможності, а такі, як ми, і їх треба просто звати „міс“. Леді Шелтон була дуже рада бачити в себе американців. Наприклад, вона відвела нас до своєї вітальні й хотіла спродати нам якісь штучні квіти, що їх вона сама виробляє з морських черепашок, за двадцять п'ять фунтів. Ми її спитали, скільки це буде на гроші—виявляється сто двадцять п'ять долярів. Здається, мені буде дуже важко з Дороті в Лондоні, бож вона каже такі речі, які не личить говорити англійським леді. На мою думку, вона не повинна була говорити англійській леді, що й ми також вживаємо для розваги черепашки, тільки ми кладемо під одну з них суху горошинку, і це в нас така гра. Я просто сказала леді Шелтон, що нам ні

до чого квіти з черепашок. А леді Шелтон сказала, що вона знає, що всі американки люблять собак, і тому вона хоче познайомити нас зі своєю матір'ю.

Отже, вона повела нас усіх, і Дороті, і майора Фокна, і мене—до своєї матері, що мешкає тут таки ж за рогом. Бо її матір звать графиня, і вона виховує собак. В її матері теж була сила гостей—в неї зовсім червоне волосся і взагалі надто багато фарби для такої пристаркуватої леді. Перше, що вона спитала, це—чи купили ми в її дочки квіти з черепашок. А ми сказали, що ні. Але ж вона, на мою думку, вчинила зовсім не так, як личило б такій пристаркуватій графині. От що вона сказала: „Добре ви зробили, мої любі,—не дозволяйте моїй дочці вас обдурювати—вони за тиждень розсіплються“. А потім вона спитала, чи не схочемо ми купити в неї собаку. Не встигла я спинити Дороті, як вона вигукнула: „А собака швидко розсіплеться?“ Але тут графиня знов зовсім не пографининому вчинила: чим дужч розреготалася й сказала, що Дороті й ціни немає, обхопила Дороті, розцілувала її і так і тримала весь час в обіймах. Я хочу сказати, що графині не слід було б так заохочувати Дороті, а то, виходить, що й вона також погано вихована, як Дороті. Але я просто сказала графині, що собака нам не потрібна.

Потім я познайомилася з дуже любою англійською леді, що в неї в торбочці була дуже-дуже гарна діамантова тіяра—вона, виявилось, знала, що в графині будуть на вечірці американки, а ця тіяра випадково продається надзвичайно дешево. На мою думку, діамантова тіяра—це чудова річ, мені й на думку попередю не спадало, що можна носити діаманти на голові, і я думала, що в мене вже для всіх чисто місць є діаманти, аж доки побачила діамантову тіяру. Англій-

ська леді, на прізвище місис Вікс, сказала, що ця тіяра в них у родині вже багато років, але ж діаманти мають ту перевагу, що завжди здаються новісінькі. Я була дуже зацікавлена і спитала її, скільки вона коштує на гроші—виявилось, що сім тисяч п'ятсот доларів.

Я оглянулася навколо й помітила джентлмена дуже солідного на вигляд. І я спитала майора Фокна, хто це такий, і він мені сказав, що це сер Френсіс Бікман, і що він дуже-дуже багатий. Тоді я попрохала майора Фокна познайомити його зі мною. Ми познайомилися, і я доручила серові Френсісові Бікманові трохи потримати мого капелюха, доки я приміряю діамантову тіяру—я можу одягати її задом наперед, прив'язавши стрічкою, бо ж у мене волосся пострижене. Я сказала серові Френсісові Бікманові, що, на мою думку, тіяра дуже гарно мені пасує. Але ж він відповів, що йому теж дуже це подобається, та, на жаль, він має поспішати до іншого місця. Тут надійшла графіня. Вона, справді, дуже погано вихована, бо вона сказала мені: „Не марнуйте на нього час“ і додала, що мерщій статуя одного джентлмена, що його звуть м-р Нельсон¹, почне вклонятися зі свого п'єдесталу, аніж Френсіс Бікман витратить зайвий пені. Видно, деякі люди так погано виховані, що в них увесь час у голові найнепрстойніші думки.

Але ж я просто закохалася у цю діамантову тіяру, і мені було дуже прикро, коли місис Вікс сказала, що ввечорі вона їде до одного чарівного дому, де буде сила чарівних американок, так що в неї з руками відірвуть тіяру. Мені так було прикро, що я дала їй сто доларів на завдаток, і вона пообіцяла залишити

¹ Мовиться про пам'ятник адмірала Нельсона в Лондоні,

тіяру за мною. Аджеж яка рація мандрувати, якщо не користуватися з усіх нагод, що трапляються, а це ж дуже рідка нагода придбати щось зовсім дешево в англійської леді. І ось я ввечорі надіслала м-рові Ейсманові каблограму, там я написала йому, що йому видно і на думку не спадає, як дорого це мандрувати, маючи на оці розумовий розвиток, і я написала, що мені конче потрібні десять тисяч долярів, і я так висловилася, що мені, сподіваюсь, не доведеться позичати грошей в якогось чужоземного англійського джентлмена, бодай і дуже гарного з себе. І я всю ніч не могла заснути від хвилювання, бож, якщо я не дістану грошей, щоб купити діамантову тіяру, то вдерти назад сто долярів в англійської леді буде зовсім не легка річ.

Та щож, час мені вже одягатися, зараз бо приїде майор Фокн по нас—везти нас з Дороті оглядати всі лондонські диковини. Але я вважаю, що якщо мені не пощастить дістати діамантову тіяру,—то вся моя мандрівка до Лондону піде на нівець.

Квітня 18-го

Ну, й день був учора, і ніч теж! Майор Фокн приїхав по нас, щоб їхати разом оглядати Лондон. А я вирішила, що добре було б мати ще одного супутника, і попрохала майора Фокна запрохати сера Френсіса Бікмана. Справа в тім, що зранку я дістала від м-ра Ейсмана каблограму—він пише, що не може вислати мені десять тисяч долярів, а висилає тисячу, але ж для тіяри це однаково, що краплина в морі. Сера Френсіс Бікман сказав, що він, на жаль, не має змоги приїхати, але ж я взялася умовляти його телефоном і аж доти умовляла, доки він обіцяв приїхати.

Отже, майор Фокн сам керує своєю машиною, і До-

роті сіла з ним попереду, а я сіла в середині разом з сером Френсісом Бікманом, та я йому сказала, що не зватиму його надалі сер Френсіс Бікман, а просто зватиму його „Поросятко“.

У Лондоні, на мій погляд, людям дуже до вподоби роздмухувати кадило. Я хочу сказати, що Лондон, по суті, справжня дрібниця, наприклад, тут пишануться з вежі Товер, що навіть нижча від будинку крамниць Гікокса у Літль-Році в Арканзасі, а порівнюючи до наших Нью-Йоркських хмарочосів вона придалася б хіба що для димаря¹. А сер Френсіс Бікман конче хотів, щоб ми вийшли з автомобіля та подивилися на вежу, бож там якогось ранку відтяли голову одній славетній королеві. Тут Дороті сказала: „Ну й дурна ж вона була, що підвелася того ранку з ліжка“,—це була одна-однісінька розумна фраза, що її Дороті вимовила в Лондоні. Так ми й не вийшли з автомобілю.

Більш ми нічого не оглядали, бож zvolіли покуштувати чудових шампанських коктейлів, що їх там виготовляють—це в чудовому новому ресторанові „Кафе-де-Парі“—це місце, якого у нас у Нью-Йорці ані за які гроші не знайдеш, і я сказала „Поросяткові“, що коли мандруеш, то конче треба користуватися з усіх нагод, що їх немає вдома.

Доки ми з Дороті пудрили собі носи у дамській чепурні в „Кафе-де-Парі“, ми зустріли американку, що з нею Дороті була знайома з „Фоллі“, але ж тепер вона мешкає у Лондоні. Отже, вона все розповіла нам про Лондон. Виявляється, що в лондонських джентлменів чудернацька звичка—вони не люблять робити дівчатам гарні подарунки. Так що англійки вже

¹ Tower (вежа)—старовинний замок у Лондоні, зв'язаний з багатьма подіями англійської історії

Й із того бувають задоволені, коли дістануть від когось золотого мундштука чи дешевеньку золоту обручку без жодного камня, яку нам, американкам, сором було б подарувати своїй покоївці. Вона сказала, що можна собі уявити, які є англійські джентлмени, якщо навіть англійські леді нічого від них не можуть добитися. Крім того, вона сказала, мовляв, сер Френсіс Бікман ушавлений на весь Лондон тим, що витрачає грошей ще менше, ніж решта англійських джентлменів. Коли ми з Дороті попрощалися з її подругою, Дороті сказала: „Давай по скажемо нашим хлопцям, що нам голова розболілася, та повернемося до Рітца, де чоловіки всі американці“. Це, бачте, Дороті вважає, що товариство сера Френсіса Бікмана надто дорога ціна за кілька келихів коктейлю з шампани. Але ж я сказала Дороті, що ніколи не треба вдаватися до розпачу, і що це цілком гідне американки завдання—перевиховати такого англійського джентлмена, як „Поросятко“—як я зву сера Френсіса Бікмана.

Отже, ми повернулися до нашого столика, і я вже почала думати, що Дороті має рацію щодо „Поросятка“, бо він, справді, полюблює без кінця-краю розмовляти, при тому все розповідає про якогось свого приятеля, що був дуже славетний король у Лондоні, на прізвище—король Едвард. Між іншим, „Поросятко“ сказав, що він ніколи не забуде, які дотепні речі говорив король Едвард, наприклад, як вони якось мандрували на яхті, і сиділи всі за столом, а король Едвард підвівся й сказав: „Не знаю, що робитимете ви, джентлмени, а щодо мене—я піду палити сигару“. І тут „Поросятко“ чимдужч розреготався. І я теж, звичайно, дуже-дуже розреготалася й сказала „Поросяткові“, що він надзвичайно знається на всіляких дотепних жартах. Але ж, справді, з ним дуже зручно:

завжди знаєш, коли треба сміятися, бо він сам сміється перший.

Цього самого дня якісь приятельки місис Вікс почували, що я купую тїяру, й відвідали нас і запросили до себе на чашку чаю; ми з Дороті поїхали, взявши з собою одного джентлмена, що з ним Дороті познайомилася у вестибюлі—він дуже-дуже гарний, але ж він всього тільки й є, що танцюриста модних танків і танцює по різних кафе, коли є праця.

Ми поїхали на чашку чаю до однієї леді, на прїзвище леді Ельмсворт—і те, що вона хотїла продати нам американкам, є, виявилось, портрет її батька, змальований олійними фарбами і що то мав би бути вислий¹. Але ж я сказала їй, що в мене немає портрета ба навіть і власного батька не те олійними фарбами, а й фотографії, хоч як я прохала його знятися кожного разу, як він бував у Літль-Році, а мій батько теж був вислий, бо він висів над твоєю душею на кожному кроці.

В неї ми познайомилися з однією леді, що її звуть леді Чізльбі—вона теж запрошувала нас до себе на чашку чаю, та ми сказали їй, що ми, далєбі, нічого бїльше не хочемо купувати. Але вона сказала, що їй нема чого продавати, а що вона хотїла б позичити в нас п'ять фунтів. Так що ми не поїхали, і я була дуже рада, що м-р Ейсман не приїхав до Лондону, бо всі англїйські леди почали б запрошувати його на чашку чаю, так що йому довелось б найняти спеціальний пароплав, щоб везти додому всілякі квіти з черепашок, собак, старі портрети і таке інше нікому непотрібне казнащо.

¹ Леді Ельмсворт, очевидно, сказала „Вїстлер“, тобто портрет роботи славнозвісного художника Вїстлера.

Учора ввечорі „Поросятко“, й я, й Дороті, й модний танцюриста, що його звать Джеролд, поїхали до „Кіткетклубу“,—Джеролд не мав чого робити, бо в нього не було праці, а ми з Дороті трохи посварилися, бо я почала доганяти їй, що вона марнує час з безробітними джентлменами,—та що поробиш, аджеж Дороті завжди до когось почуває „ширу“ любов, і вона ніколи не вивчиться бути розсудливою. А на мою думку, якщо нам по—справжньому приємно бути вкупі з якимсь джентлменом,—так з цього завжди не лише не буває ніякої користі, але це навіть небезпечно, і нічого путящого з цього не вийде.

О, сьогодні вночі в нас буде надзвичайна втіха: майор Фокн має повезти нас на танцювальну вечірку в домі однієї леді, де ми познайомимося з принцем Вельським. Отже, мені час одягатися, бо незабаром приїде „Поросятко“—ми з ним дуже подружилися, хоч він мені ще й не надіслав квітів.

Квітня 19-го

Учора ввечорі ми таки справді познайомилися з принцем Вельським. Майор Фокн приїхав по нас об одинадцятій годині і повіз нас на вечірку до тієї леді. Принц Вельський, справді, надзвичайний. Бодай не був би він принцем, все одно він був би надзвичайний, бож міг би заробляти собі гроші, граючи на юкелеле¹, тільки б він трохи попрактикувався. Господиня підійшла до мене й сказала, що принц Вельський хоче зі мною познайомитися, і ось вона репрезентувала нас одне одному, а я навіть затремтіла, коли він запросив мене танцювати. Тут я вирішила записати кожне слово, що він мені скаже, до мого щоденника, щоб ко-

¹ Гавайська сопілка.

лись я могла відкривати його й перечитувати, коли вже буду зовсім старенька. І от ми почали танцювати, і я спитала його, чи він все ще полюбляє коней, і він сказав, що полюбляє¹. А коли ми скінчили танцювати, він запросив Дороті, та ця Дороті ніколи не навчиться, як поводитися з принцями, бо вона дала мені своє віяло й сказала: „Подержи це, будь ласка, доки я впишу нову сторінку до англійської історії“, і це, уявіть, просто в обличчя принцеві Вельському. Я весь час почувала себе дуже-дуже ніяково, доки Дороті танцювала з принцем Вельським, бож вона просторікувала без упину, а коли вони скінчили танцювати, принц Вельський записав на своєму манжеті деякі її жаргонні вислови, і якщо він колись скаже королеві, щоб вона була „хлопцем на ять“, чи взагалі вживе якимось слівця з улюблених виразів Дороті, королева матиме рацію, дорікнувши мені, що я ввела отаку особу до англійського суспільства. Отже, коли Дороті повернулася, ми з нею просто посварилися, бо вона сказала мені, що відколи я познайомилася з принцем Вельським, я зробилася суха й вилизана англійка. По щирості сказати, тато мій в Арканзасі таки говорив часто, що його дід приїхав до Америки з якогось місця в Англії, що зветься Австралія, що ж тут дивного, що в мені іноді відчувається англійське походження? До речі, я вважаю, що це дуже приємно, коли дівчина говорить з англійською вимовою.

Квітня 20 го

Учора я, нарешті, постановила, що час мені почати виховувати „Поросятко“ і навчити його, як поводити-

¹ Натяк на те, що принц Вельський кілька разів падав з коняки, не вмючи гаразд їздити верхи.

ся з молодого дівчиною—саме так, як поводять себе з молодими дівчатами американські джентлмени. Отже, я запросила його прийти до нас пити чай у готелі, бо мені болить голова. А втім, по щирості, треба сказати, мені дуже до лиця мое рожеве негліже. Потім я покликала нашого готельного служника, що з ним Дороті вже щиро заприятелювала—він дуже гарний хлопець, його звать Гаррі, і ми з ним завжди розмовляємо. І от я дала Гаррі десять фунтів англійськими грошима і наказала йому піти до найдорожчої квіткової крамниці, купити на всі десять фунтів дуже-дуже дорогих орхідей і принести їх нам до готелю о чверть на шосту і не говорити нічого, тільки сказати, що це для мене. Так ось „Поросятко“ прийшов на чай, і ми сиділи за чаєм, коли Гаррі увійшов і передав мені величезну картонку і сказав лише, що це для мене. Я відкрила картонку і там лежала дюжина дуже-дуже гарних орхідей. А я почала шукати картку, але ж, звичайно, жодної картки там не було—тут я обхопила „Поросятко“ за шию і сказала, що мушу його міцно-міцно обійняти, бож, мовляв, догадалася, що це орхідеї від нього. Але ж він сказав, що це не він. Але ж я сказала, що це, звичайно, він, бож на весь Лондон є лише один джентлмен такий любий і такий щедрий і з таким широким серцем, щоб надіслати мені дюжину таких чудових орхідей. Він усе казав, що це не він, а я сказала, мовляв, знаю напевно, що це він, бо на весь Лондон немає іншого такого джентлмена, такого чудового, надзвичайного, справжнього джентлмена, щоб посилати дівчині щодня по дюжині чудових орхідей. І тут я почала прохати у нього пробачення за те, що я його так міцно обняла, що ледве не задушила; але я йому сказала, що я завжди дію, підкоряючись імпульсам, так що, коли я до-

відалася, що він мені надсилатиме дюжину орхідей щодня, я імпульсивно не змогла втриматися.

Коли прийшли Дороті та Джеролд, я розповіла їм за якого надзвичайного джентлмена виявив себе „Поросятко“, й додала, що коли чоловік надсилає дівчині щодня по дюжині орхідей, то він завжди ввижається їй справжнім принцем. „Поросятко“ напик тут раків і був дуже-дуже задоволений і вже більше не казав, що то не він. Тут я почала якомога роздмухувати кадило щодо нього, між іншим, сказала, що він мав бути обережний, бож він, правда, такий красунь, а я така імпульсивна, що можу якимось чином тямлючи себе, розцілувати його. „Поросяткові“, видно, було дуже-дуже приємно, що він такий гарний. Він не міг утриматися і увесь час пік раків та посміхався на всю губу. Далі він запросив нас усіх обідати. Коли він та Джеролд пішли перевдягатися на обід, ми з Дороті просто посварилися, бож Дороті спитала мене, хто з братів Ісава та Іакова був мій батько¹. Але ж я сказала їй, що я не так погано вихована, щоб витратити час на безробітних танцюристів модних танків. А Дороті сказала, що Джеролд справжній джентлмен, бож він їй написав записку на папері з гербом. Тоді я їй сказала, що вона може взяти і з'їсти цей герб з маслом². Потім ми пішли одягатися.

І ось сьогодні зранку Гаррі, наш любий хлопець з коридору, розбудив мене о десятій годині, бо мені принесли картонку з дюжиною орхідей від „Поросятка“, На той час, як „Поросятко“ заплатить уже за кілька дюжин орхідей, діамантова тіяра здасться йому дешевша від снігу в грудні. Аджеж я завжди була

¹ Натяк на комерційні здібності Лорелей.

² Гра слів: crest — деталь герба і гребінець півня чи якогось іншого птаха.

тієї думки, що розкидувати гроші, по суті, є просто звичка, і якщо ви раз примусите джентлмена покупати одну дюжину орхідей по одній, то він незабаром буде молодець, що треба.

Квітня 21-го

Учора я взяла „Поросятко“ з собою походити по крамницях, на вулицю, що зветься Бондстріт. Насамперед ми пішли до ювеліра, бо я сказала „Поросяткові“, що мені треба мати срібну рямочку, бо ж я хочу туди вставити його картку. Я пояснила „Поросяткові“, мовляв, коли познайомишся з таким красунем, як він, то конче хочеться поставити його картку на туалетний столик, щоб завжди мати його перед очима. „Поросятко“ був дуже задоволений з цього, і от ми передивилися всі срібні рямочки. Та тоді я сказала, що срібна рямочка для нього [аж ніяк не пасує, що я зовсім була забула, що є золоті рямочки, а що-йно побачила. Тоді ми передивилися усі золоті рямочки. Потім, довідавшись, що він фотографувався у мундирі, я сказала, що в мундирі він, мабуть такий красунь, що навіть і золоті рямочки мало, але ж плятинових у крамниці не було, так що довелося обмежитися щонайдорожчою.

Потім я його спитала, чи не може він завтра зодягти свій мундир, бо мені страшенно кортить бачити його в мундирі, і ми могли б з ним разом поїхати пити чай до місис Вікс. Він був дуже задоволений, бо посміхався на всю губу і обіцяв зодягти мундир. А я тоді сказала, що я, сердечна, буду справжня жебрачка обік з ним, у його знаменитому мундирі. І ми почали придивлятися до обручок, коли раптом чорти принесли до крамниці його знайому, щиру приятельку його жінки, що мешкає там, де вони, в маєткові.

І „Поросятко“ почав дуже хвилюватися, що його схопили на гарячому—в ювелірній крамниці, куди він не заходив уже багато років,—так що нам довелося навивати п'ятами.

Сьогодні зранку Джеролд сповістив Дороті телефоном, що післязавтра буде театральна гарден-парті¹, влаштована на благодійні справи, і там спродаватимуться всілякі речі. І він питав, чи не згодимося ми з Дороті продавати різні речі на базарі, що буде на цьому святі. Ми погодилися.

Тепер мені треба протелефонувати місис Вікс та попередити, що я приїду завтра на чай з сером Френсісом Бікманом, і що тоді, мабуть, все буде, як слід. Проте, щиро кажучи, я б хотіла, щоб „Поросятко“ не розповідав стільки анекдот. Я нічого не маю проти анекдот, якщо вони нові, алеж коли хтось розповідає все одні й ті самі анекдоти, це мене дуже нервує. Взагалі, Лондон нічого не вартий щодо поповнення розумових запасів, бо я ані про що нове не довідалася, крім анекдот „Поросятка“, а мені навіть хотілося б їх якнайшвидше забути. Так що, далєбі, досить з мене Лондону.

Квітня 22-го

Вчора „Поросятко“ приїхав у своєму мундирі але ж він був дуже засмучений, бо дістав листа. Це від його жінки. Вона приїздить до Лондону, куди вона їздить щороку, щоб переробляти свої старі туалети, тут бо в неї є якась там кравчиха, що бере дуже дешево. Вона заїздить завсїди до тієї самої приятельки, що бачила нас в ювеліра,—бачите, вона тієї думки, що завжди ошадливіше погостювати у приятельки.

¹ Вечірка в садку.

аніж заїздити до готелю. Мені хотілося збадьорити „Поросятко“ і я йому сказала, що не думаю, що ця леді бачила нас, а коли б і бачила, то однаково очам своїм не повірила, що це він—і подався до ювеліра. Але ж я не сказала йому, що, на мою думку, мені з Дороті краще б виїхати до Парижу. Бо, далєбі, зрештою, товариство „Поросятка“ починає мене нервувати. Натомісьць, щодо мундиру, то „Поросятко“ почав дуже пишатися, почувши від мене, що я гідна бути обік з ним хіба що в діамантовій тіярі. Потім я сказала йому, що навіть коли його жінка буде в Лондоні, то це однаково не перешкодить нашому товаришуванню, бо не пишатися з нього—це над мою силу, і я певна, що такі фатальні зустрічі—то воля долі. Після того ми поїхали пити чай до місис Вікс. І тут „Поросятко“ умовився з місис Вікс, що він їй заплатить за діамантову тіяру, і вона мало не померла від здивування, але ж вона збереже це таємно від усіх, бо ж однаково ніхто цьому не йнятиме віри. Отже, тепер я маю мою діамантову тіяру, і я мушу визнати, що все завжди виходить на найкраще. Але ж я обіцяла „Поросяткові“—що я довіку залишуся в Лондоні, і що ми завжди будемо друзі, бо „Поросятко“ каже, що я одна зуміла зрозуміти його й, як треба, поцінити.

Квітня 25-го

Ми були такі заклопотані останніми днями, що я навіть не встигала нічого написати до мого щоденника; ми ж уже на пароплаві—він здається зовсім малий для поїздки до Парижу, і будемо в Парижі сьогодні вдень. До Парижу бо зовсім не так довго їхати, як до Лондону. Я аж ніяк не можу зрозуміти, як це виходить, що до Лондону треба їхати шість день, а до Парижу лише один.

Дороті надзвичайно засмучена, вона не хотіла їхати з Лондону, бо шалено закохана в Джеролда, а Джеролд сказав їй, що ми конче мусили скористуватися з того, що були в Лондоні, й оглянути разом усю Англію. Але ж я йому сказала, що коли вся Англія скидається на Лондон, то мені навіть занадто цієї країни. Ми просто посварилися з Дороті, бо Джеролд з'явився на вокзал з жалюгідною обручкою для Дороті, а я їй сказала, що вона має дякувати долі, що відкараськалася від такого типа. Але ж Дороті довелося їхати зі мною, бо ж її витрати взяв на себе м-р Ейсман — він бажає, щоб Дороті була мені компаньйонка.

Останнє вражіння в Лондоні була гарден-парті. Я продала силу червоних повітряних бальонів там на базарі, і один бальон продала Гаррі Лавдеру, шотландському джентлменові, що є славетний шотландський тенор, за двадцять фунтів. А Дороті сказала, що мені не варт купувати квитка на пароплав до Парижу, бо ж, якщо я спромоглася на таке, то я зможу ходити водою, мов землею¹.

А „Поросятко“ й не знає, що ми поїхали, але ж я надіслала йому листа, де написала, що ми обов'язково колись ще з ним побачимось. Я була рада поїхати з нашого номеру в Рітці—бо п'ятдесят чи шістдесят орхідей мимоволі примушують пригадувати похорон, так що робиться дуже сумно.

Я протелеграфувала м-рову Ейсманові і написала йому, що в Лондоні нам нема чого навчатися, бо ми знаємо скільки треба і навіть більше, а в Парижі ми, принаймні, зможемо вивчити французьку мову, якщо лише захочемо.

¹ Шотландц'в в Англії вважають за дуже скупих.

І ось я відчуваю себе дуже-дуже заінтригованою, бо я так багато чула про Париж і певна, що він буде значно корисніший щодо розвитку й освіти від Лондону, і я просто не можу дочекатися, щоб побачити, як воно там у готелі Рітца в Парижі.

Розділ IV

ПАРИЖ—БОЖЕСТВЕННИЙ

Квітня 27-го

Париж—божественний. Учора ми, Дороті та я, приїхали до Парижу, і він, справді, божественний—бо французи божественні. Бо коли ото ми сходили з пароплаву, і в нас мали оглядати багаж на митниці, була жахлива спека, і смерділо, і всі французькі джентлмени на митниці здійняли жахливий гармидер. І от я огледілася навколо й вибрала одного французького джентлмена, в дуже пишному мундирі, що, мабуть, являв собою дуже-дуже важливу особу, і я

дала йому двадцять франків французькими грошима. Він був дуже-дуже галантий, розштовхав усіх навколо і зараз же переніс наш вантаж без жодного огляду. І я тієї думки, що двадцять франків—це дуже дешево для такого джентлмена, що на йому самісіньких брузументів на сурдуті долярів на сто, не кажучи вже про штани.

Я мушу сказати, що французькі джентлмени взагалі завжди здіймають жахливий галас, надто шофери таксі, якщо дати їм на чай всього маленького жовтенького гривеника, що зветься п'ятдесят сантимів, але ж натомість французькі джентлмени гарні тим, що хоч якби вони почали галасувати, ви завсіди можете їх заспокоїти п'ятьма франками, хоч хто вони були б. А коли вони вгамовуються—це така насолода, що за неї й десять франків не шкода пожертвувати.

І ось ми приїхали до готелю Рітца, і готель Рітц виявився божественний. Бо коли можеш сидіти у чудовому барі й пити чудові коктейлі з шампани й дивитися на різних парижських славетніх осіб—я вважаю, що це божественно. Коли сидиш у барі і тут таки ж перед очима маєш таких красунь, як сестри Доллі, та Пірл Вайт, та Мейбель Джільман Корей, та місіс Неш¹—це вище над усе! Варт лише подивитися на міссіс Неш та подумати про те, скільки вона дістала від різних джентлменів—так просто аж серце захоплюється.

А коли ходиш вулицями й читаєш вивіски з славетніми історичними іменами, так теж серце захоплюється. Наприклад, пішли ми з Дороті прогулятися зовсім недалеко, за кілька кварталів,—ми за цей час встигли прочитати силу славетніх історичних імен, наприклад,

¹ Переважно американські актриси.

як Коті та Картье¹, й я зрозуміла, що, нарешті, ми бачимо речі, важливі щодо нашої освіти, і що наша мандрівка не схибила. Я завжди намагаюся доповнити освіту Дороті, щоб вона шанувала все, що треба. І ось, коли ми стояли на розі майдану, що зветься „Пляс Вандом“, то тут, коли обернутися спиною до якогось пам'ятника, поставленого перед майданом, та поглянути вгору, відразу ж бачиш не що інше, як вивіску „Коті“. І я спитала Дороті, невже вона не почуває себе вкрай схвилюваною тим, що бачить те саме історичне місце, де м-р Коті виробляє свої перфуми? А Дороті відмовила, що, напевно, м-р Коті приїхав до Парижу, понюхав навколо себе і зразу ж зрозумів, що тут треба щось зробити. Але ж Дороті зовсім не вміє шанувати ані що велике.

Потім ми побачили ювелірну крамницю й почали розглядати виставлені у вітрині дорогоцінні речі,—все було, видно, дуже-дуже дешево, але ж ціни були у франках, а ми з Дороті не досить знаємося на математиці, щоб сказати, скільки франків припадає на гроші. Тоді ми зайшли і спитали, і виявилось, що це лише двадцять долярів, і що це не справжні діаманти, а штучна підробка, те, що зветься „імітація“. І Дороті сказала, що слово „імітація“ дуже пасує до такого джентлмена, що наважується показувати пристойній дівчині ці „імітації“. Мені було б дуже ніяково, та, на щастя, прикажчик не тямив тієї англійської мови, що нею розмовляє Дороті.

Але ж, правду кажучи, навіть сумно робиться, коли думаєш, що ніколи не можна вгадати, де імітація, а де справжні діаманти. Це ж означає, що джентлмен завжди при цьому може обдурити вас—підлабузитися

¹ Коті—косметична фірма, Картье—ювелірна.

до вас, подарувавши вам щось таке, що коштувати-
ме якихся двадцять долярів. Так що, коли на тому
тижні м-р Ейсман приїде до Парижу і схоче зробити
мені подарунок, я конче піду сама з ним, бо він ду-
же полюблює дарувати казнащо, аби було дешево. А
джентлмен в ювелірній крамниці сказав, що сила-
силенна славнозвісних парижанок замовляють зразки
своїх дорогоцінних речей з „імітацій“, справжні свої
дорогоцінності кладуть до сейфів, а самі носять фал-
шиві імітації, щоб розважатися собі до схочу, не тур-
буючися тим, що їх можуть пограбувати. Але ж я йому
відмовила, що справжня леді ніколи не дозволить со-
бі веселитися аж до того, щоб забути про свої доро-
гоцінні речі.

Потім повернулися до Рітца і розпакували свої
скрині—тут нам допоміг чарівний „гарсон“, що подав
нам чарівний сніданок. Його звать Леон, і він розмо-
вляє англійською мовою майже так чисто, як амери-
канець. Ми, я й Дороті, добре з ним розбалакалися.
Леон сказав, що нам не треба все вештатися довколо
Рітца, але ж треба взагалі оглянути весь Париж. Тоді
Дороті вирішила піти до вестибюлю та познайомитися
з якимсь джентлменом, щоб він показав нам Париж.
За кілька хвилин вона вже протелефонувала мені знизу
і сказала: „Я підчепила французьку птичку—це титу-
лований француз, що його звать віконт—отже, котись
додолу“. А я її спитала: „Яким же робом француз по-
трапив до Рітца?“ А Дороті сказала: „Він зайшов,
щоб сховатися від дощу, і не помітив, що дощ ущу-
хнув“. А я сказала: „Ти знов напевно впіймала такого
типа, що йому і за таксі заплатити нема чім. Чому ти
не вибрала американського джентлмена,—от у них,
так завжди грошей досхочу“. А Дороті сказала, що
думала, що француз краще знає Париж. А я сказала:

„Він навіть не знає, що дощ ущухнув“. Але все ж: я зійшла додолу.

А віконт виявився, проте, справді чудовий. Ми поїхали автомобілем оглядати Париж і переконалися, що він божественний. Я хочу сказати, що Ейфелева вежа божественна і значно більше важить щодо збільшення розумового вантажу, як лондонська вежа Товер, бож лондонську вежу ви й за два квартали не побачите, а ось, коли дивишся на Ейфелеву вежу, зараз же відчувається, що дивишся на щось надзвичайне. І навіть було б важко не помітити Ейфелеву вежу.

Потім ми поїхали пити чай до ресторану „Мадрид“, Це божественне місце. Ми знов зустріли там і сестер Доллі, і Пірл Вайт, і місис Корей, і місис Неш, усіх разом.

Потім ми поїхали обідати, а потім ми поїхали на Момарт¹, і там було божественно, бож усі вони теж там опинилися. На Момарті грає справжній американський джазбанд, і там сила-силенна американців, знайшлися й знайомі, так що можна було подумати, що ми в Нью-Йорці. Це було божественно. Повернулися ми до готелю дуже пізно. Ми з Дороті трохи посварилися, бо Дороті почала мене дратувати, що коли ми оглядали Париж, я спитала у французького віконта, як прізвище того невідомого салдата, що захований під таким величезним пам'ятником. А я сказала, що я зовсім не хотіла його питати про це, а хотіла довідатися, як прізвище матері цього салдата, мені бо завжди більше шкода матері померлого салдата, ніж його самого.

Французький віконт прохав дозволу приїхати завтра до нас, але ж я не хочу його приймати, бо фран-

¹ Наша міс так вимовляє „Монмартр“ (перекл. прим.).

цузькі джентлмени розчарували мене. Я хочу сказати, що вони водять вас по різних цікавих місцях і дуже шанують вас, і ви чудово розважаєтесь, але ж, приїхавши додому та обміркувавши все як слід, ви бачите, що все скінчилося віялом, що коштує двадцять франків, та лялькою, що її в ресторані дають безплатно. Молода дівчина має бути надто обережна в Парижі, абож їй буде так весело й приємно, що вона забуде про все й не матиме нічого путящого. Я, справді, тієї думки, що американські джентлмени, зрештою, кращі від усіх, бож коли вам цілують ручки, це дуже приємно, але ж обручка з діамантами та сапфірами лишається з вами довіку. Крім того, я гадаю, що мені не слід виїздити у Парижі з якимись джентлменами, бож на тому тижні приїздить м-р Ейсман, а він мені сказав, що хоче, щоб я товаришувала лише з інтелігентними джентлменами, що можуть придатися для мене щодо розумового розвитку. А у Рітца мені щось не доводиться бачити навколо себе джентлменів такого сорту, що могли б придатися дівчині щодо розумового розвитку. І ось завтра ми їздитимемо по крамницях, та я вважаю, що не легка річ розшукати тут джентлмена такого, як м-р Ейсман, що може придатися й щодо розумового розвитку і водночас не від того, щоб і по крамницях нас повозити.

Квітня 29-го

Ну, й день був у нас учора! Скоро ми з Дороті зодягнулися, щоб їхати по крамницях, як раптом подзвонив телефон, і нам переказали, що там унизу стоїть леді Френсіс Бікман і хоче зайти до нас. Я страшенно здивувалася. Навіть цілком розгубилася так що не знала, що й казати, і тому сказала: „Га-

разд". А потім я почала радитися з Дорсті, як нам бути. Бож леді Френсіс Бікман, видно, дружина того джентлмена, що його звать сер Френсіс Бікман, що так залицявся до мене в Лондоні і так з мене захоплювався, що прохав у мене дозволу подарувати мені діамантову тіяру. Видно, його жінка почула про це й тому саме й гримнула сюди просто з Лондону. У двері дуже-дуже міцно постукали. Ми сказали—„зайдіть“. І зайшла леді Френсіс Бікман, чималенька таки леді, що надзвичайно скидається на Білля Гарта. Тобто, це Дорсті вважає, що леді Френсіс Бікман скидається на Білля Гарта і навіть не стільки на нього, скільки на його коня. Вона відразу ж сказала мені, що коли я їй зараз же не віддам діамантової тіяри, то вона наробить гармидеру й пустить за вітром мою репутацію. Їй бо ясно, як день, що тут щось не так. Виявляється, вони з сером Френсісом Бікманом у шлюбі вже тридцять п'ять років, і останній подарунок, що їй він його зробив, був заручний перстень. Тут Дорсті заговорила й сказала: „Вам, леді, легше буде потопити фльоту іудейську, ніж пустити за вітром репутацію моєї подруги“. Я мушу сказати, що я просто пишалася з того, як Дорсті обстоювала мою репутацію. Бож я тієї думки, що нема нічого чудовішого, як дві подруги, якщо вони стоять одна за одну і в усім одна одній допомагають. Хоч яка кремезна й дужа леді Френсіс Бікман на вигляд, вона мусила зрозуміти, що їй не сила потопити цілу фльоту іудейську всю з кораблів. Так що їй довелося прикусити собі язичка з приводу моєї репутації.

Тут вона сказала, що подасть на мене в суд, що через мене, мовляв, сер Френсіс Бікман збочив з рівної дороги. А я сказав їй: „Якщо ви будете на суді в оцьому капелюсі, то ще побачимо, що постановить

суддя щодо того, через кого сер Френсіс Бікман почав заглядатися на дівчат“. І Дороті знов заступилася за мене, сказавши: „Моя подруга має цілковиту рацію леді. Треба бути хіба англійською королевою, щоб дозволити собі ходити у такому капелюсі“. Тут треба було б вам побачити, як розсердилася леді Френсіс Бікман! Вона сказала, що викличе сера Френсіса Бікмана з Шотляндії, куди він раптом поїхав полювати, коли довідався, що дружині все вже відомо. А Дороті сказала: „Невже ви відпустили сера Френсіса Бікмана до Шотляндії, де всі чисто такі марнотратці?“¹

І Дороті додала, що їй треба доглянути, бо ж він нівроку з тамтешніми хлопцями якоїсь ночі змарнує цілий півпенні. Треба вам сказати, я завжди заохочую Дороті просторікувати, коли нам трапляється розмовляти з погано-вихованими особами, як ото леді Френсіс Бікман, Дороті бо знає розмовляти з погано вихованими людьми їхньою мовою значно краще від такої добре-вихованої дівчини, як я. І от Дороті сказала ще: „Ви краще не посилайте по сера Френсіса Бікмана, бо якщо моя подруга візьметься за нього як треба, то в нього незабаром, крім титула, нічого й не лишиться“. І я тоді теж зауважила, що так, я—американка, а нам, американкам, титули нідочого, й, те, що гарно було для Вашингтона, те й для нас досить гарно. І леді Френсіс Бікман чим раз усе більше й більше сердилась.

Вона сказала, що коли треба буде, так вона скаже судді, що сер Френсіс Бікман себе не тямив, коли подарував мені тіяру.

А Дороті сказала: „Леді, якщо ви будете на суді, і суддя як слід вас роздивиться, він подумає, що

¹ Знов патяк на скупість шотландців.

сер Френсіс Бікман не тямив себе тридцять п'ять років тому". Тоді леді Френсіс Бікман сказала, що вона розуміє, з ким вона має справу, і що мати справу з такою особою вона не хоче, бо це образа для її гідності. А Дороті сказала: „Леді, якщо ми ображаємо вашу гідність так, як ви ображаєте наш зір, то я сподіваюся за вас, що ви прибічниця „християнської науки“. Це страшенно розлютувало леді Френсіс Бікман, вона сказала, що все передасть своєму повіреному. А, виходячи, вона наступила на свій довгий шлейф і мало не ростяглася на долівці. А Дороті висунулася за двері й крикнула навздогін їй: „Накажіть зробити вам згортку на цій спідниці доби Ізабелли, аджеж ми тепер маємо 1925 рік“. Але ж я все була дуже пригнічена, почувавши, що весь наш ранок пішов на нівець через те, що нам довелося мати справу з такою непристойною особою, як леді Френсіс Бікман.

Квітня 30-го.

Вчора зранку таки з'явився повірений леді Френсіс Бікман. Та, насправді, він був не довірений—на його картці було ім'я мсьє Бруссар, і він виявився адвокат, а адвокат французькою мовою виявляється повірений. Ми з Дороті саме одягалися і були ще в неглиже, коли раптом у двері постукали, і, перше, ніж ми встигли сказати „Заходьте“, він вдерся до кімнати. Отже, звичайна річ, він французького походження. Я хочу сказати, що повірений леді Френсіс Бікман уміє галасувати не згірше від шофератаксомотору. Він з криками вдерся до нас і весь час галасував так, що ми з Дороті вибігли зі своїх кімнат до вітальні, і Дороті подивилася на нього й сказала: „Час уже цьому містові припинити свої ранкові жарти з нами, інакше наші нерви не витримають“. А мсьє Бруссар протягнув нам

свою картку і все галасував і галасував і страшенно вимахував руками. Так що Дороті сказала: „Він точна імітація того „Мулен-Ружу“—тобто червоний вігряк,—тільки Дороті сказала, що він робить більше гармидеру й рухається власним вітром. Ми довго стояли й дивилися на нього, але ж, зрештою, це було надто одноманітно, бо ж він увесь час розмовляв французькою мовою, і ми ані словечка не тямали. Дороті, нарешті, не витримавши, сказала: „Ну бо, поглянемо, чи не спинять його двадцять п'ять франків, бо якщо для шофера досить п'ять франків, то може для адвоката досить 25 франків“. Бож він робив гармидеру у п'ять разів більше від шофера таксомотору, а п'ять разів п'ять—завжди двадцять п'ять. Скоро він почув, що ми почали говорити про франки, він трохи вщухнув. Отже Дороті вийняла гамана й дала йому 25 франків. Тоді він припинив галасувати й поклав їх до гамана, а потім вийняв величезну хустку з червоними слонами і почав плакати. Тоді Дороті зробилося зовсім ніяково, й вона сказала: „Чуєте, ви нам дали дуже веселу виставу, але ж досить уже, нарешті, буде з нас вас, вогкого чи сухого, ідіть собі з богом“.

А він почав показувати на телефона, видно, з наміром побалакати телефоном, і Дороті сказала: „Якщо вам здається, що ви за допомогою цієї штуки дістанете номер,—пробуйте, але ж досі ми гадали, що він поставлений так, на сміх людям“. Але ж він почав розмовляти телефоном, так що ми з Дороті пішли одягатися. Коли він скінчив телефонувати, він почав бігати від моїх дверей до її дверей та назад і увесь час плакав і про щось розмовляв, але ж він уже втратив для нас будь-яку цікавість і ми більше не звертали на нього жодної уваги.

Коли раптом знов грюкнули в двері, і ми почули,

що він кинувся до дверей, так що ми обидві вибігли до вітальні, щоб подивитися, у чім справа, і тут почалася справжня театральна вистава. На сцену з'явився новий француз. Цей новий француз вдерся до нас, почав галасувати: „Татусю“ й вони почали обійматися. Виявилось, що це його син, що є також співробітник свого татуся в адвокатських справах. Татусь почав щось казати і весь час показував то на мене, то на Дороті. А син подивився на нас і щось вигукнув, а потім сказав французькою мовою: „Татусю, *Mes sont charmantes*“. Тобто, він сказав про нас французькою мовою, що ми чарівні. Тоді мсьє Бруссар припинив плакати, і начепив окуляри, й почав нас розглядати. А потім син підніс фіранку з вікна, щоб його татусь міг нас як слід розглянути. Коли татусь скінчив нас розглядати, він, справді, вкрай захопився. Він увесь перетворився на саму посмішку, вщипнув нас за щічки і теж почав повторювати: „*Charmantes*“, тобто, що ми чарівні. А син почав розмовляти англійською мовою і розмовляв не гірше від щирого американця. Він сказав нам, що його татусь телефонував йому, щоб він прийшов, бо ми, здається, не тільки, що його татусь нам говорить. Виявилось, що мсьє Бруссар з нами весь час розмовляв теж англійською мовою, тільки такою, що її ми аж ніяк не розуміли. І тут Дороті сказала: „Якщо ваш татусь думає, що він розмовляв англійською мовою, то я зможу дістати золоту медаль за мою грецьку мову“. Син переклав все це своєму татусеві, а татусь дуже-дуже розрегітався, ущипнув Дороті за щічку і був захоплений, хоч, насправді, глузували ми саме з його. Тоді ми з Дороті спитали сина, що ж саме він говорив англійською мовою. Син пояснив, що він казав нам увесь час про свою клієнтку леді Френсіс Бікман. Тоді ми

Його спитали, чому ж він плакав при цьому. Він сказав, що його татусь не міг утримати сліз, бож думав про леді Френсіс Бікман. Тоді Дороті сказала: „Якщо він плаче, коли він думає про неї, то що ж з ним коїться, коли він дивиться на неї?“ Син переклав це своєму татусеві і тоді мсьє Бруссар знов дуже-дуже розреготався, поцілував Дороті руку, а потім сказав, що після всього цього доведеться нам розпити пляшку шампани. Отже він підійшов до телефона і замовив пляшку шампани.

А син сказав татусеві: „Чому б нам не запросити наших чарівних леді проїхатися з нами сьогодні до Фонтенебло?“ Татусь визнав це за найщасливішу думку. Тут я втрутилася: „А як же ми вас відрізняємо, джентлмени? Аджеж якщо в Парижі все також, як і в Америці, то обидва ви зветесь мсьє¹ Бруссар“. І ми вирішили, що зватимемо їх не по їхніх прізвищах, а на ім'я. І от виявилось, що сина звать Люї, і Дороті сказала: „Видно, у вас у Парижі всі Люї за номерами“. Справа в тім, що вона зі мною весь час чує, як говорять про якогось Люї XVI що, видно, торгував старовинними меблями. Я навіть здивувалася, що Дороті відомі історичні речі. Може, не зважаючи ані нащо, вона все ж зробить кілька кроків наперед у своєму розумовому розвитку. Але ж Дороті сказала Люї, що йому не треба казати їй, який номер у нього самого, бож,—скоро вона його побачила, вона й так зрозуміла, що він є за птиця. Ім'я ж його татуса, виявилось, Робер. Тоді Дороті пригадала про свої 25 франків і сказала Роберові: „Ваша матуся знала наперед, яке ім'я вам прибрати“².

¹ Тобто, „мсьє“.

² Тут гра слів: Дороті чує, немов їй кажуть не „Робєр“, а „Рòб-бер“, що англійською мовою означає „пройдисвіт“, „шахрай“; і **весь**

І Дороті ще сказала, що ми нічого не маємо проти того, щоб поїхати з Люї та Робером до Фонтенебло, якщо лише Люї погодиться зняти свої жовті гетри, зроблені з жовтої шкіри „шіммі“ з рожевими перловими гудзиками. При цьому Дороті сказала: „Я кохаюся в жартах, але ж увесь час сміятися шкідливо“. Видно, Люї весь час турбується про те, щоб бути нам до вподоби, бо він зняв свої гетри, але ж коли він їх зняв, ми побачили його шкарпетки у шотляндську клітинку, а по ній все йшли маленькі райдуги. Дороті, подивившись на них, сама не знала, що казати,—з рештою, вона порадила: „Ні, Люї, я бачу, що вам краще все ж знову зодягти гетри“.

Тут зайшов наш приятель, гарсон Леон, з пляшкою шампани. Доки він відкорковував шампану, Люї з Робером розмовляли французькою мовою, і я гадаю, що мені було б не погано знати, про що в них була мова, бо, здається, вони розмовляли про діамантову тіяру. Французькі джентлмени дуже-дуже галантні на вигляд, але ж, покладатися на них не можна й на хвилину. Отже, найкраще буде за першої-ліпшої нагоди спитати Леона, про що вони розмовляли.

Ми поїхали до Фонтенебло, потім знов на Момар, і повернулися додому дуже пізно, та, щоправда, в нас був чарівний день і вечір, хоч ми й не їздили по крамницях та нічого не купували, Але ж я серйозно тієї думки, що ми марнуємо час—ми повинні більше ходити по крамницях, крамниці бо це найголовне, для чого існує Париж.

час так його й зве. Українською мовою, на великий жаль, не пощастило дібрати такої ж пари слів, щоб одне з них було власне ім'я, а друге—синовім слова „шахрай“ з приблизно-однаковою вимовою обох. Тому ця гра слів лишилася не перекладена (перекладачева примітка).

Сьогодні зранку я покликала Леона, мого й Дороті приятеля,—гарсона, і спитала його, про що Люї та Робер розмовляли французькою мовою. Виявилося, вони розмовляли французькою мовою про те, що ми їм дуже-дуже сподобалися, що ми чарівні, і що вони давно вже не зустрічали таких чарівних дівчат. І вони постановили, що будуть з нами дуже багато їздити, а потім представлять рахунки леді Френсіс Бікман, бож вони весь час вичікуватимуть на нагоду, щоб украсти у мене діамантову тіяру. Але ж, вони ще казали, що коли навіть їм не пощастить украсти тіяру, то однаково: ми такі чарівні, що з нами буде дуже приємно розважатись. Отже, будь-що-будь, вони на цьому нічого не втратять. Леді бо Френсіс Бікман радо заплатить всі рахунки в справі, якщо вони скажуть їй, що їм довелося скрізь нас возити, щоб вичекати на слухну хвилину та обікрасти нас. Аджеж леді Френсіс Бікман одна з тих багатих леді, що їм не до вподоби витратити гроші ані на що, крім судових процесів. Тим паче зараз вона ладна витратити скільки завгодно, бо її дуже разсердило те, що я або Дороті їй сказали.

Я второпала, що надійшов час як слід обміркувати стан речей, і я почала дуже довго думати. А потім я сказала Дороті, що вирішила покласти справжню діамантову тіяру до сейфу готелю Рітц, а потім купити імітацію такої тіяри у тій ювелірній крамниці, що торгує ними. Цю фалшиву тіяру я весь час носитиму, так щоб Люї та Робер бачили, як я нею нехтую, і були б певні успіху своєї справи. А коли ми їздитимемо з Люї та Робером, я можу класти її до своєї торбинки та скрізь брати з собою, так, щоб Люї та

Робер завжди почували, що тіяра не дальше від них, як їхній ніс. Тоді ми з Дороті можемо брати їх по крамницях і примушувати витратити на нас силу грошей, а щоразу, як їм це буде не дуже до вподоби, я відкриватиму мою торбинку, щоб імітація тіяри блищала їм увічі; це їм надасть духу, і вони й далі охоче витратять гроші. А з рештою, я навіть можу дозволити їм украсти її—вони бо чарівні джентлмени, а по суті навіть рада допомогти Люї та Роберві. А як буде смішно, коли вони вкрадуть тіяру для леді Френсіс Бікман, і їй доведеться заплатити їм силу грошей, а потім виявиться, що тіяра фалшива. Аджеж леді Френсіс Бікман справжньої тіяри не бачила, і вона матиме фалшиву за справжню. Принаймні, доки вона отямить, Люї та Робер устигнуть загарбати з неї гроші за свою важку роботу. Імітація тіяри стане мені якихся долярів шістдесят п'ять, а що таке шістдесят п'ять долярів, якщо натомість ми з Дороті дістанемо силу чудових подарунків, що здадуться нам ще чудовіші, коли подумати, що заплатити за них леді Френсіс Бікман. І це добре провчить леді Френсіс Бікман не говорити надалі такі речі, які вона наговорила двом молодим американкам, що, як я та Дороті, самі-самісінькі в Парижі і не мають джентлмена, що заступився б за них.

Коли я розповідала Дороті все, що я придумала, Дороті витріщилася на мене й довго на мене дивилася, а потім сказала, що мій мозок—це справжнє чудо, і що я нагадую їй радіо, бож радіо теж можна слухати протягом довгих днів, і коли, нарешті, впадеш до роз'ячу і схочеться пошматувати його нащент, тут то з його й вийде якийсь шедевр.

Коли Люї подзвонив нам телефоном, Дороті відповіла йому, що ми будемо дуже раді, якщо вони

з Робером ходитимуть завтра з нами зранку по крамницях. І Люї спитав свого татуса, і той сказав, що він дуже радий. Потім вони запропонували, чи не хочемо ми увечорі поїхати до театру, що зветься „Фоллі Бержер“. Люї додав, що всі французи, що мешкають у Парижі, дуже полюблюють бувати з американцями, бож це надає їм нагоду бувати у „Фоллі-Бержер“. Звичайно, ми з охотою погодилися. А зараз ми з Дороті вирушаємо до крамниць, щоб, поперше, купити імітацію діамантової тіари, а, подруге, поглянути по вітринах, що ми примусимо завтра собі купити Люї та Робера.

Я справді починаю думати, що все, що робиться, все йдеться до найкращого. Треба ж, з рештою, нам мати знайомих джентлменів, що возили б нас скрізь, аж доки приїде м-р Ейсман, а з гарнесенькими джентльменами нам виїздити незручно, бож м-р Ейсман хоче, щоб ми товаришували лише з такими джентльменами, що мають щось у голові. І я сказала Дороті, що бодай Люї та Робер щось не дуже скидаються на таких людей, що в них багато в голові, але ми можемо сказати м-рові Ейсманові, що ми навчалися в них лише французької мови. І справді, хоч я ще не навчилася розмовляти французькою мовою та натомість навчилася тямити, коли Робер розмовляє англійською мовою, так що, коли він почне розмовляти своєю англійською мовою за присутности м-ра Ейсмана, а я втямлю, що він скаже, то м-р Ейсман напевно подумає, що я розумію французьку мову.

Травня 2-го.

Учора ми були у „Фоллі Бержер“, і це було боже-ственно. Я хочу сказати, що це було дуже-дуже художньо, бо всі дівчата на сцені були, як мати родила. Одна з цих дівчат виявилася приятелька Люї

і він сказав, що вона дуже-дуже любе дівчатко, і що їй всього вісімнадцять років. Але ж, Дороті відрізала: „Вона вас обдурює, Люї, бож чиж можлива річ, щоб за вісімнадцять років дівчина встигла так забруднити свої чорні колінки!“ Люї та Робер дуже-дуже розреготалися. Взагалі, Дороті поводи́ла себе в Фоллі-Бержер, як дуже погано вихована дівчина. Я тієї думки, що коли дівчата з'являються на сцені, як мати родила, так це дуже художньо, і якщо у когось є хоч трішечки художнього смаку, той завсіди вважатиме це за щось дуже гарне. Мені, принаймні, і на думку не спало б реготати у такому художньому місці, як „Фоллі-Бержер“.

Між іншим, я зодягла у Фоллі-Бержер мою фалшиву тіяру. Вона така, що перший-ліпший знавець був би одурений, а Люї та Робер просто очей від неї відвести не могли. Але ж це мене не турбувало, бож я прив'язала її дуже-дуже міцно. Я хочу сказати, що було б просто фатально, якщо б вона припала їм перше, ніж ми з Дороті таки поведимо їх по крамницях.

Сьогодні зранку ми вже готові піти по крамницях. Робер прийшов по нас, ледве на світ благословилося—зараз він у вітальні з Дороті, і ми чекаємо на Люї. А я залишила на столі у вітальні діямантову тіяру, щоб показати Роберові, як я нею нехтую,—але ж, звичайно, Дороті, й ока не зводить з Робера. Та от уже і Люї прийшов, бо я чую, як вони цілуються з Робером. Вони ж увесь час цілуються, і Дороті каже Люї, що якщо б він не припинив цілувати Робера, всі думали б, що вони мов ті намальовані голуби.

Треба вийти до них, і я покладу діямантову тіяру за їхньої присутності до своєї торбинки, щоб Люї та Робер увесь час почували, що вона тут, близенько, і ми вирушимо до крамниць. А мене так і кортить посміхнутися, скоро я пригадаю про леді Френсіс Бікман.

Учора був просто чарівний день. Я хочу сказати, що Люї та Робер накупили Дороті та мені силу чарівних подарунків, але ж швидко в них, видно, у кешенях вітер засвистів, і вони почали журитися, але ж скоро я це помітила, я дала Роберові потримати мою торбинку, доки я примірятиму у кабіні для примірки блюзку. І він відразу ж розвеселився, хоч звичайно, Дороті лишалася з ними і не зводила очей з Робера, так що він нічого не міг зробити. Але ж він був дуже задоволений вже з того, що вона побувала у нього в руках.

Коли всі їхні франки пішли за вітром, Робер сказав, що йому треба прогелефонувати комусь,—я гадаю, що це він телефонував леді Френсіс Бікман, і вона йому відповіла: „Гаразд“, бож він усіх нас залишив у „Кафе-де-ля-Пе“, сказавши, що йому треба поїхати в справі,—а коли він повернувся після своєї справи, то в нього знову була сила франків. І от вони повезли нас снідати з тим, щоб після сніданку знов вирушити до крамниць.

Тимчасом я непомітно для себе вивчаю силу французьких слів, і це зовсім не важко. От, коли ви хочете мати на сніданок чудове курча з горохом, ви мусите замовити собі „пуль“ та „петі-па“. Французька мова дуже легка, наприклад, французи все звать „шік“, а ми звемо так лише тих джентлменів, що скидаються на Рудольфа Валентіно.¹

Коли ми ходили по крамницях після сніданку, я

¹ Гра слів; Рудольфа Валентіно прозивали „шейхом“ (вимовляється по англійському „шік“) за його успіх у жінок, а французи, очевидно, висловлювали своє захоплення вигуками „шік“ (шікарно) з усякого приводу.

побачила, що Люї відвів Дороті на бік і почав розмовляти з нею про щось пошепки. А потім я побачила, як Робер теж відвів її на бік і теж почав розмовляти з нею пошепки. Коли ми повернулися до Рітца, Дороті сказала мені, про що вони говорили з нею. Виявляється, Люї запропонував їй — це коли вони розмовляли пошепки, — що, якщо вона для нього вкраде в мене діамантову тіяру і передасть йому, але так, щоб його татусь не знав про це, він дасть їй за це тисячу франків. Леді бо Френсіс Бікман увесь час плекає одну й ту саму думку — дістати тіяру, і вона заплатить за це скільки завгодно, бож, виявляється, вона дуже сердита на нас, а коли вона ось так розсердиться на когось, як зараз, то її опановує невідв'язна ідея. Ну, а якщо б Люї дістав тіяру, а його татусь не знав про це, то всі гроші припали б йому самому. А Робер, шепочучись з Дороті, пропонував їй точнісінько те саме, тільки обіцяв дві тисячі франків за те, щоб Люї нічого не знав би, і таким робом усі гроші загарбав би Робер сам-один. Я гадаю, що Дороті буде корисно заробити кілька грошей, бож, може, тоді в ній прокинеться хоч будь-яка самоповага. Так от, завтра зранку Дороті мусить узяти діамантову тіяру і сказати Люї, що вона вкрала її для того, щоб продати йому. Але ж спочатку вона примусить його віддати їй гроші, а саме тієї хвилини, коли вона передаватиме йому тіяру я зайду до кімнати і скажу: „Ах, ось де вона, моя тіяра, а я скрізь її шукаю!“ І таким робом я дістану її назад. А вона скаже йому, що, все одно, залишить собі тисячу франків, бож увечорі конче вже вкраде для нього тіяру знову. Але ж увечорі вона знов продасть її Роберові, мабуть, ми так її у Робера і залишимо, бож я просто упадаю за Робером. Він такий любий дідусь, і просто приємно

бачити, як вони з сином люблять один одного. Хоч нам, американкам, і якість дивно бачити, як французький джентлмен щоразу цілує свого тата, але ж це дуже зворушливо, і я гадаю, що, може, ми, американці, були б значно щасливіші, якщо б американські батьки та сини кохали одні одних так, як Люї з Робером.

У нас із Дороті тепер сила силенна чарівних торбинок, і панчох, і хусток, і шарфів, і всеньких речей, і навіть кілька гарненьких моделей вечірніх туалетів, вигаптованих імітаціями діамантів—та коли вони нашиті на убраннях—їх звать не „імітація“, а „діаманте“, і я вважаю, що дівчині дуже личить бути геть усипаною „діаманте“.

Травня 5-го

Вчора зранку Дороті спрдала фалшиву тіяру Люї. А я потім відібрала її назад. Потім ми всі поїхали до Версаю¹. Я мушу сказати, що Люї та Робер були просто до нестями раді, що ми їх більше не звали до крамниць—мабуть, леді Френсіс Бікман вирішила, що всьому є край. Я пішла з Люї на прогулянку до Версаю, щоб у Дороті була нагода спродати тіяру Роберові. Так вона й зробила, і він поклав тіяру собі до кешені. Але ж доки ми їхали додому, я почала обмірковувати все це і стала на тім, що, по суті, фалшиву тіяру теж не заважає мати. Надто, коли взяти на увагу, що доводиться виїздити у Парижі і знатися з закоханцями французького походження. Та, зрештою, я починаю серйозно думати, що не треба заохочувати Робера й дозволяти йому обкрадувати двох молодих американок, що цілком самітні у Парижі і не мають

¹ Тобто, Версаю (переклад, примітка).

джентлмена, що заступився б за ними. І я спитала Дороті, до якої кешені Робер поклав тіяру, і тоді сіла, коли ми їхали назад, автомобілем, обік з ним, і витягла її йому з кешені.

Ми поїхали до одного приемного ресторанчика і обідали там, коли раптом Робер, поклавши руку до своєї кешені, почав чимдужч галасувати—виявилось, що він щось загубив. Тут у них з Люї почалася звичайна вистава—вони здійняли гармидер і галасували. Люї сказав своєму татусеві, що він нічого не крав у нього з кешені, а Робер почав плакати через думку, що його власний син міг щось витягти з кешені свого власного татуса. І тут нам з Дороті просто вже була не сила, й я розповіла їм усе. Бож мені було дуже шкода Робера; тому я сказала йому, щоб він припинив плакати, бож це казнащо, а не тіяра, просто звичайнісінька підробка. І я виїняла тіяру й показала їм. Тут вони витріщилися на нас з Дороті, їм просто духу не ставало щось нам сказати. Доводиться гадати, що парижські дівчата щодо розумового розвитку далеко нижчі від нас, американок.

Коли ми порозумілися, Люї та Робер були в такому пригніченому настрої, що мені зробилося дуже шкода їх. І ось мені на думку спала блискуча ідея. Я сказала їм, що завтра ми всі вирушимо до ювелірної крамниці і купимо там ще одну фалшиву тіяру для леді Френсіс Бікман, а в ювелірній крамниці вони можуть попрохати, щоб їм дали рахунок на торбинку для нас, щоб вони могли з'явитися з ним до леді Френсіс Бікман і передати його, як один з інших рахунків у справі. Це буде легка річ, бож леді Френсіс Бікман справжньої тіяри і в очі не бачила. Дороті при цьому додала, що леді Френсіс Бікман до того ж, напевно, ані дідька не тямить на діамантах, і їй замість дія-

мантів можна бодай льодові бурульки показати, аби вони лише не танули. Робер усе дивився й дивився на мене, а потім нахилився й поцілував мене в чоло просто з побожністю.

Після цього у нас був чудовий вечір. Ми, з рештою як слід усі порозумілися. Звичайно, крім платонічної дружби у нас з Дороті з такими джентлменами, як Люї та Робер, більш нічого бути не могло. Все ж, щось спільного знайшлося — надто щодо наших поглядів на леді Френсіс Бікман.

Ми вирішили, що вони віддадуть леді Френсіс Бікман фалшиву тіяру і подадуть їй величезний рахунок. Я ще порадила Роберові, якщо вона буде незадоволена, спитати її, чи відомо їй, що сер Френсіс Бікман посилав мені щодня, доки я була у Лондоні, на десять фунтів орхидей. І тоді вона так розлютується, що рада буде що завгодно заплатити, аби дістати діамантову тіяру.

Коли леді Френсіс Бікман заплатить їм за рахунком, Люї та Робер обіцяли дати на нашу честь обід у Сіро. А коли в суботу приїде м-р Ейсман, ми з Дороті примусимо його дати обід у Сіро на честь Люї та Робера за те, що вони так турбувалися нами, двома молодими американками, що були цілком самотні у Парижі, ба навіть не знали розмовляти французькою мовою.

Люї та Робер запрошували нас на вечірку до їхньої сестри, та Дороті відмовляє мене йти, бож іде рясний дощ, а в нас чарівні нові парасольки, і вона каже, що їй би й на думку не спало бути такою необережною, щоб залишити нову парасольку у передпокої французької леді, а сидіти на вечірці весь час з парасольками в руках нема нічого приємного. Тому значно обережніше залишитися вдома. Отож ми подзвонили

Люї і сказалий ому, що нам дуже болить голова, але ж що ми дуже дякуємо йому за його гостинність. І справді та гостинність, що ми, американці, зустрічаємо у всіх французів на кшталт Люї та Робера, й робить Париж таким божественним.

Розділ V
ЦЕНТРАЛЬНА ЄВРОПА

Травня 16-го

Я дуже довго нічого не записувала до свого щоденника, бо до Парижу приїхав м-р Ейсман, а коли м-р Ейсман у Парижі, то ми завжди робимо все одне й те саме.

Я хочу сказати, що ми ходимо по крамницях, потім одвідуємо театр, потім ідемо на Момар і, взагалі, коли скрізь буваєш з м-ром Ейсманом, то ніколи нічого не коїться. Я навіть покинула вивчати французьку

мову. На мій погляд, треба залишити французьку мову тим, хто жодною іншою мовою розмовляти не вміє. Але ж, зрештою, м-р Ейсман ніби кинув цікавитись тим, щоб ходити зі мною по крамницях. А тут він почув, що у Відні зовсім дешево продається гудзикова фабрика—а м-р Ейсман саме торгує гудзиками—от він і подумав, що було б не погано мати ще гудзикову фабрику у Відні,—тому він поїхав до Відня, сказавши мені, що йому зовсім не буде прикро, якщо він ніколи в житті вже не побачить „Рю де-ля-Пе“. Він ще сказав, мовляв, якщо він буде тієї думки, що мені Відень придасться для мого розумового розвитку, то пішле по нас. Дороті та мене, і ми поїдемо до Відня і там чогось навчатимемося. Бож м-р Ейсман серйозно хоче, щоб я думала лише про освіту, а не про щось інше, надто про крамниці.

Отже сьогодні ми дістали від нього телеграму—він пише, щоб ми з Дороті взяли „оріент-експрес“, бож нам конче треба подивитися на Центральну Європу—там бо сила такого, що дуже до речі знати нам, американським дівчатам. Дороті каже, що коли м-р Ейсман хоче, щоб ми подивилися на Центральну Європу, вона ладна закладатися, що в цілій Центральній Європі не має „Рю де-ля-Пе“.

І от ми з Дороті завтра сідаємо до „оріент-експресу“. Я тієї думки, що це не зовсім звичайна річ для двох молодих американок, як я та Дороті, їхати „оріент-експресом“, бож, здається, у Центральній Європі розмовляють найрізноманітнішими мовами, що їх ми не тямимо, крім французької. Та я сподіваюся, що завжди знайдеться якийсь джентлмен, ладний в усім допомогти двом молодим американкам, як я та Дороті, що мандрують зовсім самі і їдуть до Центральної Європи щоб поповнити свій розвиток.

Ми в „орієнт-експресі“; навколо все цілком незвичайне. Я хочу сказати, що коли ми з Дороті прокинулися та почали дивитися у вікна нашого купе, то вигляд був зовсім незвичайний. Бож за вікнами все було видно фарми, і ми бачили силу жінок, що тягли маленькі оберемки сіна і складали їх у великі стоги— у той час, як чоловіки їхні сиділи за столиками під тінню розложистих дерев та пили собі пиво. Абож чоловіки сиділи верхи на тинах, палили люльки та дивилися, як жінки працюють. Нарешті, ми з Дороті побачили, як двоє дівчат оруть поле коровою, і Дороті сказала: „Мені щось здається, що нам не треба було їхати так далеко від Нью-Йорку, бо я починаю думати, що Центральна Європа—це для нас, дівчат, зовсім не така вже підходяща країна“. Тут ми обидві зажурилися. Я навіть була в пригніченому настрої; якщо м-р Ейсман хоче, щоб ми, американки, цього тут навчалися, то ясно, що це не може не пригнічувати настрою. Так що мені навіть не хочеться знайомитися з жодними джентлменами, що народилися та виховувалися у Центральній Європі. Я хочу сказати—що більше я мандрую і що більше бачу різних чужоземних джентлменів, то більше починаю цінувати американських джентлменів.

Я вирішила зараз одягнутися, піти до вагон-ресторану і вишукати там якогось американського джентлмена, щоб порозмовляти з ним, аби розвіяти свій пригнічений настрій. Товариство Дороті на мене ще гірше впливає, бо вона лише дратує мене, кажучи, що я, мабуть, закінчу життя десь на фермі у Центральній Європі й оратиму коровами. Жарти Дороті завжди зовсім непристойні, і я гадаю, що значно краще почу-

ватиму себе, якщо піду сама до вагон-ресторану і як слід, поснідаю.

Ну от, я пішла до вагон-ресторану і саме наді-
бала там дуже цікавого американського джентлмена.
Це був надзвичайний збіг обставин—справа в тім, що
нам, американкам, всі вуха продзвонили чутки про
славнозвісного Генрі Споффарда,—а це й виявився
сам Генрі Споффард, з славетної родини Споффардів,
дуже-дуже старовинної й дуже-дуже заможної родини.
М-р Споффард належить до одної з найвідоміших у
Нью-Йорці родин, та він зовсім не такий джентл-
мен, як інші багатії, бо ж увесь час працює на загальну
користь. Це той самий джентлмен, що його портрети
завсіди можна бачити по всіх газетах, бо ж він цен-
зурує всілякі п'єси, шкідливі для суспільної мораль-
ности. Нам усім дуже добре затямилося, як він одного
разу приїхав снідати до Рітца і зустрівся там зі своїм
приятелем, що снідав у товаристві Пеггі Гопкінс Джойса,
і коли той хотів познайомити Пеггі Гопкінс Джойса
з м-ром Споффардом, м-р Споффард показав спину й
вийшов геть¹. М-р бо Споффард дуже-дуже славетний
преспітеріянець², надто преспітеріянець, щоб знайо-
митися з Пеггі Гопкінс Джойсом. Я вважаю, що для
такого молодого джентлмена, як м-р Споффард, дуже
незвичайна річ, що він преспітеріянець, бо ж звичайно
джентлмени на тридцять п'ять років мають зовсім
інші заняття.

І ось коли я побачила, що передо мною не хтось
інший, як сам славнозвісний м-р Споффард, я просто
схвилювалася, досі бо всі ми, я й мої приятельки, дарма

¹ Ірландський письменник Джойс — автор славнозвісного твору
„Уліс“, забороненого в Америці за „веморальність“.

² Тобто, преспітеріянець — член одної з християнських сект Аме-
рики (перекладачча привітє).

намагалися хоч будь-як познайомитися з Генрі Споффардом—і от раптом ми опиняємося з ним в одному потязі десь у Центральній Європі. Тут мені спало на думку: як це буде незвичайно, якщо така жінка, як я, почне товаришувати з таким джентлменом, як м-р Споффард, що й дивитися на жінок не хоче, якщо вони не скидаються на преспітеріянок. А я мушу сказати, що в нашій родині у Літль-Році дуже мало було чогось преспітеріянського.

І от я вирішила сісти до його столику. Потім мені довелося спитати його пояснень щодо грошей, бож у Центральній Європі з цим зовсім безглуздя, гірше навіть ніж з тими франками, що вживаються у Парижі.

Тут гроші звуться крони, і їх треба дуже багато—маленька коробка цигарок коштує 50.000 крон, а Дороті каже, що як був би ще у цигарках справжній тютюн, то за коробку довелося б заплатити стільки, що нам було б надсилу підняти на прилавок таку кількість крон. Сьогодні зранку ми замовили льокаєві пляшку шампани, і коли він приніс її, ми просто не знали, скільки йому дати на чай. Дороті порадила так: щоб я вийняла папірця, що зветься мільйон крон, а вона теж матиме в руках напогстові такого ж папірця, що на йому написано мільйон крон, і спочатку я йому дам свій мільйон, а якщо з перекривленого його обличчя буде видно, що він незадоволений, так вона дасть йому свій. Але ж, коли ми заплатили за шампану, і я дала йому свій мільйон крон, не встигли ми отямити, як він схопив мою руку і почав цілувати і став навколішки. Зрештою, нам довелося просто виштовхнути його з купе. Як видно, мільйона було досить. Я й розповіла м-рові Споффардові, як ми не знали, скільки дати на чай льокаєві, коли він приніс нам мінераль-

ної води. І я тоді попрохала його розповісти мені все, що треба, про різні сорти грошей, бо ж я сказала, що завжди намагаюся бути ощадливою, мовляв, на мою думку, „карбованець копійку береже“. Це вийшло зовсім незвичайно, бо ж м-р Споффард сказав мені, що це також і його улюблене прислів'я.

Після цього ми з ним розбалакалися, і я йому сказала, що я мандрую, намагаючися поповнити мою освіту. При цьому я розповіла йому, що зі мною молода дівчина, що її я намагаюся перевиховати, і гадаю, мовляв, якщо вона почне прагнути освіти, то це допоможе їй перевиховати саму себе. Аджеж, зрештою, м-рові Споффардові доведеться таки рано чи пізно здибатися з Дороти, і він буде здивований, що спільного може мати така добревихована молода дівчина, як я, з такою особою, як Дороти. Отже, м-р Споффард був дуже зацікавлений, бо ж він сам кохається в тому, щоб перевиховувати всіх, і все якнайсуворіше критикувати. Він на те й до Європи поїхав, щоб своїми очима подивитися на все те, на що звичайно їздять дивитися в Європі американці, тоді, як вони повинні були б не на це дивитися, а відвідувати музеї. Бо ж, якщо це єдина річ, що цікавить нас, американців, в Європі, то нам не треба виїздити від себе і придивитися до всього такого попереду в себе вдома, в Америці. Отже м-р Споффард увесь свій час витрачає на те, щоб якнайкраще вивчити все те, що причиняється до шкоди для суспільної морали. Отож м-р Споффард, дійсно, мусить мати дуже-дуже суворі моральні звичаї, аджеж інакше все те, що псує моральність всіх інших людей, зіпсувало б і його моральність. Але ж моральности м-ра Споффарда це не псує, і я гадаю, що мати таку тривку моральність—це просто чудо. Отож я й сказала м-рові Споффардові, що я тієї думки, що сучасна цивілізація зо-

всім не те, що нам потрібно, і що ми мусли б замінити її на щось інше.

Тоді м-р Споффард спитав дозволу прийти до нас до купе, щоб-про все це як слід побалакати, якщо лише він не буде потрібний своїй матері. Бож мати м-ра Споффарда завжди мандрує вкупі з ним, і він ніколи нічого не робить, не сказавши попередю своїй матері і не спитавши в неї дозволу. З цієї рації, як він каже, він і не одружився, бож його мати вважає, що сучасні молоді дівчата не такі, щоб з ними міг одружитися молодий чоловік з такими моральними принципами, як м-р Споффард. Я сказала м-рові Споффардові, що я цілком поділяю думку його матері про сучасних молодих дівчат, сама бо я старомодна дівчина.

Але ж, тут я почала турбуватися про Дороті, Дороті бо зовсім не старомодна дівчина, вона раз-у-раз може блякнути за присутності м-ра Споффарда щось таке, що він здивується, мовляв, що може така старомодна дівчина, як я, робити з такою дівчиною, як Дороті. Отож я йому сказала, що мені аж ніяк не щастить перевиховати Дороті, і я дуже б хотіла, щоб він з нею познайомився і по всій щирості сказав мені свою думку; чи не марную я лише час, намагаючися перевиховати таку дівчину, як Дороті. Зараз він пішов до своєї матері. Хочу сподіватися, що Дороті виявить себе за присутності м-ра Споффарда за вихованішу, ніж звичайно.

М-р Споффард щойно пішов з нашого купе, він таки приходив до нас з візитою. Він нам усе розповів про свою мати. Я була дуде-дуже цим зацікавлена, бож, як ми з м-ром Споффардом заприятелюємо, то треба знати, що він джентлмен з тих, що полюблюють знайомити своїх знайомих дівчат зі своїми матерями. А якщо знати заздалегідь, що за особа—мати нашого

знайомого джентлмена, то потім легше з нею розмовляти, коли доведеться здибатися. А такій дівчині, як я, шокроку загрожує небезпека знайомства з матерями джентлменів. Але ж така погано вихована дівчина як Дороті, звичайно, не з тих, з якими знайомляться матері джентлменів.

М-р Споффард розповів, що йому доводиться дуже багато турбуватися своєю матір'ю. В матері бо м-ра Споффарда щось погано з розумовими здатностями. Справа в тім, що його мати походить з такої старовинної родини, що її навіть довелося, коли вона була маленька дівчинка, віддати до школи, влаштованої спеціально для дітей з дуже старовинних і славетніх родин, де їх навчають так, щоб не було важко їхнім мозкам. Їй досі заборонено утруднювати мозок, тому з нею скрізь їздить молода особа, що звуть її компаньонкою, на прізвище міс Чепман. М-р Споффард каже, що завжди трапляється у світі щось нове, про що їй не встигли розповісти в школі. Отож обов'язок міс Чепман їй все пояснювати. Інакше бо як вона могла б знати, що таке така нова річ, як радіо, наприклад—якщо тут також не було б міс Челман, щоб їй все пояснювати? Тут Дороті втрутилася до розмови й сказала: „Яку ж відповідальність взяла на себе ця дівчина! Ну, наприклад, уявіть собі, що вона їй пояснить, що радіо—це така пічка, а їй якось спаде на думку, холодного дня накласти туди паперу та підпалити його?“ Але ж м-р Споффард сказав Дороті, що міс Чепман ніколи не зробить такої помилки. Міс бо Чепман походить сама з дуже-дуже старовинної славетньої родини, і в неї дуже розвинена голова. А Дороті сказала: „Ну, якщо в неї, справді, така надзвичайна голова, я б'юся об заклад, що до її старовинної славетньої родини колись учашав якийсь рознощик льоду,

що на нього не слід було дуже покладатися". Після цього ми з м-ром Споффардом припинили зважати на Дороті,—вона зовсім не вміє підтримувати розмову.

Ми з м-ром Споффардом почали розмовляти про питання моральності, і м-р Споффард сказав, мовляв, він тієї думки, що майбутнє цілком у руках м-ра Бланка—прокурора, того самого славнозвісного прокурора, що зачинає всі місця в Нью-Йорці, де лише продають вино. М-р Споффард розповів, що кілька місяців тому, коли м-р Бланк вирішив будь-якою ціною здобути собі посаду прокурора, він вилив у себе в помийницю на тисячу долярів вина. На це Дороті сказала: „Гарно було йому виливати на тисячу долярів вина в помийницю,—він за це, принаймні, дістав, на мільйон долярів популярності, а до того ж гарненьку посаду,—а якщо ми виллемо вино в нашу помийницю, що ми за це дістанемо?“ Але ж м-р Споффард надто розумний джентлмен, щоб відповідати на такі дурні запитання. Отже він подивився на Дороті поглядом, свідомим своєї гідності, й сказав, що йому, час іти до матусі. А я дуже розсердилася на Дороті. Я вийшла слідом за м-ром Споффардом до коридору і спитала його, мовляв, чи не думає він, що я марную свій час, намагаючися перевиховати таку дівчину, як Дороті. Саме цієї думки м-р Споффард—йому здається, що для такої дівчини, як Дороті, немає нічого святого. Тут я сказала м-рові Споффардові, що я витратила вже стільки часу на Дороті, що, якщо мені не пощастить її перевиховати, то це розіб'є мое серце, і мені на очах з'явилися сльози. М-р Споффард дуже співчутливо поставився до мене, і коли побачив, що в мене немає хустки, він узяв власну хустку й витер мені очі. Він обіцяв, що чимдужч намагатиметься допомогти мені у праці з Дороті і примусити її розум піти шляхом вищих дум. **к.**

А потім він сказав, що на його думку, нам треба було б зупинитися у місті, що зветься Мьюнік¹, що зверхом набитий всіляким мистецтвом, що його зуть у Мьюнікові „кунст“ і що це дуже придасться нашій освіті. Він додав, що сам з нами вийде з потягу у Мьюнікові, а свою матусю може відправити разом з міс Чепман просто до Відня, аджеж його матусі все одно всі міста здаються однакові. Так що ми постановили, що вийдемо з потягу у Мьюнікові, а м-рові Ейсманові я можу послати телеграму—коли ніхто не бачитиме. Бож я серйозно думаю, що про м-ра Ейсмана мені м-рові Споффардові говорити не слід—у кожного з них бо зовсім інші релігії, а коли у двох джентлменів такі різні релігії, то в них дуже мало конгеніяльного. Я просто протелеграфую м-рові Ейсманові, що ми з Дороті вирішили спинитися у Мьюнікові й подивитися на всіляке мистецтво.

Я повернулася до Дороті і сказала їй, що, якщо надалі їй не буде чогось особливо мені сказати, то хай вона і не говорить—бож, хоч м-р Споффард походить зі старовинної аристократичної родини і він є преспітаріянець—зі мною все ж він може заприятелювати, і нам є про що порозмовляти. Я помітила, що м-р Споффард дуже кохається в тому, щоб просторікувати про себе; я сказала Дороті, що це доказ того, що він, зрештою, цілком такий самий, як усі інші чоловіки. Але ж Дороті відмовила, що для неї цього доказу замало. І вона додала, що, на її думку, я може й заприятелюю з м-ром Споффардом, а надто з його матір'ю, що з нею, як їй здається, у мене дуже багато спільного,—але ж вона ще сказала, що якщо я колись нашттовхнусь на міс Чепман, то тут моя справа схи-

¹ Так наша американка зве Мюнхен (перекладачева примітка).

бить—Дороті бо бачила міс Чепман підчас сніданку, і вона каже, що міс Чепман особа з тих, що ходять у чоловічому комірі та краватці, навіть коли не їздять верхи. Дороті ще каже, що міс Чепман так на неї подивилася за сніданком, що тут їй і спав на думку носій льоду. Вона ще каже, що міс Чепман, у кожному разі, три третини усіх мізків, що припали всьому тріо цих „джигенсів“—це таке слівце Дороті вигадала, щоб звати ним людей з вищого суспільства. Дороті каже, що джентлменові з таким мозком, як у м-ра Споффарда щоб гаяти час, тільки й лишається, що кидати монетки до електричного піаніно,—але ж я навіть не шаную її відповіддю на такі фрази. А втім, нам час збирати речі, щоб зійти з потягу у Мьюнікові і обдивитися там увесь мьюнікський „кунст“.

Гравня 19-го

Учора м-р Споффард, я та Дороті зійшли з потягу у Мьюнікові, щоб обдивитися там увесь мьюнікський „кунст“—та треба сказати, що це місто зветься Мьюніком, доки ви їдете потягом, а скоро ви сходите з потягу, воно робиться Мюнхеном. Відразу ж видно, що Мюнхен зверхом набитий „кунстом“. Якщо навіть цього попереду не знати, у Мюнхені скрізь і на всьому бачиш слово „кунст“, написане величезними чорними літерами, і без „кунста“ тут немає ба навіть жодної скриньки чистильника чобіт.

М-р Споффард сказав, що ми конче мусимо піти у Мюнхені до театру, бо навіть театри у Мюнхені повні „кунста“. Ми обдивилися всі афіші всіх театрів—тут нам допоміг дуже інтелектуальний конторщик готелю, що цілком усе розумів і міг нам розповісти, що там написано, бо ж для нас воно було абсолютно незрозуміле. Виявляється, у Мюнхені теж ста-

влять „Кікі“, і я запропонувала: „Ходім, подивимося „Кікі“, бож ми були бачили в „Кікі“ Леонору Ульрік у Нью-Йорці, отже втямимо, у чім там справа, хоч би воно було й не англійською мовою“. Отож ми пішли до „Кунст-театру“.

Виглядає, ніби, Мюнхен з верхом набитий німцями, і фойє „Кунст-театру“ теж було зверхом набито німцями—всі вони стоять у фойє і перед кожною дією п'ють пиво та їдять силу-силенну бермудської цибулі, ковбаси з часником та крутих яець і знов п'ють пиво. Я спитала м-ра Споффарда, як, на його думку, чи не потрапили ми нівроку не до того театру, бож дуже погано смерділо у фойє. Коли пивні пахощі робляться античними, то завжди тхне дуже погано. Але ж м-р Споффард тієї думки, що в фойє „Кунст-театру“ тхне не гірше, ніж будь де у Мюнхені. Тут Дороті сказала: „Кажіть, що хочете, про те, що німці повні „кунстом“—насправді ж вони повні самою бакалією“.

Тоді ми зайшли до залі „Кунст-театру“. У театральній залі тхне вже не так добре, як у фойє. У середині „Кунст-театр“ оздоблений чимсь на взірець тельбухів, коли б їх розклеїти по стінах та позолотити. Але позолоту погано видно, на ній бо сила пороху. Дороті обдивилася навколо і сказала, що, мовляв, якщо це „Кунст“, то наш „Юніон-Гіл“ у Нью Джерзі є напевно всесвітній центр мистецтва.

Почали грати „Кікі“, але ж, видно, це не та сама п'еса що в Америці, бож тут справа йшла начебто про цілу родину дуже огрядних німців та німок, що ввесь час намагалися наступити один одному на ноги. А коли кін весь чисто повний двома чи трьома огрядними німцями, вони аж ніяк не можуть не наступити один одному на ноги. Дороті, звичайно, розбалакалася з молодим джентельменом, очевидно, німцем, що сидів

ї позаду неї. Їй здалося, що він пліскав, але ж насправді це він розбивав круте яйце об спинку її фотеля. Він розмовляв англійською мовою з дуже помітним акцентом, мабуть, німецьким. І Дороті спитала його, чи вийшла вже „Кікі“ на кін. А він сказав ще, але ж її грає красуня, німецька актриса з Берліну, і ми, мовляв, відразу ж її впізнаємо, скоро вона вийде, навіть, якщо ми нічого не тямимо. Зрештою, вона вийшла. Я хочу сказати, що ми догадалися, що то вона, бо німецький джентлмен, що з ним Дороті познайомилася, штрикнув Дороті ковбаскою. Ми дивились та дивились на неї, і Дороті сказала: „Якщо в Шуман-Гейнке ще жива бабуся, так це ми її надибали у Мюнхені!“ І ми вирішили більше вже не дивитися „Кікі“, бо на думку Дороті, перше, ніж ризикувати життям і лишатися дивитися, як „Кікі“ гратиме славнозвісну сцену, коли вона падає непритомна в останній дії, нам, мовляв, треба довідатися, в якому стані підмурівок будівлі, і якщо підмурівок такий же античний, як і запах, що скрізь тут є, то обов'язково буде катастрофія¹, коли „Кікі“ впаде на долівку. Навіть м-рові Споффардові було ніяково, але ж, узагалі кажучи, він був дуже радий—він казав, що він стовідсотковий американець і що так їм, німцям і треба, за те, що вони почали таку війну з нами, американцями.

Травня 20-го

Сьогодні м-р Споффард хоче повести мене оглянути всі музеї в Мюнхені, зверхом повні „кунстом“, що їх мені конче треба бачити, але Дороті сказала, що вчора увечорі вона вже понесла кару за всі свої гріхи, і що тепер вона почне нове життя й поїде з

¹ Тобто катастрофа.

своїм німецьким знайомим джентлменом до одного місця, що зветься „Гоф-Брау“ і що є найбільшою пивною на весь світ. При цьому Дороті сказала, що я, мовляв, можу „шукати дива, а з неї досить пива“. Ця Дороті є просто справжній взірець поганого виховання.

Травня 21-го

І от м-р Споффард, я та Дороті снову сидимо у потязі і всі разом їдемо до Відня. Учора ми з м-ром Споффардом весь день витратили на те, що оглядали Мюнхенські музеї, але ж про це я не хочу навіть і думати. Бож, коли зі мною трапляється щось жахливе, я завжди намагаюся пригадати правила християнської науки і просто не лише не думаю про це, але ж запевню кажу, що нічого цього ніколи не було—навіть коли мені ноги горять так, як ось зараз. Дороті теж мала дуже важкий день у Мюнхені. Її знайомий німецький джентлмен, що його звать Рудольф, приїхав по неї об одинадцятій годині, щоб повезти її снідати. Але ж Дороті сказала йому, що вона вже снідала. Але ж він сказав їй, що він теж уже їв перший сніданок, та тепер уже час для другого сніданку. І ось він повіз Дороті до „Гоф-Брау“, де всі їдять білі ковбаски і претцелі та п'ють пиво об одинадцятій годині ранку. Коли вони з'їли свої білі ковбаски та випили пива, він вирішив повести її проїхатися, але ж не встигли вони проїхати кількох кварталів, як уже надійшла година для ленчу. За ленчем вони силу чогось їли, а потім він купив їй велику коробку шоколядних цукерок з лікером і повіз її на ранкову виставу до театру. Але ж після першої дії Рудольф виголодався, і їм довелося піти до фойе і їсти там сендвічі та пити пиво навстоячки. Дороті п'єса була не дуже до вподоби, й після другої дії Ру-

дольф сказав, що вони можуть поїхати з театру, бож однаково вже час пити чий. А після дуже ситного чаю Рудольф запросив її обідати, а Дороті була надто схвильована, щоб сказати ні. А після обіду вони поїхали до якогось садка пити пиво з претцелями. Але ж, зрештою, Дороті погано відчула себе, і вона попрохала його відвезти її назад до готелю. І Рудольф сказав, що він до її послуг, та треба б спочатку трохи поїсти. Так що сьогодні Дороті у такому ж пригніченому настрої, як я, але ж Дороті не знає правил „християнської науки“, і їй залишається лише страждати.

Але ж і я, не зважаючи не всю мою „християнську науку“, починаю відчувати себе дуже незручно, коли думаю про наше перебування у Відні. Справа в тім, що у Відні м-р Ейсман, і я не уявляю собі, як мені пощастить довго бувати у товаристві м-ра Ейсмана і м-ра Споффарда одночасно і влаштуватися так, щоб вони не зустрічалися. Бож м-р Споффард може не зрозуміти, чому м-р Ейсман витрачає так багато грошей на мсю освіту. А Дороті ще псує мені настрої балачками про міс Чепман і запевнює, що коли міс Чепман побачить мене у товаристві м-ра Споффарда, вона зараз же телеграфуватиме по їхнього домашнього психіатра. Мені лишається тільки яко мога діяти так, як наказує „християнська наука“, і сподіватися, що все завжди вийде на найкраще.

Травня 25-го

Докищо, справді, все влаштувалося на найкраще. М-р бо Ейсман страшенно зайнятий увесь день у своїх гудзикових справах і сказав мені, щоб я робила, що мені завгодно і скрізь їздила б цілий день з Дороті. Так що ми скрізь їздимо цілий день з м-ром Споффардом. А м-рові Споффардові я сказала, що мені зо-

всім не до вподоби всі ці місця, куди їздять вночі, і що я волю рано кластися до ліжка, щоб зранку бути готовою скрізь з ним їздити. А протиставившись з ним, я з Дороті та з м-ром Ейсманом їду обідати, потім до театру, потім, вже зовсім пізно, до кабаре, що зветься „Червоний Капелюшок“—і я можу триматися на ногах, справді, лише за допомогою шампани. Так що, якщо ми будемо насторожі і не напоремося на м-ра Споффарда в якомусь такому місці, де він вивчатиме те, на що нам, американцям, дивитися не слід, то все вийде на найкраще. Я мушу сказати, що я поклала край навіть вештанню по музеях з м-ром Споффардом, пояснивши йому, що я більше кохаюся в природі. А на природу дивляться з екіпажу у паркові, це значно легше, принаймні, щодо ніг. Він тепер починає вже розмовляти про те, як би він хотів, щоб я познайомилася з його матір'ю, і, здається, дійсно, це виходить на найкраще.

Тільки от увечорі мені дуже важко буває з м-ром Ейсманом. Справа в тім, що тоді у нього буває найпоганіший настрій, бож щоразу, як він хоче призначити якесь ділове побачення у справі гудзикових фабрик, виявляється, що саме в той час усі джентлмени у Відні мають звичку іти до кафе і там сидіти. Абож виявляється, що віденським джентлменам, що з ними він мусить мати ділове побачення у гудзиковій справі, спало на думку влаштувати пікнік, і всі одягають коротенькі штанці з голими колінками, чепляють пір'я до капелюха і їдуть на прогулянку до Тіролю. Так що м-р Ейсман почуває себе дуже погано. Але ж, якщо хтось може почувати себе погано, так це я: зрештою, якщо ви цілий тиждень не примружили очей ані на хвилину, так, звичайна річ, ви не можете не бути у пригніченому настрої.

Нарешті, я не витримала, і м-р Споффард сказав, що, на його думку, коли така маленька дівчина, як я, хоче перевиховати цілий світ, то вона забагато на себе бере, надто коли починає з такого типу, як Дороти. Отже, він сказав, що у Відні є славнозвісний доктор, що його звать професор Фрейд, і що він може швидковилікувати мене від моєї іпохондрії, бо він не ліками лікує хвороби, а вимовляє їх психоаналізою. Так от учора він повіз мене до професора Фрейда. Ми з професором дуже довго розмовляли англійською мовою. Виявляється, що у всіх є витиснені жадання—це, коли вам щось хочеться робити, а ви цього не робите. Так от про це ви замість того завжди мрієте уві сні. І професор Фрейд спитав мене, які я бачу сні. Та я сказала йому, що мені ніколи не сниться жодних снів. Я гадаю, що в мене мізок так енергійно працює протягом дня, що вночі, напевно, йому, крім відпочинку, нічого не треба. Професор Фрейд дуже-дуже здивувався, що спіткав дівчину, що їй ніколи не сниться жодних снів. І він почав розпитувати мене про моє життя. Треба сказати, що він дуже-дуже симпатичний і надзвичайно спритно вміє примусити бути щирою. Я хочу сказати, що я сказала йому такі речі, що їх я ніколи не записала б навіть до мого щоденника. І він був дуже-дуже зацікавлений, що надібав дівчину, яка завжди робить те, що вона хоче робити. Тут він мене спитав, чи траплялось мені жадати зробити щось, чого я не роблю. Наприклад, чи траплялось мені схотіти зробити щось дуже жорстоке—наприклад, застрелити когось. На це я відмовила, що траплялось, але ж куля лише зачепила м-рові Дженінгсові легені і спокійнісінько про-

йшла наскрізь. Тоді професор Фройд витріщив на мене очі, і все дивився на мене, і потім сказав, що це, на його думку, неможливо. А потім він покликав свого асистента і показав на мене і щось довго йому казав віденською мовою. Його асистент теж витріщив на мене очі і довго-довго дивився—видно, вони вважають, що я надзвичайний випадок. Зрештою, професор Фройд сказав, що все, що мені треба, це почати культивувати „витиснені жадання“, а гсловне, як треба виспатися.

Травня 29-го

Стан ускладняється. Учора бо м-р Споффард та м-р Ейсман обидва опинилися разом у вестибюлі готелю „Брістоль“, так що мені довелося удати, ніби я їх не бачу. Але ж, якщо легко удати начебто не бачиш одного джентлмена, то удати, наче не бачиш обох—дуже не легка річ. Так що конче має щось трапитися, абож мені доведеться визнати, що не завжди все виходить на найкраще.

Сьогодні ми з Дороті мали запрошення пити чай о четвертій годині з графом Сальмом, та у Відні це зветься не пити чай, а „йовзер“, і п'ють у Відні не чай, лише каву. Це, справді, незвичайно бачити, як віденські джентлмени кидають усі свої справи і поспішають на „йовзер“ за якусь годину після того, як вони скінчили свій другий сніданок. Але ж віденські джентлмени взагалі, видно, на час не зважають, крім тієї години, коли час іти до кафе—це всі вони знають через якийсь інстинкт; проте, вони не звертають уваги, коли помиляться і потраплять туди надго рано. А м-р Ейсман каже, що коли надходить час взятися до гудзикових справ, то вони втрачають будь-який інтерес до розмови, через що м-р Ейсман почи-

дає так нервуватися, що йому репетувати хочеться.

Отож, ми рушили до Деймеля¹, де на нас чекав граф Сальм. Але ж у той час, як ми почали „йовзер“ з графом Сальмом, зайшла мати м-ра Споффарда зі своєю компаньйонкою міс Чепман, і міс Чепман увесь час на мене дивилася і щось багато говорила матері м-ра Споффарда, мабуть, про мене. Я дуже знервувалася; мені страшенно було неприємно, що нас бачили з графом Сальмом. І так не легко мені було примусити м-ра Споффарда повірити, що я намагаюся перевиховати Дороті; але ж, якщо я почну його запевнювати, що я намагаюся перевиховати графа Сальма, то він, боюсь, вирішить, що всьому є межі. А мати м-ра Споффарда, мабуть, глуха—вона весь час тримає коло вуха слуховий ріжок, так що я—хоч не хоч—чула багато з того, що казала міс Чепман про мене—хоч це й не зовсім пасує до правил гарного тону підслухувати чужі розмови. Отже, міс Чепман сказала матері м-ра Споффарда, що я „тварюка“ і що саме через мене її син увесь останній час зовсім нехтує нею. Мати м-ра Споффарда витріщилася на мене і довго очей з мене не зводила, хоч гарний тон і забороняє довго пильно дивитися на когось. А міс Чепман усе кричала на вухо матері м-ра Споффарда і, між іншим, пригадувала ім'я Віллі Гвінна. Я гадаю, що міс Чепман десь розпитувала про мене і якось довідалася про ту історію, коли всі родичі Віллі Гвінна, після дуже довгої розмови зі мною, умовили мене за десять тисяч долярів не виходити за нього заміж. Так що я серйозно починаю бажати, щоб м-р Споффард познайомив мене зі своєю матір'ю перше, ніж їй встигнуть набити голову всілякими забобонами.

¹ На ва кав'ярні.

Бо події так і нагромаджуються одна на одну, і я просто на межі нервної хвороби. А в мене все ще не було часу виконувати те, що професор Фройд радив для кожної дівчини.

Я вирішила сказати сьогодні м-рові Ейсманові, що хочу рано лягти спати; таким чином, я зможу прогулятися ввечері з м-ром Споффардом та помилуватися з природи; може, він скаже щось певне—ніщо бо не надає джентлменам духу до певних вчинків, як милування з природи у місячному сяйві.

Травня 30-го

Ми з м-ром Споффардом довго їздили ввечері парком, та в них це зветься їхньою віденською мовою не парк, а Пратер¹. Пратер просто божественний, він дуже скидається на наш Коні-Айланд², але ж це водночас справжній ліс, де є сила дерев, а водночас є дуже гарні дороги, щоб їздити верхи та в екіпажі. Виявилося, що міс Чепман, дійсно, дуже багато проти мене наговорила. Вона таки довідувалася про мене, і мене просто здивувало, як багато вона спромоглася про мене довідатися; на щастя, вона не довідалася про те, що м-р Ейсман дбає про мою освіту. Мені довелося сказати м-рові Споффардові, що перше як я сама себе перевиховала, я була зовсім інша, бож світ повний джентлменів, що по суті є ніщо інше, як вовки в овечій шкірі, що користуються з беззахисності молодих дівчат. Тут я заплакала і плакала досить довго. Потім я розповіла йому, яка маленька дівчинка я була, коли я вперше поїхала з Літль-Року, і під час мого оповідання у м-ра Споффарда навіть були сльози на

¹ Славнозвісний парк розваг.

² Острів біля Нью-Йорку, де розташовано місця розваг і прогулянок.

очах. Я розповіла йому, що я з дуже-дуже гарної родини і що мій татусь дуже інтелігентний і дуже-дуже видатний „елк“¹, і що всі завжди мали його за дуже інтелігентного „елка“. Потім я розповіла м-рові Споффардові, що, виїжджаючи з Літль-Року я була переконана, що джентлмени не прагнуть нічого іншого, як тільки оберігати молодих дівчат та допомагати їм, а коли я зрозуміла, що зовсім не так уже вони хочуть нам допомагати, було вже запізно. Тоді м-р Споффард дуже плакав. Тоді я розповіла йому, як я нарешті почала перевиховувати себе, коли почала читати про його по газетах, а побачивши його в „оріент-експресі“, подумала, що це—доля. І ще я сказала м-рові Споффардові, що, на мою думку, молоду дівчину лише тоді можна, як слід, перевиховати, якщо вона попереду була погано вихована; а якщо вона відразу так і народилася добре вихована, то вона навіть і знати не може, що таке перевиховати себе. Тоді м-р Споффард нахилився і поцілував мене в чоло з великою шанобою, і сказав, що я йому страшенно нагадую одну молоду особу, що про неї є ціла стаття у біблії, і що її звали Магдаліна. І він сказав, що й сам належав до того сонму, отже—хто ж він такий, щоб кинути перший камінь у таку дівчину, як я?

Ми їздили навколо всього Пратеру аж до пізньої ночі і це було божественно, бож місяць яскраво сяв, і ми розмовляли про питання моралі, а далеко десь усі оркестри Пратера грали „Мама любить папу“. Бож „Мама любить папу“ щойно з'явилося у Відні, і Відень просто божеволіє на „Мама любить папу“, хоч це для Америки не новина. А потім він мене одвіз до готелю.

¹ „Олень“—так часто звать членів демократичної партії (тобто партії середнього капіталу).

Отже, завжди все й виходить на найкраще—сьогодні бо зранку м-р Споффард подзвонив мені і сказав, що він хоче познайомити мене з своєю матір'ю. Я сказала йому, що хотіла б поснідати з його матір'ю вдвох, щоб був справжній тет-а-тет. Тому я попрохала його привести його мати до нас у номер—бо, на мою думку, до нас у номер міс Чепман не може вдертися, щоб зіпсувати нам усю справу.

Він привів свою мати просто до вітальні нашого номеру, а я зодягла простенький батистовий одяг, що з нього спорола всю оздобу й одягла чорні мережані мітеньки, що їх Дороті зодягала на сцену у „Фоллі“, та обула пантофлі без закаблуків. А коли він нас знайомив, я зробила їй низенький реверанс—я бо вважаю, що це дуже любо, коли молоді дівчата роблють реверанси. Потім він залишив нас насамоті, і ми дуже добре з нею розбалакалися; я сказала їй, що я зовсім не люблю всіх тих сучасних кокеток, бож сама вихована по-старомодньому. А мати м-ра Споффарда сказала, мовляв, міс Чепман чула, ніби я зовсім не старомодна, але ж я їй наказала їй, що я така старомодна, що я завжди плекаю велику шану до старіших, і я ніколи б не наважилась ними командувати й говорити їм, що вони мають робити, як, наприклад, міс Чепман каже їй.

Потім я наказала накрити до сніданку і вирішила, що їй не завадить випити за сніданком трохи шампани, щоб настроїй її покращав. І от я спитала її, чи любить вона шампану. Виявилось, що вона дуже-дуже любить шампану, але ж міс Чепман вважає, що їй не личить пити. Але ж я їй сказала, що я дотримуюся „християнської науки“, а всі, хто її дотримується, вважають, що ані в чім немає шкоди—так яка ж шкода може бути у маленькій пляшці шампани? Виявляється, вона ніколи не розглядала це питання з такого по-

гляду, і хоч міс Чепман теж дотримується „християнської науки“, але ж, на думку міс Чепман, найкорисніше пити чисту воду. Потім ми поснідали, і в неї зробився дуже-дуже гарний настрій. А мені тоді спало на думку, чи не замовити ще пляшку шампани, і я сказала їй, що я, мовляв, так ретельно дотримуюся „християнської науки“, що не вірю навіть, що і в двох пляшках шампани може бути якесь лихо. Отож, ми розпили з нею ще пляшку, і вона дуже зацікавилася „християнською наукою“, так що сказала, що ця релігія здається їй значно краща від преспітеріянської. І вона розповіла мені, що міс Чепман теж намагалася нав'язати їй деякі правила „християнської науки“, але ж міс Чепман не вживала їх так широко, як я, і що, взагалі, її погляд на „християнську науку“ значно вужчий від мого.

А я сказала їй, що, на мою думку, міс Чепман просто завидки беруть, коли вона дивиться на її подобу. Вона погодилася, що це, напевно, так і є, бож міс Чепман завжди примушує її носити лише чорні капелюхи з кінського волосу, мовляв, тому, що кінський волос не так давить на мізок. Тут я їй обіцяла, що подарую їй свого капелюха з величезними трояндами. І я розшукала їй цього капелюха, але ж ми не могли і вдвох натягти його їй на голову, бож капелюхи тепер роблять дуже маленькі через те, що волосся стрижеється. Я вже хотіла була взяти ножиці та обстригти її, але ж потім подумала, що на перший раз досить і того, що я для неї зробила.

Мати Генрі сказала, що за все її життя я її перший соняшний промінь, і коли Генрі прийшов, щоб відвести її до її кімнати, вона не хотіла йти. А після того, як він відвів її до себе, він зараз же подзвонив мені телефоном і був страшенно схвилюваний і ска-

Зав, що хоче зі мною побалакати про щось дуже-дуже важливе. Я обіцяла йому, що ми з ним побачимося увечорі.

Але ж тепер мені треба викликати м-ра Ейсмана, мені бо спала на думку одна дуже-дуже важлива річ, що її треба зробити зараз же, не гаючи ані хвилинки.

Травня 31-го

Ну, от ми—я, Дороті та м-р Ейсман, їдемо потягом до міста, що зветься Будапешт. З Генрі я не побачилася перше як поїхати, але ж залишила йому листа. Бож я гадала, що найкраще буде, коли він усе, що хотів мені сказати, напише в листі. А як не міг він писати, перебуваючи зі мною в одному місті—то я й написала йому, що мені довелось скласти свої речі за п'ять хвилин та поїхати, бож я, мовляв, довідалася, що Дороті має зробити щось дуже погане, і якщо я її не відвезу негайно ж, вся моя робота щодо її перевиховання піде на нівець. Отже, я написала, що він може написати мені в листі те, що хотів сказати, та заадресувати листа до готеля Рітца у Будапешті. Я бо цілком погоджуюся зі старим прислів'ям: „Що написано пером, того не вирубиш топором“.

Увезти м-ра Ейсмана з Відня, виявилось, дуже легка справа, бож учора він з'явився на гудзиковій фабриці і побачив, що там ніхто й не думає братися до праці, а всі святкують день народження якогось святого. Виявляється, тут щоразу, скоро надходить день народження якогось святого—всі зараз же облишають працювати, щоб святкувати цей день. А подивившись їхній календар, м-р Ейсман переконався, що кожного тижня протягом року бувають дні народження якихсь святих. Через те він вирішив, що досить з нього самої Америки.

Генрі не матиме можливості поїхати услід мені до Будапешту, бож мати його лікується у професора Фройда, і, виявляється, вона значно складніший медичний випадок, ніж я. Професорові Фройдові дуже важко з нею, бож вона аж ніяк не може пригадати, що з нею справді трапилося, а що їй уві сні примріялося. Отже, вона йому розповідає все поряд, а йому треба вже самому все розплутувати. Звичайно, коли вона йому розповідає, що з нею на п'ятій авеню почав фліртувати якийсь дуже-дуже гарний молодий джентлмен, то він і сам уже в цьому розплутається.

Отже, незабаром ми знову будемо у Рітца, і я мушу сказати, що це буде чудово надибати готель Рітца у самісінькому центрі Центральної Європи.

Червня 1-го

Ну, вчора надійшов лист від Генрі, і там чорним і білим¹ написано, що й він і його мати ніколи не зустрічали такої дівчини, як я, і він просить мене вийти за нього заміж. Отож, я взяла цього листа Генрі до фотографа і зараз же замовила зробити кілька копій, бож, якщо б я випадково загубила листа Генрі, то в мене не лишилося б навіть жодного спогаду. Але ж Дороті радить зберегти оригінал, бож вона вважає, що фотографії—річ не дуже надійна.

І зараз же після цього я дістала від Генрі телеграму про те, що його батько дуже-дуже захорів у Нью-Йорці, і що вони мусять негайно виїхати до Нью-Йорку, і його серце розбито через те, що він не може мене побачити перше, ніж поїде. Генрі прохає протелеграфувати негайно мою відповідь, щоб душа

¹ Тобто чорним по білому; тут дотеп, бо „black and white“—чорне й біле—вживають американці для визначення мезальянсу поміж негром і білою жінкою або навпаки.

Його мала спокій, доки він чекатиме на мене у Нью-Йорці. І от я послала йому телеграму й погодилася бути його дружиною. Сьогодні я знову дістала від нього телеграму: Генрі пише, що він і його мати обоє дуже-дуже щасливі, і що його мати й дивитися більше не хоче на міс Чепман. І ще Генрі пише, що сподівається, що я вирішу зараз же повернутися до Нью-Йорку і там часто бачитися з його матір'ю. Він гадає, що й Дороті мені легше буде перевиховати у Нью-Йорці, де чинний закон про заборону алкогольних напоїв, і ніде їх не можна здобути.

Тепер мені треба як слід подумати й вирішити, чи хочу я, зрештою, вийти заміж за Генрі. Звичайно, я не така дурна, щоб вийти заміж за Генрі, не обміркувавши все, як слід. Бож Генрі один з тих чоловіків, що дуже нервують жінок, а коли у чоловіка немає іншого заняття, як нервувати жінку,—то тут треба визнати, що всьому є межі. Коли в чоловіка є якась справа, то в нього завжди є контора, куди він мусить щодня ходити. Але ж, якщо все, що він робить, це тиче носа до чужих справ, та все його заняття у тому, щоб вештатися взад та вперед, з дому та додому, то й жінка зовсім не може порядкувати своїм часом. А тут, навіть коли Генрі не буде вдома, його мати ввесь час буде стирчати над душею, бож їй здається, що я, мовляв, сонячний промінь тай годі. І ось перед мене стала справжня проблема, і я ніяк не можу вирішити, що робити; може було б значно краще, якщо б Генрі роздумав женитися і кинув молоду дівчину; тоді було б лише справедливо, щоб молода дівчина розпочала з ним процес про зламану обіцянку одружитися.

Але будь що будь, я теж тієї думки, що нам з Дороті краще повернутися до Нью-Йорку. Треба ула-

штувати так, щоб м-р Ейсман відіслав нас назад. М-р Ейсман вряд чи заперечуватиме наш від'їзд, а якщо він почне заперечувати, то я знову вирушу з ним до крамниць, а це завжди на нього відповідно впливає. Але ж по дорозі до Нью-Йорку мені конче треба на щось рішитися. Бо ми, дівчата, не можемо дати собі з цим ради—у кожної з нас є свій ідеал. І я іноді починаю думати про романтичні речі, і раптом мені починає здаватися, що, може, в якомусь кутку світу все ж таки є джентлмен, що в нього подоба й маніри графа Сальма, а до того ще й гроші. А коли в голові такі романтичні думки, то, справді, дуже важко вирішити, чи виходити за Генрі заміж, чи ні.

Розділ VI

РОЗУМ—ЦЕ НЕ АБИЦО

Червня 14-го

Учора ми з Дороті приїхали до Нью-Йорку—м-р бо Ейсман таки вирішив відіслати нас додому, сказавши, що все його гудзикове підприємство не витримає витрат на мою освіту в Європі і збанкрутує. Отож, ми розлучилися з м-ром Ейсманом в Будапешті, бо м-рові Ейсманові треба було ще поїхати до Берліну, щоб розвідати там про те, що чути з усіма його голодними родичами, що від самого початку війни тільки те й робили, що голодували. Він устиг-

нув мені звідтіля написати, доки ми сіли на пароплав. Він розшукав там, у Берліні, всіх своїх родичів, що голодували, і з усіма ними побачився, але ж вирішив не везти їх до Америки, бож поміж його родичів, що голодували, не знайшлося жодного, що міг би поїхати залізницею, не доплативши за надмірну вагу.

І ось ми з Дороті знов сіли на пароплав, і за час мандрівки пароплавом мені треба було серйозно обміркувати і вирішити, чи хочу я, справді, вийти заміж за славнозвісного м-ра Споффарда, чи ні, бож він чекав на мене, і його брала така нетерплячка, що він ледве міг дочекатися, доки я повернуся до Нью-Йорку. Звичайно, я не ввесь час витрачала на те, щоб забивати собі памороки, думаючи про Генрі,—аджеж, зрештою, якщо я навіть не вийду за нього заміж, у мене є кілька листів від Генрі, що дуже-дуже стануть мені у пригоді на цей випадок. Дороті цілком згодна зі мною й каже, що вона могла б погодитись на шлюб з Генрі лише за умовою, що зробиться його удовою, маючи вісімнадцять років.

Коли ми зійшли на пароплав, я вирішила не знайомитися з жодним джентлменом—справді, на лихо ці знайомства, коли на пароплаві тільки того й є, що маленька крамничка, де немає жодної речі, дорожчої від п'яти долярів. Й крім того, якщо я познайомлюся з якимсь джентлменом на пароплаві, він конче схоче провозжати мене з пароплаву і наштовхнеться саме на Генрі. А втім, потім я почувала, що на пароплаві був один джентлмен, спеціаліст у необроблених діамантах з міста, що зветься Амстердам. Отож, я познайомилася з тим джентлменом, і ми зовсім непогано прогаяли з ним час, але ж саме ввечорі, напередодні прибуття до Нью-Йорку, ми з ним посварилися, так що я навіть не вшанувала його погля-

дом, коли йшла сходями; а необроблені діаманти я поклала до торбинки, щоб не показувати їх на митниці.

Генрі саме на митниці чекав на мене, він приїхав назустріч мені просто з Пенсільванії, де їхній маєток. Батько Генрі дуже-дуже хорий, так що Генрі доводиться весь час перебувати у Пенсільванії. На митниці вже були всі репортери, і всі вони вже чули про наші заручини з Генрі і дуже хотіли знати, хто я була до того, як зробилася нареченою Генрі; я їм сказала, що була просто собі панянка з суспільства у Літль-Році, в Арканзасі. Я дуже розсердилася на Дороті, бо ж один з репортерів спитав Дороті, коли я дебютувала у суспільстві в Літль-Році, а вона відповіла, що я дебютувала, маючи п'ятнадцять років, на щорічному вуличному ярмаркові та карнавалі „оленів“. Дороті ніколи не пропускає нагоди виявити своє погане виховання, ба навіть коли вона розмовляє з літературними джентлменами на кшталт репортерів.

Генрі повіз мене у своєму Рольс-Ройсі, і доки ми їхали до мене на помешкання, він сказав, що хоче дати мені обручку, так що я аж схвилювалася. Тоді він сказав, що був у Картъє і переглянув там усі обручки, але ж нічого гідного мене не знайшов. Тут він вийняв з кешені футляр. Я просто таки була заінтригована. А Генрі сказав, що коли він дивився на всі ці величезні діаманти, то відчував, що в них немає жодного почуття, і тому він вирішив подарувати мені замість діаманту—свій клясний перстень, що його він носив, коли навчався в Амгерст-коледжі¹. Я витріщила на нього очі і довго дивилася, але ж я, справді,

¹ В Америці (як і в Англії) є звичай по школах носити персні з емблемою даної школи чи навіть кляси.

вмію володіти собою—у цьому періоді гри треба бути обережною, й я йому сказала, що це з його боку дуже зсрушливо—крім почуття нізачо не дбати.

Потім Генрі сказав, що йому треба їхати назад до Пенсільванії, щоб перебалакати з батьком про наш шлюб, бо серце батькове не лежить до цього шлюбу. Я сказала Генрі, що, може, краще б мені познайомитися з його батьком, щоб завоювати його симпатію, мені бо завжди щастить завойовувати симпатію джентльменів. Але ж Генрі каже, що у тім то й усе лихо, що симпатію його батька шохвилини завойовує то одна, то друга дівчина, так що бояться навіть на хвилину випустити його з ока і навіть не пускають самого до церкви. Бож, коли він останнього разу пішов сам до церкви, якась дівчина завойовала його симпатію тут таки ж за рогом, і він повернувся додому без гаманця, і, звичайно, ніхто не повірив, коли він сказав, що поклав його до церковної карнавки, бож за останні п'ятьдесят років він ніколи не клав до церковної карнавки більше, як один дайм¹.

Виявляється, справжня причина, чому батько Генрі не хоче, щоб він зі мною женився—це те, як він каже, що Генрі бере собі завжди всі втіхи, а щоразу, як батько Генрі теж хоче мати якусь втіху для себе—Генрі йому це забороняє, і навіть не хоче дозволити йому лікуватися в якійсь лікарні, де він усе ж міг би мати хоч якісь розваги, але ж тримає його вдома під доглядом, та й те замість сестри-жалібниці Генрі взяв до нього брата-жалібника. Так що всі його заперечення, по суті кажучи, є не що інше, як вимога основ взаємності. Але ж Генрі каже, що його опір не може довго тривати, бож, зрештою, йому незабаром

¹ Дрібна срібна монета в 10 центів (коло 20 копійок)

буде дев'яносто років, і раніше чи пізніше природа візьме своє.

Тепер Дороті каже, що я дурна, що марную свій час на Генрі, тоді як я могла б обробити батька Генрі; через якихсь кілька місяців всьому був би край, і я зробилася б владарка майже всього штата Пенсільванії. Але ж я гадаю так, що не варт слухати Дороті, бо ж батька Генрі стережуть, мов птаха в клітці, а Генрі сам є його довірений, так що з усього цього нічого б не вийшло. І, зрештою, нема мені чого слухатися порад такої дівчини, як Дороті, що проїхала всю Європу наскрізь і все, що спромоглася вивезти зі своєї мандрівки, це якийсь блаженський перстень.

Генрі просидів у мене весь вечір, а потім йому довелося їхати до Пенсільванії, щоб бути там у четвер зранку,—щочетверга зранку у нього засідання товариства, що нічого не робить, а тільки цензурує всі кінематографічні фільми. Ось як вони це роблять—вирізають з фільму всі ті кадри, де засняті всілякі ризиковані сцени, що на них публіці не слід дивитися. Потім вони склеюють їх до купи і проглядають по кілька разів. Так що ніяка сила не може примусити Генрі пропустити якийсь четвер, і він ледве може дочекатися від четверга до четверга. Справді, він нічого не любить так, як цензурувати кінематографічні фільми, а коли фільм процenzуровано, він втрачає для нього будь-який інтерес.

Після того, як Генрі поїхав, у мене була серйозна розмова з Люлю, моєю покоївкою, що залишалася доглядати помешкання, коли я виїздила. І Люлю серйозно гадає, що, зрештою, мені таки треба вийти заміж за м-ра Споффарда. Люлю каже, що вона вивчала м-ра Споффарда весь час, доки розпаковували мої скрині; на думку Люлю, щоразу, як мені схочеться піти ку-

дись від м-ра Споффарда, мені досить буде посадити його на підлогу та дати йому до рук кілька ризикованих французьких листівок для того, щоб процензувати їх, і тоді я матиму можливість піти з дому на який завгодно час.

Генрі хоче влаштувати так, щоб я приїхала до Пенсільванії наприкінці тижня, щоб познайомитися з усією його родиною, але ж, якщо вся родина Генрі так сповнена моральних принципів, як він, то це буде важкий іспит навіть для такої дівчини, як я.

Червня 15-го

Учорашній ранок був би просто важким іспитом для кожної добре вихованої дівчини, бо ж усі газети видрукували історію наших заручин з Генрі, але ж усі забули видрукувати те, що я панянка з суспільства, крім одної газети, а ця газета саме навела слова Дороті про те, що я дебютувала на карнавалі „оленів“. Я подзвонила Дороті до готелю Рітца і сказала, що таким особам, як вона, треба було б за присутности репортерів зав'язати собі язика мотузком.

Виявилося, що до Дороті весь час дзвонить сила репортерів, але ж вона запевнює, що вона по суті нічого нікому не сказала, крім одного репортера, що спитав її, які гроші я витрачаю, а вона сказала, що гудзики. Дороті, справді, не повинна була говорити цього, бо ж надто багато людей знає, що м-р Ейсман дбає за мою освіту, а він на весь Чикаго відомий, як Гус Ейсман—гудзиковий король; отож, можуть виникнути всілякі здогади і люди почнуть думати чого не слід.

Але ж Дороті каже, мовляв, з приводу мого дебюту у Літль-Році вона нічого не сказала, бо ж добре знає, що мій дебют у Літль-Році так і не відбувся через

те, що саме тоді, коли надійшов мені час дебютувати, скоїлася ця історія з пострілом у мого друга, м-ра Дженінгса, а після того, як закінчився процес і всі присяглі мене виправдали, я була надто виснажена, щоб думати про якісь там дебюти.

Отже, Дороті сказала: „А чому б нам тепер не влаштувати балю? Ти зможеш продебютувати у „світі“ і поставити всіх на їхнє місце“. Я бачу, що Дороті смерть як хочеться влаштувати балю. Але ж це перша розумна порада, яку я чую від Дороті; якщо молода дівчина заручена з джентлменом з такої старовинної аристократичної родини, як родина Генрі, їй конче треба продебютувати у світі. Тому я їй відповіла, щоб вона зараз же приїхала до мене, і ми з нею обміркуємо весь плян мого дебюту, але ж покищо нікому не скажемо про нього ані слова і влаштуємо його завтра зранку, інакше, якщо Генрі почує, що я збираюся продебютувати в суспільстві, він зараз же приїде з Пенсільванії і зіпсує нам увесь балю, а для того, щоб зіпсувати балю, Генрі досить з'явитися на ньому.

Отже, Дороті приїхала, й ми почали обмірковувати плян мого дебюту. Спочатку ми вирішили видрукувати кілька гравірованих запрошень, але ж друкувати такі запрошення відбере чимало часу, і, крім того, це була б нісенітниця, бо ж, однаково, всі джентлмени, що їх ми збираємося запросити на мій дебют—члени Теніс-клубу,—так що цілком досить написати оголошення, що я збираюся дебютувати у суспільстві і передати це оголошення Віллі Гвіннові, а Віллі Гвінн уже наклеїть його на дошці у Теніс-клубі.

Отже, Віллі Гвінн наліпив моє оголошення на клубній дошці і подзвонив мені з клубу, що такого ентузіазму він не пригадає від часів славнозвісного

матчу Демпсей-Фірпо¹, і що, мовляв, Теніс-клуб збирається бути в мене у повному складі. Тоді ми почали обмірковувати, яких же дівчат запросити на мій дебют. Я бо досі мало здибувалася з дамами з суспільства та й те сказати—адже, доки молода дівчина продебютує в суспільстві вона й не може знати дам з суспільства, це тоді вже, після її дебюту, всі вони відвідують її. Але ж я, по суті, знайома з усіма чоловіками з суспільства, бож усі вони члени Теніс-клубу, так що, після того, як увесь Теніс-клуб буде на мойому дебюті, мені, для того, щоб посісти своє справжнє місце в суспільстві, лишиться тільки познайомитися з їхніми матерями та сестрами, щождо всіх їхніх коханок, то з ними всіма я давно вже знайсма.

°

Я вважаю, що це дуже любо, коли на балі сила дівчат, якщо на ньому також сила джентлменів,¹ і мені було б надзвичайно приємно запросити всіх дівчат з „Фоллі“, але ж я позбавлена цієї змоги, вони бо не з моєї рівні. Я довго думала про все це й зміркувала, що, якщо світський етикет не дозволяє мені запросити їх на баль як гостей, то буде цілком згідно з етикетом, якщо я запрошу їх за гроші, як виконавиць, а після того, як вони скінчать свої номери, вони можуть змішатися з усіма гостями балю, і тут уже не буде жодної соціальної помилки.

Тут подзвонив телефон і Дороті підійшла до нього; виявилось, що це—Джо Сангінетті, що перебуває майже офіційно постійним контрабандистом горілки у Теніс-клубі. Джо сказав, що він почув про мій дебют, і коли я дозволю йому прийти на мій дебют і привести членів його клубу, що зветься „Бруклінський Суспіль-

¹ Видатні боксери.

ний Клюб Срібної Цівки“, то він приставить усю випивку і гарантує нам, якщо буде треба, скерувати цілу горілчану флоту просто до під'їзду¹.

Дороті сказала йому, що він може з'явитися, і повісила телефонну трубку перше, ніж сповістила мене, у чім справа. Я дуже розсердилася на Дороті, бож, зрештою, Суспільний Клюб Срібної Цівки навіть не зазначений у „Соціальному реєстрі“, і йому нема місця на дебюті дівчини в суспільстві. Але ж Дороті відказала, що на той час, як балъ буде в розлалі, хіба що якийсь геній спроможеться зміркувати, якого клубу він член—Теніс-клубу, Клубу Срібної Цівки чи Клубу Лицарів Пітії. Мені майже було шкода, що я покликала Дороті допомагати мені влаштуувати мій дебют—хіба що на один випадок присутність Дороті дуже до речі на балі—це, якщо гримне поліція, бож Дороті надзвичайно знається на тому, як поводитися з поліцаями, і я ніколи ще не зустрічала поліцая, що, зрештою, шалено не закохався б у Дороті. Отож, Дороті тут таки ж подзвонила репортерам усіх газет та запросила їх усіх на мій дебют, щоб вони могли бачити його на свої власні очі.

І Дороті каже, що вона сама візьме на себе подбати за те, щоб про мій дебют було видруковано в усіх газетах на першій сторінці, хоч би навіть для цього їй довелося б поповнити вбивство.

Червня 19-го

Ось уже три дні, як почався мій перший балъ, але ж я, зрештою, втомилася і минулої ночі пішла з балю та поклялася до ліжка, я завжди якось утра-

¹ В Америці, де контрабанда забороненої горілки провадиться на широку скалю, контрабандисти мають навіть свою справжню флоту.

чаю інтерес до бая після кількох днів, але ж з Дороті цього ніколи не буває,—отож, коли я сьогодні вранці прокинулася, вона лише прощалася з деякими гостями. Справді, в Дороті є надзвичайна життєздатність, бож останніх гостей ми запросили тоді, коли ми всім товариством позавчора рушили купатися на Лонг-Біч¹, і вони всі ще були зовсім свіжі, а Дороті пробула на балі від початку до кінця, навіть ані разу не поїхавши до Турецьких лазень, як довелося зробити більшості джентлменів². Мій дебют був справді оригінальний, бож більшість гостей, що кінчали мій дебют, були вже не ті, що починали його, а інші. Це, справді, для молодої дівчини зовсім оригінально—мати на своєму дебюті такі різноманітні гатунки джентлменів. Взагалі, мій дебют мав надзвичайний успіх, усі бо газети потім вмістили великі статті про мій дебют, і я навіть відчула певні гордощі, побачивши на першій сторінці „Щоденного Огляду“ величезними літерами „Сенсаційний дебют Лорелеї“. А у „Щотижневикові Зітца“ написали, що, коли цей дебют ознаменував мій вступ до суспільства, то їхня мрія—дожити до того, щоб побачити, що я коїтиму, коли мені пощастить перемогти в собі скромність дебютантки та посісти належне місце в суспільстві.

Отже, мені довелося прохати пробачення в Дороті за те, що я розсердилася на неї, що вона запросила Джо Сангінетті на мій дебют: так надзвичайно спритно він усе влаштував з випивкою для балю—він зробив більше, ніж обіцяв. Його хлопці-пачкарі просто з пристані приїхали на таксомоторах до по-

¹ Пляж коло Нью-Йорку.

² Тобто, щоб протверезитись і освіжитись.

мешкання, і єдина незручність була в тім, що, коли вони приставили пляшки, їх уже не можна було переконати піти з балю. А наприкінці мало не вийшов скандал, бож Віллі Гвінн образився, що пачкарі Джо ображають членів його клубу тим, що не дають хлопцям з Теніс-клубу співати з ними разом квітетом. А пачкарі Джо сказали, що хлопці з Теніс-клубу бажали співати сороміцьких пісень, тоді як вони хотіли співати пісень про „Матусю“. Тут усі поділилися на партії, чий бік брати, але ж усі дівчата з „Фоллі“ були на боці пачкарів Джо, бож од самого початку як вони почали співати, ми, дівчата, слухали їх зі слізьми на очах. Тоді Теніс-клуб образився, і пішло, і пішло, аж доки хтось подзвонив, щоб викликати карету швидкої допомоги, і тоді з'явилася поліція.

Ну, Дороті, як завжди, завоювала симпатії всієї поліції. Виявилось, що в поліції був наказ від судді Шульцмайера—того самого славнозвісного судді, що веде всі справи про порушення закону про заборону алькогольних напоїв—щоб щоразу, як поліція потрапить на якусь вечірку чи баль, де видно, що справа серйозна—зараз же дзвонити йому телефоном, чи то вдень, чи то вночі,—очевидно, суддя Шульцмайер страшенно кохається у вечірках та балях. І ось поліція викликала суддю Шульцмайера, і він миттю з'явився. Познайомившись з Дороті, обидва, і Джо Сангінетті і суддя Шульцмайер шалено закохалися в неї—і посварилися, при чому суддя сказав Джо, що, якщо б його напої були придатні до вживання, то він вчинив би з ним за всією суворістю закону і конфіскував би їх, але ж ці помії не варті того, щоб джентлмен, який хоч трохи шанує свій шлунок, конфіскував їх, і тому він до цього себе не принизить.

Біля дев'ятої години ранку судді Шульцмайерові довелось піти з балю, щоб рушити до суду—судити громадян, що порушують закон про тверезість. Так що він мусив залишити Дороті у товаристві Джо і був дуже-дуже засмучений цим. Мені просто було шкода всіх тих, кого суддя Шульцмайер судив цього ранку, бож він усіх і кожного засадив на дев'яносто днів ув'язнення—а на дванадцяту годину дня вже повернувся на баль. І так він і лишався на балі, аж доки ми позавчора вирушили купатися на Лонг-Біч, та там він уже знепритомнів, так що ми залишили його у санаторії Гарден-Сіті.

Отже, мій дебют був найудаліший за весь сезон, бож, виявляється, другого вечора мого дебюту був призначений баль у сестри Віллі Гвінна в їхньому домі на Лонг-Айленді, і Віллі Гвінн сказав, що всі цікаві і видатні джентлмени Нью-Йорку мов умовилися, щоб бути відсутніми на балі у його сестри, бо всі вони були на балі у мене. Видно, я буду дивовижна господиня, якщо лише вирішу зробитися місис Генрі Споффард молодша¹.

Сьогодні зранку подзвонив Генрі і сповістив, що він остаточно переконав свого батька і думає, що тепер безпечно мене з ним познайомити,—так що він поїде до мене вдень, щоб взяти мене репрезентувати його родині і показати мені його славнозвісний старовинний історичний дім у Пенсільванії. Він спитав мене, що це був за дебют, що про його згадують деякі філядельфійські газети. Але ж я йому пояснила, що мій дебют відбувся зовсім експромтом, і що в мене не стало духу нагально викликати його і відривати від

¹ Тобто, дружиною Генрі Споффарда—бо її батько називався Генрі,

його батька такої хвилини з чисто „світських“ причин.

Тепер я готуюся відвідати родину Генрі, і я відчуваю, що все моє майбутнє залежить від цієї візити. Бож, якщо вся родина Генрі буде така ж нестерпна, як і він сам, то справа, певно, закінчиться у кримінальному суді.

Червня 21-го

І ось я в гостинах у старовинному історичному замкові близько Філядельфії в родині Генрі і вже починаю думати, що на світі є багато чого, крім родинного життя. І ще я починаю думати, що родинне життя створене лише для тих, хто здатний його терпіти. Наприклад, у родині Генрі всі звикли дуже рано підводитися. Це, звичайно, не так погано, якщо є з-за чого рано підводитися, але ж, коли підводишся рано, а підводитися зовсім нема для чого, почуваш, що в цьому немає жодної рації.

Учора ми підвелися дуже рано, і отут я познайомилася з усією родиною Генрі, бож напередодні, коли ми приїхали автомобілем до Пенсільванії, всі вже були в ліжку, бож була дев'ята година. Зранку мати Генрі прийшла до мене у кімнату, щоб розбудити мене до ранішнього сніданку, мати бо Генрі дуже-дуже мене покохала, хоче скопіювати всі мої туалети і розглядає всі мої речі, їй це дуже до вподоби. Між іншим, вона знайшла коробку шоколадних цукерок з лікером і була цілком захоплена. Зрештою, коли я одяглася, вона покинула спорожнілу коробку з-під цукерок, і я повела її під руку до їдальні.

Генрі чекав на мене у їдальні зі своєю сестрою і познайомив нас, коли я зайшла. Сестра Генрі була до війни зовсім інша, ніколи не одягала ні чоловічих комірців, ні краваток, але ж підчас війни вона завідува-

ла похідним шпиталем, і від того часу не можна примусити її зняти чоловічий комірець та краватку. Їй бо з часу замирення здається, що жіночі звичайні туалети надто виніжують людину. Сама вона ані про що не думає, крім коней та автомобілів, і якщо вона не в гаражі, то єдине інше місце, де вона може бути щаслива,—це стайня. Вона дуже мало зважає на всю свою родину, а на Генрі менш, ніж на когось іншого, бо ж вона тієї думки, що в Генрі не досить мужні розумові здібності. Всі ми почали чекати, доки з'явиться батько Генрі, що мав почитати з біблії перед сніданком.

І ось скоїлося справжнє чудо. Досі батько Генрі цілі місяці не сходив з фотеля на колесах, і брат-жалібник мусив скрізь возити його. Але ж туг брат-жалібник привіз його у фотелі до їдальні і Генрі сказав: „Батьку, познайомтеся з вашою майбутньою маленькою невісточкою“. Батько Генрі пильно подивився на мене—і раптом підвівся з фотеля й пішов! Всі були страшенно здивовані, крім Генрі, що не дуже здивувався, бо ж він знає свого батька, як облупленого. Всі почали намагатися заспокоїти батька Генрі. Він почав читати біблію, але аж ніяк не міг пильно читати, а тому ніяк не міг як слід попоїсти, бо ж, коли джентлмен такий кволий як батько Генрі, йому не можна одним оком дивитися на молоду дівчину, а другим на кашу без того, щоб з цього не скоїлося якесь лихо. Генрі вдався, зрештою, до розпачу і сказав батькові, що час йому вже йти до себе до кімнати, інакше з ним буде знову удар. Тоді брат-жалібник повіз його назад, це було вкрай патетичне, бо ж він плакав, мов немовлятко. Тут я пригадала поради Дороти щодо батька Генрі і подумала, що коли б батька Генрі можна було б на деякий час ізолювати від всіх

інших і дати йому якусь розвагу, ця порада могла б бути цілком правильна.

Після сніданку ми всі зібралися поїхати до церкви, тільки сестра Генрі не ходить до церкви, бож вона звикла сидіти по неділях у гаражі, розбираючи та знову збираючи їхній сільський ваговоз-форд—Генрі каже, що те, що зробила війна з його сестрою, це значно поганіше, аніж війна сама по собі.

Так що ми поїхали втрьох: Генрі, та його мати, та я. Коли ми приїхали додому, вже подали ленч, і по суті за ленчем було однаковісінько, як і за сніданком, за виключенням того, що був відсутний батько Генрі, у якого після зустрічі зо мною так підвищилася температура, що аж довелось покликати лікаря.

Після ленчу Генрі пішов на молитовні збори, а я залишилася з матір'ю Генрі, щоб як треба відпочити і після вечері знов їхати до церкви. Мати Генрі має мене за свій соняшній промінь і навіть на хвилину мене від себе не пускає; вона аж ніяк не може залишатися насамоті, бож, коли вона насамоті, мізок у неї майже цілком відмовляється працювати. Їй дуже до вподоби приміряти всі мої капелюхи, а також розповідати мені, що співаки з хору в церкві очей з неї не відводять. Звичайно, доводиться погоджуватися з нею в усім, тимчасом все погоджувати через слуховий ріжок дуже важко: зрештою конче захрипнеш.

І от сіли вже вечеряти, але ж вечеря виявилася цілком така сама, як ленч, тільки на вечерю зовсім вже зникла будь-яка свіжість вражень. Так що я сказала Генрі, що мені розболілася голова, і що я не поїду до церкви, отож, Генрі з матір'ю поїхали самі, а я пішла до себе в кімнату, сіла та почала міркувати. І, зрештою, я вирішила, що життя надто коротке, щоб марнувати його лише на те, щоб пишатися зі свого ро-

дінного стану, навіть бодай маеш при цьому силу грошей. І взагалі, найкраще, що я можу зробити, це вигадати якийсь плян і примусити Генрі відмовитися від шлюбу зі мною, скористуватися, яко мога, з цієї комбінації—і цим задовольнитися.

Червня 22-го

Вчора я примусила Генрі посадити мене до потягу у Філядельфії, а його умовила залишитися з батьком на той випадок, якщо тому погіршає. Я сиділа в своєму купе, і все думала, і остаточно вирішила, що надійшов час урятуватися від Генрі будь-якою ціною. Кращий ніж будь-який інший спосіб, щоб перший-ліпший джентлмен якнайскорше вдався до розпачу—це покупки по крамницях. Навіть м-р Ейсман, що, здається, народжений для того, щоб відвідувати з нами крамниці і заздальгідь добре знає, на що він має чекати,—і той іноді вдається до розпачу через мої покупки. Так що я вирішила, приїхавши до Нью-Йорку, зараз же піти до Картье і відкрити там собі величезний кредит на ім'я Генрі; це буде легко—адже про наші заручини прокричали всі газети, і кредит Генрі—то мій кредит.

Доки я обмірковувала все це, до мене постукали і я сказала: „Зайдіть“. Це виявився якийсь джентлмен, що сказав мені, мовляв, він щоразу бачив мене у Нью-Йорці і давно вичікував на нагоду познайомитися зі мною, і що в нас дуже багато спільних знайомих. Він дав мені свою візитову картку, що на ній було написано: „Містер Джільбертсон Монтроз“, професією автор кінематографічних сценаріїв¹. Я запросила його сісти й ми почали літературну розмову.

¹ Наша міс вимовляє так слово „сценарій“ (перекл. прим).

І ось я серйозно відчула, що ця хвилина є рішучий момент усього мого життя—нарешті бо спіткала я чоловіка, що не лише художник, а й людина надзвичайного розуму. М-р Монтроз один з тих людей, що, визнавши їх, сидітимеш у їхніх ніг і слухатимеш їх цілі дні і весь час діставатимеш від них щось нове. А мене ніщо так не хвилює, як наявність у джентлмені видатного розуму, надто після того, як проживеш кілька днів у товаристві Генрі. М-р Монтроз усе говорив і говорив усю дорогу аж до Нью-Йорку, а я все слухала, слухала—і було чого! Наприклад, на думку м-ра Монтроза, Шекспір—великий драматург, і він вважає, що „Гамлет“—надзвичайна трагедія, а щодо прози, то він тієї думки, що всі повинні були б читати Діккенса. А коли ми перейшли до поезії, він почав деклямувати „Постріл Дена Мак-Гр'ю“¹, так що мені просто здавалося, мов я чую рушничний постріл.

Я попрохала м-ра Монтроза розповісти мені все про себе. Виявилось, що він повертається додому з Вашингтону Д. К., куди він їздив побачитися з болгарським послом і довідатися, чи не візьме Болгарія на себе фінансувати сінарій, що його він написав на надзвичайний історичний сюжет, що його темою є сексуальне життя Доллі Медісон. Бо м-р Монтроз зустрів силу болгарів у болгарському ресторані на Лексінгтонському авеню, і це наштовхнуло його на ідею здобути грошей із Болгарії. Бож, як каже м-р Монтроз, він міг би весь свій сінарій заповнити болгарською пропагандою; він сказав болгарському послові, що щоразу, як він переконується, яке страшенне невігластво всі американські кінопостави виявляють щодо Болгарії, він просто до розпачу вдається.

¹ Відома поема канадського поета Роберта Сервіса.

Я зауважила м-рові Монтрозові, що почуваю себе чимсь зовсім-зовсім незначним, розмовляючи з такою людиною, як він, що так багато знає про Болгарію, у той час, як майже все, що я знаю про Болгарію, це Зулак. Потім м-р Монтроз сказав, що болгарський посол аж ніяк не міг утямити, що спільного могло бути у Доллі Медісон з сучасною Болгарією, але ж м-р Монтроз пояснив йому, що він, очевидно, нічого не тямить у драматичній конструкції. Аджеж, сказав м-р Монтроз, це така проста річ увести до сінарія одного з коханців Доллі Медісон, болгарина, що хотів з нею женитися. Тут Доллі Медісон почне думати, які то будуть її пра-правнуки, якщо вона вийде заміж за болгарина; у цій місці фільму вона може заснути, і їй може примріятися Болгарія 1925 року. І щоб зняти ці мрії Доллі, м-рові Монтрозові доведеться поїхати до Болгарії. Але ж болгарський посол відкинув увесь його плян, натомість подарував м-рові Монтрозові дуже велику пляшку національного болгарського трунку. Національне болгарське питво на вигляд мов проста вода і на смак не здається міцне, але ж за п'ять хвилин ви переконуєтеся своєї помилки. А втім, я подумала, що якщо ця помилка допоможе мені забути все, що я пережила у Пенсільванії, то мій обов'язок перед самою собою якнайскорше все забути. Отже, ми ще трішечки випили.

Тут м-р Монтроз розповів мені, як важко йому торувати собі шлях у кінематографічній професії, все через те, що всі його сінарії вищі від шабльону. Наприклад, коли м-р Монтроз пише про статеві проблеми, то його сінарії сповнені сихольогії¹. А коли інші про це пишуть, то в їхніх сінаріях тільки й є, що

¹ Психології.

прозорі негліже та багато оздоблені ванни. І м-р Монтроз переконаний, що кіно не матиме майбутнього, якщо тільки кінофільми не впорядкують свою проблему статі і не зрозуміють, що в 25-тирічній жінки може бути не менше статевих проблем, як у підлітка на шіснадцять років. Бо сам м-р Монтроз любить писати про жінок з суспільства і зовсім не хоче, щоб таких жінок грали недолітки років на п'ятнадцять, що зовсім не знаються на житті і навіть ще в будинку попереднього ув'язнення не побували.

Ми не вчулися, як доїхали до Нью-Йорку і я мимоволі порівняла, як ця сама мандрівка у товаристві Генрі в його Рольс-Ройсі здалася б мені довша за цілу добу. Ось коли я як слід втямила, що гроші—це ще не все, що, зрештою, розум вищий над усе. М-р Монтроз одвіз мене додому, і ми з ним умовилися щодня зустрічатися та снідати у Пріморз-Ті-Рум та продовжувати там наші літературні розмови.

І тоді я подумала, якби мені вже відкараськатися від Генрі і воднораз нічого такого не наробити, що потім завдало б неприємностей.

Я вирішила викликати Дороті—вона бо хоч і не дуже знається на тому, як заінтригувати джентлмена з гаманцем, та натомість дуже спритно вміє відкараськуватися від чоловіків.

Дороті спочатку спитала мене, чому я не хочу ризикнути та взяти шлюб з Генрі. Вона бо переконана, що якщо Генрі візьме зі мною шлюб, то не пізніше, як за два тижні, він укоротить собі віку. Але ж я розповіла їй свій плян щодо покупок й сказала їй, що хочу послати по Генрі та влаштувати так, що мене не буде вдома, коли він приїде, а замість мене зустріне його вона, почне з ним розмовляти і розповість йому про моє марнотратство та примхливість, одне

слово, запевнить його, що, женившись зі мною, він за рік потрапить до притулку для жебраків.

На це Дороті сказала, щоб я востаннє поглянула на Генрі, перш, ніж залишити його з нею,—бож наступного разу я побачу його хіба що на лаві свідків, та й те мабуть не впізнаю, вона бо такого холоду на нього вагонить, що він навіть на обличчі зміниться. Тут я вирішила віддати його до рук Дороті і сподіватися, що все влаштується якнайкраще.

Липня 10-го

Минулий місяць, сам по собі, був вартий цілого щоденника. Я починаю думати, що я одна з тих дівчат, що з ними завсіди щось коїться. Зрештою, я мушу визнати, що життя надзвичайно цікава річ. Останніми бо тижнями стільки всього трапилося, що мені просто памороки забило.

Перше, що я зробила, це рушила до Картъє і купила чудовий грановитий смарагд та довгу низку перлів за рахунок Генрі. Потім я викликала Генрі міжміським телефоном і сказала, що дуже хочу його бачити. Він страшенно зрадів і відповів, що негайно виїздить до Нью-Йорку.

Потім я подзвонила Дороті і сказала їй, щоб вона приїхала до мене на помешкання і зачекала там на Генрі, а коли Генрі приїде, показала б йому мої покупки та розповіла б йому, яка я екстравагантна, і як мое марнотратство щодня більше й більше. Я наказала Дороті, що вона може говорити все, що їй завгодно, аби не зачепляла б моєї репутації, бож що бездоганніша буде моя репутація, то краще все вийде пізніше. Генрі мав приїхати на помешкання приблизно о двадцять хвилин на першу. Тому я наказала Люлю приготувати сніданок для нього та для Дороті, а До-

роті я доручила сказати йому, що я поїхала поглянути на російські коронні діаманти, що їх якась російська велика княгиня чи хтось інший виставив на продаж в готелі Рітца.

А сама я вирушила до „Прімроз-Ті-Рум“, щоб поспізнати з м-ром Монтрозом, м-р бо Монтроз полюбляє розповідати мені про свої пляни і каже, що я йому дуже нагадую одну молоду особу, що її звали мадам Рекамье, що з нею всі інтелектуальні джентлмени любили розмовляти про свої пляни, навіть тоді, коли навколо їх коїлася Французька революція.

Ми прегарно поспізнали з м-ром Монтрозом, хоч, правду кажучи, коли я буваю у товаристві м-ра Монтроза, я ніколи не помічаю, що я їм, бож, коли говорить м-р Монтроз, то не зважаєш ані на що, крім його слів. Та все ж увесь час, слухаючи його, я думала про Дороті; мене турбувало, чи не зайде Дороті надто далеко і чи не наверхе вона Генрі чогось такого, що мені потім завадить. Так що, зрештою, м-р Монтроз навіть зауважив, яка я замислена, і сказав: „Що вам, моє малятко? Не пошкодував би пенні, щоб дізнатись про ваші думки“.

Тоді я йому все по щирості розповіла. Він дуже замислився, а потім сказав мені: „Яка шкода, що суспільне життя м-ра Споффарда вас обтяжує, м-р бо Споффард міг би ідеально фінансувати мій сінарій“. І м-р Монтроз додав, що він з самого початку думав, як ідеально спромоглася б я зіграти роль Доллі Медісон. Тут і я замислилася і потім сказала м-рові Монтрозові, що я сподіваюся згодом дістати велику суму грошей і тоді зможу сама фінансувати його сінарій. Але ж м-р Монтроз відповів, що це буде запізно, бож уже зараз всі кінофірми видирають його одна в одну, і справа з ним—це питання кількох днів.

Тут мене охопила просто паніка, бож я раптом втямила, що, якби я взяла шлюб з Генрі і в той самий час працювала б у кіно, суспільне життя з Генрі було б уже не таке погане. Аджеж, якщо мати цілий день якісь заняття, то вже буде не так важко терпіти товариство Генрі, як тоді, коли бути цілий день вільною. Але ж тут я пригадала, що робить під цей час Дороті, і призналася м-рові Монтросові, що я боюся, що справу вже не виправити. Я кинулася до телефону і викликала зі свого помешкання Дороті. Я спитала її, що вона сказала Генрі. Дороті відповідала, що вона показала йому смарагд і пояснила, що я його купила, щоб оздобити зелений туалет, але ж, зробивши пляму на ньому, вирішила і туалет і смарагд подарувати Люлю. Потім вона розповіла, що показала йому низку перлів і сказала, що, купивши її, я пошкодувала, що не купила рожевих перлів, бож білі перли—це так шабльонно, і начебто я наказала Люлю рознизати перли і нашити їх на неглиже. Потім вона ще сказала йому, що їй не дуже до вподоби мій намір купити російські коронні діаманти, бож їй передчувається, що вони, мовляв, мають приносити лихо, але ж начебто я відповіла, що коли це й так, то можна кинути їх до Гудзону через ліве плече, коли буде молодик, і тоді їхні чари зникнуть.

Коли вона все це розповіла, Генрі почав виявляти ознаки тривоги. І тоді вона сказала йому, що дуже радіє з того, що я, нарешті, виходжу заміж, бож мені досі страшенно не щастило, і щоразу, як я з кимсь заручувалася, щось коїлося з моїм нареченим. А Генрі спитав її, що ж саме, наприклад. А Дороті сказала, що двоє потрапило до будинку божевільних, один застрелився, бо збанкрутував, а решта працює по закладах для поправи. Генрі спитав, як же вони потрапили

на такий шлях, а Дороті відповіла йому, що все через моє марнотратство, і що вона дуже здивована, як він про це нічого не чув, бож скоро я снідала у Рітца з якимсь видатним біржовиком, як другого ж дня було страшенне банкрутство на біржі. І вона ще додала, що вона ані нащо не натякає, але ж, що я обідала з одним дуже-дуже видатним німцем саме за день до того, як полетіли долу у курсі німецькі марки.

Тут я майже збожеволіла від люті й наказала Дороті затримати Генрі, аж доки я приїду і поясню йому все. І я весь час тримала телефонну трубку, доки Дороті ходила довідуватися, чи чекатиме Генрі. Але Дороті зараз же повернулася до телефону, і сказала, що у вітальні вже нікого немає, але ж, якщо я покваплюся поїхати вниз Бродвеєм¹, то напевно помічу хмару куряви у напрямку Пенсільванського вокзалу, і це й буде Генрі.

Я повернулася до м-ра Монтроза, і сказала йому, що лишається тільки одне, щоб я будь-якою ціною встигла спіймати Генрі на Пенсільванському вокзалі. І коли хтось сказав би, що ми стрімголов вилетіли з „Прімроз-Ті-Рум“, то це було б надто м'яко сказане. Ми примчали на Пенсільванський вокзал за секунду до того, як рушив поїзд на Філядельфію і я ледве-ледве встигла скочити до вагону, залишивши м-ра Монтроза на вокзалі дуже схвильованого, так що він навіть гриз свої нігті. Я встигла лише крикнути йому, щоб він їхав до свого готелю, і що я протелефоную йому про наслідки, скоро приїду на місце.

Я пройшла весь поїзд навскрізь і розшукала Генрі. Обличчя йому було таке, що я ніколи не забуду. Коли він мене побачив, то зібгався, так, що зменшився са-

¹ Одна з центральних вулиць Нью-Йорку.

ме наполовину. А я сіла поруч його і сказала, що мені просто сором за його поведінку, і що, якщо його коханню до мене було не сила витримати маленький іспит, що його ми з Дороті вигадали для нього, головним чином, через бажання пожартувати, то я більше навіть і не хочу розмовляти з такою людиною. І що, коли він не вміє відрізнити справжнього смарагда від зеленого шкельця на десять центів, то йому має бути соромно. І ще я сказала, що коли він кожну низку білих бусинок має за перли, то немає нічого дивного в тому, що він міг так помилитись, визначаючи вдачу жінки. Потім я почала плакати через те, що в нього, мовляв, так мало віри в мене. А він почав мене заспокоювати, але ж я була надто ображена, щоб навіть відповідати на його слова аж до самого Ньюарку¹. Але ж на той час, як ми проїхали Ньюарк, Генрі уже сам плакав, а в мене таке ніжне серце, що я зовсім не можу терпіти, коли джентлмен плаче, так що, зрештою, я дарувала йому все. Але ж, звичайно, скоро я приїхала додому, мені довелося повернути Картъє все, що я в нього брала.

Потім я розповіла Генрі свої пляни, розповіла, що я мрію, щоб наше життя було таки чимсь сповнене, і що я хочу залишити світ кращий, ніж він був до нас. І ще я сказала йому, що в нього такий величезний досвід у кінематографічній професії—через те, що він цензурує всі фільми,—що він конче мусить присвятити себе кіну. І що просто святий обов'язок такої людини, як він, перед усім світом—ставити чисто-моральні фільми, так щоб він міг бути прикладом для всіх інших кінофабрик, і показати всьому світу, що таке

¹ Невелике місто в штаті Нью-Джерзі, біля години шляху від Ньюарку.

чисто-моральні фільми. Генрі дуже-дуже зацікавила моя ідея, бо ж досі він ніколи не думав про кінопрофесію з такого погляду. А я йому сказала, що ми можемо запросити Г. Джільбертсона Монтроза писати для нас сценарії, а він їх цензуруватиме, а я в них гратиму, і ми зробимо з кожного фільму справжній художній твір, але ж вони будуть ще моральніші й чистіші, ніж узагалі бувають художні твори. На той час, як ми під'їздили до Філядельфії, Генрі сказав мені, що він ладний взятися до цього, але ж не думає, що мені слід грати в кіні. А я йому відмовила, що, оскільки я знаю дам суспільства, всі вони тільки й мріють, щоб якось потрапити до фільму, так що, коли одна з них справді потрапить до фільму, то це ніяк не можна буде мати за скандал. Так що і на це я спромоглася його умовити.

Коли ми приїхали до маєтку Генрі, ми розповіли про свої пляни всій родині Генрі,—і всі вони були захоплені, бо ж уперше відколи закінчилася війна, в них з'являється якась певна мета в житті. Сестра Генрі просто до стелі стрибнула через цю ідею, і вона сказала, що бере на себе завідувати автомобілями кіностудії. А я навіть обіцяла матері Генрі, що й вона братиме участь у фільмах. Та на мій погляд, її таки можна буде випускати час від часу під кінець фільму бо ж, зрештою, у кожному фільмові потрібний якийсь дуже комічний вихід. А батькові Генрі я обіцяла, що ми возитимемо його у фотелі по всій студії, щоб він міг добре розглянути всіх актрис—і з ним знов мало не трапився удар. Потім я протелефонувала м-рові Монтрозові і умовилася з ним, де та як він може познайомитися з Генрі й перебалакати про все. І м-р Монтроз сказав: „Ну, й молодець же ви у мене, моє малютко!“

Я, справді, починаю вірити, що правильно те, коли всі звать мене соняшним промінем—бож усі, хто на-в'язує зі мною контракт ¹ завжди бувають щасливі. Правду кажучи, за винятком м-ра Ейсмана, бож, повернувшись до Нью-Йорку я розпечатала всі його каблограми, одержані підчас моєї відсутности, й побачила з них, що він саме другого дня приїздить на „Аквітанії“ до Нью-Йорку. Я поїхала зустріти його на пароплав, повезла його снідати до Рітца, і там усе йому розповіла. Він був дуже-дуже засмучений і сказав, що тільки но він закінчив мою освіту, як я все кидаю і виходжу заміж. Але ж я йому відповіла, що по суті він має дуже пишатися з мене, бож у майбутньому, коли він здибається зі мною у Рітца за сніданком, вже як з дружиною славнозвісного Генрі Г. Споффарда, я завжди відповідатиму на його уклони, скоро побачу його, а він матиме можливість показувати на мене всім своїм друзям і розповідати їм, що ніхто інший, як він, Гус Ейсман дав мені освіту, гідну мого сучасного стану. Це дуже втішило м-ра Ейсмана, а мені по суті, однаковісінько, що він там розповідатиме про мене своїм друзям: вони ж, зрештою, не з мого оточення, і хоч би що він їм казав, у нашому оточенні це не буде відомо. Так що під кінець сніданку я переконала себе, що, коли м-р Ейсман і не зовсім щасливий, то у кожному разі він не міг не відчути певної полекші, надто, коли пригадав усі мої покупки та рахунки.

І ось надійшов день мого шлюбу і все суспільство Нью-Йорку та Філядельфії було присутнє на моєму шлюбові, і всі були надзвичайно люб'язні зі мною, бож майже кожний із запрошених написав свого часу

¹ Тобто „контакт“ (перекл. прим.).

якийсь сценарій. І всі казали, що шлюб мій був дуже-дуже чарівний. Навіть Дороті казала, що він був чарівний, хоч і додала, що їй увесь час доводилося зосереджувати свої думки на вірменській різанині, щоб не розреготатися комусь в обличчя. Але ж це лише доводить, що навіть таїнство шлюбу не священне для такої дівчини, як Дороті. А після шлюбу я підслухала, як Дороті розмовляла з м-ром Монтрозом, і сказала йому, що, на її думку, з мене буде чудова кіноактриса, якщо він напише для мене таку роль, де доведеться виявляти лише три емоції: радість, прикрий та нестравність шлунку. Тепер я скажу, що Дороті зовсім не такий щирий друг, за якого я її мала.

Ми з Генрі не поїхали до жодної шлюбної мандрівки, бо я переконала Генрі, що це був би формальний егоїзм з нашого боку проводити медовий місяць удвох, коли всім така потрібна наша активна робота. Бо, зрештою, і мені доведеться присвячувати дуже багато часу на розробку сценарія з м-ром Монтрозом, бож м-р Монтроз каже, що в мене сила-силенна ідей у голові.

Щоб дати Генрі якесь заняття, доки ми з м-ром Монтрозом розроблятимемо наш сценарій, я навіяла Генрі думку організувати гурток взаємодопомоги для безробітних кіноактрис і запропонувати їм давати на його розгляд всі їхні проблеми, щоб він міг морально їх підтримувати. Цей гурток відразу ж почав дуже-дуже швидко розвиватися, бож по інших кіностудіях зараз робота провадиться кволо, так що безробітним актрисам робити нема чого, і всі вони знають, що коли вони не будуть членами гуртка, організованого Генрі, то вони позбавляться шансів потрапити до нашої кіностудії. Що жахливішого вони розповідають Генрі про те, якими вони були до зустрічі з ним, то більше він буває задоволений, і Дороті каже, що вона вчора бу-

ла у студії, і що коли б лише можна було б поза цензурою поставити ті сценарії, які ці безробітні акторки написали для Генрі із свого життя, то кіно зараз же міцно стало б на ноги.

Тепер Генрі каже, що я відкрила йому новий світ і він ніколи ще в житті не був такий щасливий. І, правду кажучи, виявляється, що і всі, хто мене оточує, ще ніколи в житті не були такі щасливі. Бож, поперше, я переконала Генрі дозволити його батькові щодня бувати у студії, бож кожна кіностудія, зрештою, мусить мати якусь кару єгипетську, так чому ж у нашому випадкові не бути цією карою батькові Генрі? І я наказала електротехнікам ніколи не наводити на нього освітлення та дозволяти йому спокійно насолоджуватися з життя, бож це вперше йому таке припало. Подруге, щодо матері Генрі, то вона обстригла волосся, масує собі обличчя і наготовляється грати Кармен, бож вона підчас своєї шлюбної мандрівки бачила у цій ролі якусь мадам Кальве і від того часу завжди була тієї думки, що вона могла б зіграти Кармен значно краще. Отже, я її не розчаровую і надаю їй змоги теж насолоджуватися з життя. Та от електротехнікам мені про неї нічого казати не довелось. Нарешті, сестра Генрі від самого бою при Вердені не була така щаслива, як зараз, бож у неї шість автомобілів та п'ятнадцять коней, що їх вона доглядає, і вона каже, що кінематографічна професія з усіх тих, що до них вона бралася від того часу, як був підписаний мир, найбільше нагадує їй війну. І навіть Дороті дуже щаслива, вона бо запевнює, що за один цей місяць вона наредготалася більше, як Едді Кантор за цілий рік. А щодо м-ра Монтроза, так я гадаю, що він щасливіший од усіх через те, що я його краще од усіх розумію і йому симпатизую.

Сама ж я просто страшенно щаслива, бо, на мою думку, найважливіша річ у житті—це давати іншим щастя. І от, доки всі такі щасливі, я гадаю, чи не час мені закінчити мій щоденник, я бо тепер надто зайнята розробкою сценарія з м-ром Монтрозом, щоб братися ще до якоїсь літературної праці. А крім того, так багато часу витрачаю я на те, щоб бути соняшним промінем у житті Генрі, не кажучи вже про решту справ та занять, що нічого іншого, далєбі, від мене й вимагати не можна. Так що я тієї думки тепер, що треба мені сказати „прощай“ мійому щоденникові і закрити його з тим почуттям, що, зрештою, все завжди виходить на найкраще.

З М І С Т

	Стор.
Передмова	5
Розділ I. Джентлмени волюють білявих	13
Розділ II. Все—від долі	31
Розділ III. Лондон нічого не вартий	45
Розділ IV. Париж—божественний	68
Розділ V. Центральна Європа	86
Розділ VI. Розум—це не абищо	113

ANITA LOOS
GENTLEMEN
PREFER
BLONDES

ЦІНА 75 КОП.